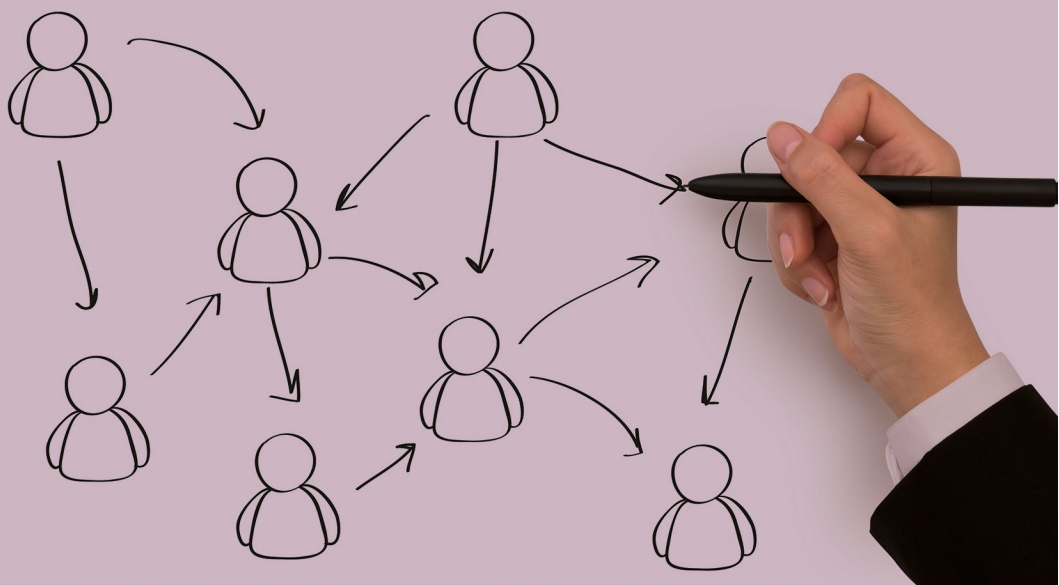

І.В. Шапошникова

ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ: ПРАКТИКУМ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ РОБОЧИХ ЛИСТКІВ ТА СИСТЕМИ ДІАГНОСТИКИ ЗНАНЬ

Для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності С5 «Соціологія»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет психології, історії та соціології
Кафедра філософії, соціології та соціальної роботи

І. В. ШАПОШНИКОВА

**ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ:
ПРАКТИКУМ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ
РОБОЧИХ ЛИСТКІВ
ТА СИСТЕМИ ДІАГНОСТИКИ ЗНАНЬ**

Електронне видання

**для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності С5 «Соціологія»**

**УДК 316(091)(076)
Ш 24**

Укладач:

ШАПОШНИКОВА Ірина Василівна – докторка соціологічних наук, професорка, професорка кафедри філософії, соціології та соціальної роботи

Рецензенти:

МАКСИМОВИЧ О. – кандидатка філософських наук, доцентка, директорка Навчально-наукового Центру «Карпатський інститут аналітики», дослідниця міжкультурних комунікацій молоді прикордоння Східної і Центральної Європи, соціології освіти та культури, етносоціології;

ПУШКАРЬОВА Т. – докторка педагогічних наук, професорка, головна наукова співробітниця відділу STEM-освіти Інституту педагогіки НАПН України, дійсний член НАПН України

Рекомендовано до друку Вченою радою Херсонського державного університету (протокол від 29.06.2026 № 19)

Шопошнікова І. В. Історія соціології: практикум із використанням робочих листків та системи діагностики знань. Суми : Університетська книга, 2026. 168 с.

ISBN 978-617-521-103-8

Навчально-методичний посібник «Історія соціології: практикум із використанням робочих листків та системи діагностики знань» розроблено відповідно до Освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності С5 «Соціологія». Освітня компонента «Історія соціології» є фундаментальною складовою професійної підготовки соціологів, оскільки формує цілісне уявлення про генезис соціологічного знання, еволюцію теоретичних підходів і тяглість інтелектуальних традицій. Запропонований практикум спрямований на структурування навчальної діяльності здобувача як у процесі самостійної підготовки, так і під час аудиторної роботи.

Навчально-методичний посібник складається з двох частин: частина перша – це робочі листки для підготовки до семінарських занять. Частина друга містить тестові завдання для експрес-контролю засвоєних знань та контрольного тесту.

УДК 316(091)(076)

ISBN 978-617-521-103-8

© І. В. Шапошнікова, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	6
ЧАСТИНА І. РОБОЧІ ЛИСТКИ	9
Робочий листок № 1.	9
Робочий листок № 2.	11
Робочий листок № 3.	13
Робочий листок № 4.	16
Робочий листок № 5.	18
Робочий листок № 6.	21
Робочий листок № 7.	23
Робочий листок № 8.	25
Робочий листок № 9.	28
Робочий листок № 10.	30
Робочий листок № 11.	32
Робочий листок № 12.	34
Робочий листок № 13.	37
Робочий листок № 14.	39
Робочий листок № 15.	42
Робочий листок № 16.	45
Робочий листок № 17.	47
Робочий листок № 18.	49
Робочий листок № 19.	51
Робочий листок № 20.	53
Робочий листок № 21.	56
Робочий листок № 22.	59
Робочий листок № 23.	61
Робочий листок № 24.	64
Робочий листок № 25.	67

ЧАСТИНА II. ДІАГНОСТИЧНИЙ БЛОК

(ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ). 70

ТЕСТИ ЗА ТЕМАМИ КУРСУ. 72

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Історія соціології».	
Соціологія як наука: поняття, об'єкт, метод.	72
Тема 2. Соціальна думка Давнього Сходу (Єгипет, Індія, Китай): Конфуцій, Мо-цзи, Лао-цзи.	75
Тема 3. Соціальна думка античності: Платон, Арістотель, Полібій.	78
Тема 4. Соціально-філософські ідеї Середньовіччя: Августин Блаженний, Фома Аквінський, ісламські мислителі.	81
Тема 5. Соціальні концепції епохи Відродження та Реформації: Макіавеллі, Утопісти (Т. Мор, Т. Кампанелла).	85
Тема 6. Соціальна думка Нового часу: Гоббс, Локк, Монтеск'є, Руссо.	88
Тема 7. Історичні та соціальні передумови виникнення соціології (XVI–XVIII ст.).	91
Тема 8. Французьке Просвітництво: Дідро, Гельвецій, Кондорсе.	94
Тема 9. Німецька класична філософія та соціальна думка: Кант, Гегель, Фейєрбах.	97
Тема 10. Огюст Конт і позитивістська соціологія.	100
Тема 11. Герберт Спенсер: еволюціоністська соціологія.	103
Тема 12. Карл Маркс і марксистська соціологічна традиція.	107
Тема 13. Еміль Дюркгайм: соціологія фактів, поділ праці, солідарність.	110
Тема 14. Макс Вебер: соціальна дія, типи панування, «протестантська етика».	114
Тема 15. Георг Зіммель: формальна соціологія, соціальні форми і типи.	116

Тема 16. Розвиток американської соціології: прагматизм, Чиказька школа.	119
Тема 17. Структурний функціоналізм: Т. Парсонс, Р. Мертон.	121
Тема 18. Соціологія конфлікту: Л. Козер, Р. Дарендорф.	125
Тема 19. Символічний інтеракціонізм: Дж. Мід, Блумер.	129
Тема 20. Феноменологічна соціологія Альфреда Шюца.	132
Тема 21. Етнометодологія: Г. Гарфінкель.	136
Тема 22. Критична теорія Франкфуртської школи: Г. Маркузе, Т. Адорно, Ю. Габермас.	139
Тема 23. Постструктуралізм і постмодерністська соціологія: М. Фуко, Ж. Бодріяр.	143
Тема 24. Неофункціоналізм та теорія систем: Н. Луман, Д. Александер.	146
Тема 25. Сучасні напрями: феміністська соціологія, екологічна соціологія, глобалізаційні студії.	150
Контрольно-екзаменаційний блок.	154
Підсумковий екзаменаційний тест з курсу «Історія соціології».	154
КЛЮЧІ ДО ТЕСТІВ.	164

ВСТУП

Історія соціології – це не просто хронологія дат чи перелік імен, що залишилися в минулому. Це захоплива історія того, як людство намагалося досягнути логіку власного існування, конфліктів та розвитку. Вивчення ідей О. Конта, М. Вебера, Е. Дюркгейма та інших класиків – це ключ до розуміння того, чому наше сучасне суспільство функціонує саме так, а не інакше.

Освітня компонента «Історія соціології» є фундаментальною складовою професійної підготовки соціологівс, оскільки формує цілісне уявлення про генезис соціологічного знання, еволюцію теоретичних підходів і тяглість інтелектуальних традицій.

Актуальність посібника зумовлена потребою вдосконалення методичного забезпечення освітнього процесу та переходу від переважно репродуктивних моделей навчання до діяльнісних і аналітичних практик. Традиційні форми семінарських занять часто не забезпечують належного рівня систематизації знань, що призводить до їх фрагментарності.

Проте, опанування такої кількості складних теорій потребує не лише читання, а й активного осмислення. Саме тому цей Практикум побудований як ваш персональний «путівник» інтелектуальною історією світу.

Метою посібника є методичне забезпечення аудиторної та самостійної роботи здобувачів, спрямоване на:

- системне опанування класичної та сучасної соціологічної думки;
- формування навичок теоретичного аналізу та інтерпретації першоджерел;
- розвиток критичного мислення;
- підвищення ефективності контролю та самоконтролю знань.

Практикум охоплює повний цикл семінарських занять (25 тем), що відповідають основним етапам розвитку

світової соціологічної думки, та має чітку модульну структуру. Кожна тема представлена трьома взаємопов'язаними блоками:

Робочий листок (Частина I) – логіко-структурна основа заняття, що включає:

- роботу з термінологічним апаратом;
- аналітичні та порівняльні таблиці;
- завдання для інтерпретації теоретичних концепцій і першоджерел;
- елементи візуалізації соціологічних моделей.

Діагностичний блок (Частина II – тестові завдання до теми) – інструмент оперативного контролю знань (експрес-тест 15–20 запитань), що дозволяє оцінити рівень засвоєння матеріалу безпосередньо під час заняття.

Контрольно-екзаменаційний блок (Частина II) – система підсумкового оцінювання, що включає комплексний тест (60 завдань), орієнтований на перевірку сформованості знань і компетентностей у межах дисципліни.

Запропонована структура забезпечує поєднання навчальної, аналітичної та контрольної функцій, сприяє індивідуалізації освітньої траєкторії здобувача та підвищує прозорість оцінювання результатів навчання.

Очікувані результати використання посібника:

- систематизація знань про основні етапи, школи та парадигми соціології;
- здатність до виокремлення та критичного аналізу ключових ідей соціологічних теорій;
- формування навичок роботи з науковими текстами та першоджерелами;
- підвищення рівня готовності до поточного та підсумкового контролю.

Як працювати з цим посібником?

Замість механічного конспектування ми пропонуємо вам систему Робочих листків (частина перша). Це ваш простір для інтелектуальної творчості: тут ви будете реконструювати «драбину наук» Конта, порівнювати типи панування за Вебером та аналізувати соціологічні парадигми через власні висновки.

Кожне заняття закінчується швидким тестом(частина друга). Це ваша можливість миттєво перевірити себе: чи вдалося вхопити суть ідеї? Чи готові ви рухатися далі? Такий підхід перетворює навчання на гру з власним прогресом, де кожен бал – це крок до глибокого професійного розуміння професії соціолога.

«Історія соціології:практикум із використанням робочих листків та системи діагностики знань» призначений для здобувачів вищої освіти спеціальності С5 Соціологія, викладачів соціально-гуманітарних дисциплін, а також усіх, хто цікавиться історією соціологічної думки.

***Бажаємо вам успішного та натхненного занурення
в історію ідей, що змінили світ!***

ЧАСТИНА І

РОБОЧІ ЛИСТКИ

Робочий листок № 1

Тема: Предмет і завдання курсу «Історія соціології». Соціологія як наука: поняття, об'єкт, метод.

Тестування за темою

1. Знайди зайве

Дано набір понять: суспільство, соціальна група, соціальна взаємодія, температура, соціальний інститут.

Завдання: знайдіть поняття, яке не належить до об'єкта соціології, і поясніть чому.

2. Міні-дискусія «Що є предметом соціології?»

Команда А: доводить, що предмет соціології – лише великі соціальні структури.

Команда Б: доводить, що предмет соціології – повсякденна взаємодія людей.

Висновок: ...

3. Завдання на відповідність

Поєднайте в пари:

Об'єкт соціології – ...

Предмет соціології – ...

Метод соціології – ...

Варіанти відповідей:

а) Закономірності функціонування соціальних груп і відносин.

б) Суспільство та соціальна реальність.

в) Інструменти збору й аналізу соціальної інформації.

4. Кейс «Соціолог у місті»

Уявіть, що ви соціолог і вам доручили дослідити: Чому студенти не відвідують лекції?

Завдання: складіть план дослідження (об'єкт, предмет, методи, очікуваний результат).

5. Правда чи міф?

Визначте, які твердження правильні, а які міф:

1. Соціологія вивчає тільки проблеми молоді.
2. Соціологія досліджує суспільство на різних рівнях.
3. Соціологічні методи – це лише опитування.
4. Соціологія допомагає зрозуміти закономірності розвитку суспільства.

6. Творче завдання «Соціологія одним реченням»

Сформулюйте власне визначення соціології простими словами, так щоб його зрозумів учень 8 класу.

Рекомендована література

1. Бауман З., Мей Т. *Думати соціологічно*. Київ: Дух і Літера, 2020. (Книга допомагає зрозуміти специфіку соціологічного погляду на світ порівняно з іншими науками).
2. Біль С., Біль Г. *Соціологія: Поняття, проблеми, методи*. Львів: Магнолія, 2022.
3. Браймен А. *Методи соціальних досліджень*. Київ: Основи, 2017. (Детальний опис кількісних та якісних методів).
4. Гіденс Е., Саттон Ф. У. *Соціологія*. 6-те вид. пер. з англ. Київ: Основи, 2019. (Базовий підручник світового рівня, що дає чітке визначення об'єкта та предмета науки).
5. Горбачик А. П., Сальнікова С. А. *Аналіз даних у соціологічних дослідженнях*. Київ: Наукова думка, 2019.
6. Журнал «Соціологія: теорія, методи, маркетинг» (Видання Інституту соціології НАН України) – для ознайомлення з актуальними дискусіями щодо предмета сучасної науки.
7. Колінз Р. *Чотири соціологічні традиції*. Київ: Дух і Літера, 2016. (Фундаментальна праця, що пояснює логіку розвитку соціологічної думки через інтелектуальні традиції).

8. Мазурик О. В. *Загальна соціологія: Навчальний посібник*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021.
9. Паніна Н. В. *Технологія соціологічного дослідження*. Київ: Інститут соціології НАНУ, 2018. (Класичне видання з методології в українському контексті).
10. Прибитковська О. А. *Історія соціології: Навчальний посібник*. Київ: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2020.
11. Рітцер Дж., Степніцькі Дж. *Сучасна соціологічна теорія*. Київ: Дух і Літера, 2023. (Найновіше видання, що охоплює розвиток теорій від витоків до постмодерну).
12. Соціологічна енциклопедія / Уклад. В. Г. Городяненко. Київ: Академвидав, 2018.
13. Шаповал Ю. І. *Історія соціології: від класики до сучасності*. Львів: Новий Світ-2000, 2021.

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 2

Тема: Соціальна думка Давнього Сходу (Єгипет, Індія, Китай). Конфуцій, Мо-цзи, Лао-цзи.

Тестування за темою

1. Дайте визначення понять:

Поняття	Визначення
Соціальна думка	
Традиційне суспільство	
Конфуціанство	
Даосизм	
Моїзм	
Соціальна гармонія	
Ритуал	

2. Теми коротких повідомлень

1. Соціальна організація та влада у Давньому Єгипті.
2. Варново-кастова система Давньої Індії як модель соціальної стратифікації.
3. Конфуцій і його вчення про ідеальне суспільство.

4. Мо-цзи та концепція «загальної любові».
5. Даосизм Лао-цзи: принцип «недіяння» та соціальний порядок.
6. Вплив соціальної думки Давнього Сходу на сучасну культуру та політику.

3. Питання для обговорення

1. Які особливості соціальної організації були характерні для держав Давнього Сходу?
2. Чому мораль і порядок посідали центральне місце у східній соціальній думці?
3. Як Конфуцій пояснював ідеальне суспільство?
4. У чому полягає відмінність між ученням Конфуція та Лао-цзи?
5. Які соціальні ідеї Мо-цзи можна вважати актуальними сьогодні?
6. Як релігійні уявлення впливали на соціальне життя Давнього Єгипту та Індії?

Практичні та творчі завдання

4. Робота з цитатою

Прочитайте вислів Конфуція:

«Керувати – означає чинити правильно».

Дайте відповіді на запитання:

1. Як ви розумієте цей вислів?
2. Чи актуальний він для сучасного суспільства?
3. Якими якостями повинен володіти керівник?

5. Творче завдання

Створіть:

- інфографіку;
- ментальну карту;
- схему або постер на тему: «Соціальна думка Давнього

Сходу: основні ідеї та представники», використовуючи інструменти III.

6. Дискусія

Об'єднайтеся у групи та обговоріть питання: **«Яке з учень – конфуціанство, моїзм чи даосизм – є найбільш актуальним для сучасного суспільства?»**

Підготуйте 3–4 аргументи на захист своєї позиції.

Рекомендована література

1. Історія соціології: навчальний посібник / за ред. О. М. Балакіревої. Київ : КНЕУ, 2021.
2. Городяненко В. Г. Соціологія: підручник. Київ : Академія, 2022.
3. Погорілий О. І. Історія соціологічної думки. Київ : Либідь, 2021.
4. Черниш Н. Й. Соціологія: курс лекцій. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023.
5. Turner J. Theoretical Sociology: A Concise Introduction to Twelve Sociological Theories. Sage, 2020.
6. Ritzer G., Stepnisky J. Classical Sociological Theory. Sage Publications, 2021.
7. Fung Y.-L. A Short History of Chinese Philosophy. Free Press, 2020.
8. Ivanhoe P. J. Confucian Moral Self Cultivation. Hackett Publishing, 2021.
9. Van Norden B. Introduction to Classical Chinese Philosophy. Hackett, 2022.
10. Hansen C. Daoist Theory of Chinese Thought. Oxford University Press, 2020.

Робочий листок № 3

Тема: Соціальна думка античності. Платон, Аристотель, Полібій.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. Ідеальна держава у філософії Платона.
2. Соціальна структура суспільства за Платоном.
3. Людина як «політична істота» у вченні Аристотеля.
4. Класифікація форм державного правління Аристотеля.
5. Полібій про змішану форму держави.
6. Вплив античної соціальної думки на сучасну політичну соціологію.

2. Питання для обговорення

1. Особливості соціальної думки античного світу.
2. Соціально-політична концепція Платона.
3. Вчення Аристотеля про державу і суспільство.
4. Теорія форм правління Полібія.
5. Ідея циклічності політичного розвитку у Полібія.
6. Значення античної соціальної думки для розвитку соціології.

3. Дайте визначення поняттям:

- поліс;
- демократія;
- олігархія;
- монархія;
- тиранія;
- аристократія;
- громадянське суспільство;
- змішана форма правління.

4. Дискусійне завдання

Об'єднайтесь у групи та підготуйте аргументи до дискусії:

Тема: Що є важливішим для стабільності держави – сильна влада чи активна участь громадян?

5. Створіть схему або інфографіку:

- «Форми державного правління у Платона та Аристотеля»;
- «Циклічний розвиток держави за Полібієм», використавши

III технології.

6. Робота з першоджерелами

1. Опрацювати уривки з праць Платона «Держава» та Аристотеля «Політика».

2. Підготувати конспект «Особливості античної соціальної думки».

3. Визначити спільні та відмінні риси у поглядах античних мислителів на суспільство.

Підсумкове запитання

Які ідеї античних мислителів залишаються актуальними для сучасного суспільства та політики?

Рекомендована література

1. Платон. Держава / пер. з давньогрец. – Київ : Основи, 2021.
2. Аристотель. Політика / пер. з давньогрец. – Харків : Фоліо, 2022.
3. Полібій. Всесвітня історія. Кн. VI / пер. з давньогрец. – Київ : Ніка-Центр, 2020.
4. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Горodianenka. – Київ : Академвидав, 2021.
5. Примуш М. В. Історія соціології : навчальний посібник. – Київ : Професіонал, 2020.
6. Танчер В. В. Історія соціології : підручник. – Київ : Кондор, 2023.
7. Ручка А. О. Соціологічна думка античності : монографія. – Київ : Інститут соціології НАН України, 2021.
8. Giddens A. Sociology. – Cambridge : Polity Press, 2022.
9. Turner J. H. The Structure of Sociological Theory. – Boston : Cengage, 2021.
10. Swingewood A. A Short History of Sociological Thought. – London : Red Globe Press, 2020.
11. Barnes J. Aristotle: A Very Short Introduction. – Oxford University Press, 2021.
12. Annas J. Plato: A Very Short Introduction. – Oxford University Press, 2020.
13. Балабанова Л. В. Історія соціології : курс лекцій. – Львів : Новий Світ-2000, 2022.
14. Історія соціології : хрестоматія / уклад. О. Іващенко. – Київ : Ліра-К, 2021.
15. Coser L. Masters of Sociological Thought. – Waveland Press, 2020.

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 4

Тема: Соціально-філософські ідеї Середньовіччя. Августин Блаженний, Фома Аквінський, ісламські мислителі.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. Августин Блаженний про «Град Божий» і «град земний».
2. Проблема влади та справедливості у вченні Фоми Аквінського.
3. Співвідношення віри і розуму в середньовічній філософії.
4. Соціально-політичні погляди Ібн Хальдуна.
5. Роль релігії у суспільному житті Середньовіччя.
6. Вплив середньовічної соціальної думки на європейську політичну культуру.

2. Питання для обговорення

1. Особливості середньовічного світогляду та його вплив на соціальну думку.
2. Теоцентризм як основа суспільного бачення Середньовіччя.
3. Соціально-філософські ідеї Августина Блаженного.
4. Вчення Фоми Аквінського про державу, право та суспільство.
5. Соціальна думка ісламського Середньовіччя.
6. Значення середньовічної філософії для подальшого розвитку соціології.

3. Дайте визначення поняттям:

- теоцентризм;
- схоластика;
- патристика;
- природне право;
- «Град Божий»;
- соціальна ієрархія;
- халіфат;
- умма.

4. Створіть схему або інфографіку:

- «Структура середньовічного суспільства»;
- «Співвідношення духовної та світської влади у Середньовіччі»;
- «Основні ідеї Августина Блаженного та Фоми Аквінського», використовуючи ШІ технології.

Дискусійне завдання

Підготуйте аргументи до дискусії:

Тема: Що більше впливало на життя середньовічного суспільства – релігія чи політична влада?

5. Робота з першоджерелами

1. Опрацювати уривки з праць Августина Блаженного «Про град Божий».
2. Підготувати конспект основних положень вчення Фоми Аквінського.
3. Ознайомитися з ідеями Ібн Хальдуна щодо розвитку суспільства і держави.
4. Визначити роль релігії у формуванні соціального порядку Середньовіччя.

Підсумкове запитання

Які ідеї середньовічних мислителів впливають на сучасне розуміння держави, моралі та суспільного порядку?

Рекомендована література

1. Августин Блаженный. Про град Божий / пер. укр. – Київ : Основи, 2021.
2. Фома Аквінський. Сума теології / пер. укр. – Львів : Свічадо, 2020.
3. Ібн Хальдун. Мукаддима (Вступ до історії). – Київ : Ніка-Центр, 2021.
4. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2021.
5. Танчер В. В. Історія соціології : підручник. – Київ : Кондор, 2023.
6. Примуш М. В. Історія соціології : навчальний посібник. – Київ : Професіонал, 2020.

7. Copleston F. Medieval Philosophy. – London : Continuum, 2021.
8. Gilson E. The Christian Philosophy of St. Thomas Aquinas. – University of Notre Dame Press, 2020.
9. Black A. The History of Islamic Political Thought. – Edinburgh University Press, 2022.
10. Giddens A. Sociology. – Cambridge : Polity Press, 2022.
11. Turner J. H. The Structure of Sociological Theory. – Boston : Cengage, 2021.
12. Coser L. Masters of Sociological Thought. – Waveland Press, 2020.
13. Астахова В. Історія соціології : курс лекцій. – Харків : ХНУ, 2022.
14. Історія соціології : хрестоматія / уклад. О. Іващенко. – Київ : Ліра-К, 2021.

Робочий листок № 5

Тема: Соціальні концепції епохи Відродження та Реформації. Макіавеллі, Утопісти (Мор, Кампанелла).

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. Макіавеллі як засновник політичного реалізму.
2. Ідеальна держава у творі Томаса Мора «Утопія».
3. Соціальна організація у «Місті Сонця» Томмазо Кампанелли.
4. Гуманістичні ідеї епохи Відродження.
5. Реформація та зміна уявлень про людину і владу.
6. Вплив утопічних концепцій на розвиток соціалістичних ідей.

2. Питання для обговорення

1. Особливості соціальної думки епохи Відродження.
2. Гуманізм як основа нового бачення людини і суспільства.
3. Політична концепція Нікколо Макіавеллі.
4. Соціальні ідеали Томаса Мора.
5. Утопічна модель суспільства Томмазо Кампанелли.
6. Вплив Реформації на розвиток європейської соціальної думки.

3. Дайте визначення поняттям:

- гуманізм;
- утопія;
- політичний реалізм;
- Реформація;
- секуляризація;
- ідеальна держава;
- громадянське суспільство;
- соціальна рівність.

4. Аналітичні завдання

Заповніть таблицю

Мислитель	Основна праця	Погляди на державу	Соціальний ідеал
Нікколо Макіавеллі			
Томас Мор			
Томмазо Кампанелла			

5. Створіть схему або інфографіку:

- «Основні риси гуманізму епохи Відродження»;
- «Порівняння ідеальних держав Мора та Кампанелли»;
- «Принципи політичної влади за Макіавеллі», використовуючи ШІ технології.

6. Дискусійне завдання

Підготуйте аргументи до дискусії:

Тема: Що важливіше для держави – моральність влади чи її ефективність?

7. Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати уривки з праці Нікколо Макіавеллі «Державець».
2. Ознайомитися з основними ідеями твору Томаса Мора «Утопія».
3. Підготувати короткий конспект концепції «Міста Сонця» Томмазо Кампанелли.

4. Визначити особливості переходу від середньовічного до гуманістичного світогляду.

Підсумкове запитання

Чому соціальні та політичні ідеї епохи Відродження стали важливим етапом формування модерного суспільства?

Рекомендована література

1. Макіавеллі Н. Державець / пер. укр. – Київ : Основи, 2021.
2. Мор Т. Утопія / пер. укр. – Харків : Фоліо, 2020.
3. Кампанелла Т. Місто Сонця / пер. укр. – Київ : Дух і Літера, 2021.
4. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Горodianенка. – Київ : Академвидав, 2021.
5. Танчер В. В. Історія соціології : підручник. – Київ : Кондор, 2023.
6. Примуш М. В. Історія соціології : навчальний посібник. – Київ : Професіонал, 2020.
7. Skinner Q. Machiavelli: A Very Short Introduction. – Oxford University Press, 2021.
8. Davis J. C. Utopia and the Ideal Society. – Cambridge University Press, 2020.
9. Burke P. The Renaissance. – Palgrave Macmillan, 2021.
10. Giddens A. Sociology. – Cambridge : Polity Press, 2022.
11. Turner J. H. The Structure of Sociological Theory. – Boston : Cengage, 2021.
12. Coser L. Masters of Sociological Thought. – Waveland Press, 2020.
13. Історія соціології : хрестоматія / уклад. О. Іващенко. – Київ : Ліра-К, 2021.
14. Балабанова Л. В. Історія соціології : курс лекцій. – Львів : Новий Світ-2000, 2022.
15. Hale J. The Civilization of Europe in the Renaissance. – London : HarperCollins, 2020.

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 6

Тема: Соціальна думка Нового часу: Гоббс, Локк, Монтеск'є, Руссо.

Тестування за темою.

1. Теми для коротких повідомлень

1. Природний стан і держава у вченні Томаса Гоббса.
2. Джон Локк про природні права людини.
3. Ідея поділу влади у працях Монтеск'є.
4. Руссо про народний суверенітет і «загальну волю».
5. Теорія суспільного договору: спільне та відмінне у Гоббса, Локка і Руссо.
6. Вплив соціальної думки Нового часу на сучасні демократичні системи.

2. Ключові поняття (заповніть таблицю)

Філософ	Природний стан	Людська природа	Ідеальний уряд	Мета держави	Суверенітет
Т. Гоббс					
Дж. Локк					
Ш.-Л. Монтеск'є					
Ж.-Ж. Руссо					

3. Дискусійні питання

1. Чи можна вважати ідею суспільного договору лише історичною конструкцією, чи вона має актуальність сьогодні?
2. Дилема Гоббса і Локка: свобода чи безпека – що важливіше для сучасної України?
3. Чи можна уникнути небезпеки «тиранії більшості» у концепції Руссо?
4. Які елементи вчення Монтеск'є відображені в Конституції України?
5. Концепція народного суверенітету Жан-Жака Руссо.

4. Створіть схему або інфографіку:

- «Теорії суспільного договору: Гоббс – Локк – Руссо»;

- «Поділ влади за Монтеस्क'є»;
- «Права людини у концепції Джона Локка», використовуючи

III технології.

5. Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати уривки з праці Томаса Гоббса «Левіафан».
2. Ознайомитися з основними положеннями «Двох трактатів про правління» Джона Локка.
3. Підготувати конспект ідей Монтеस्क'є щодо поділу влади.
4. Проаналізувати концепцію «загальної волі» Жан-Жака Руссо.

Підсумкове запитання

Які ідеї мислителів Нового часу стали основою сучасної демократії та правової держави?

Рекомендована література

1. Гоббс Т. Левіафан / пер. укр. – Київ : Дух і Літера, 2021.
2. Локк Дж. Два трактати про правління / пер. укр. – Київ : Основи, 2020.
3. Монтеस्क'є Ш.-Л. Про дух законів / пер. укр. – Харків : Фоліо, 2021.
4. Руссо Ж.-Ж. Про суспільний договір / пер. укр. – Київ : Ніка-Центр, 2022.
5. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2021.
6. Танчер В. В. Історія соціології : підручник. – Київ : Кондор, 2023.
7. Примуш М. В. Історія соціології : навчальний посібник. – Київ : Професіонал, 2020.
8. Wolin S. Politics and Vision. – Princeton University Press, 2020.
9. Skinner Q. Visions of Politics. – Cambridge University Press, 2021.
10. Giddens A. Sociology. – Cambridge : Polity Press, 2022.
11. Turner J. H. The Structure of Sociological Theory. – Boston : Cengage, 2021.
12. Coser L. Masters of Sociological Thought. – Waveland Press, 2020.
13. Історія соціології : хрестоматія / уклад. О. Іващенко. – Київ : Ліра-К, 2021.
14. Sabine G. A History of Political Theory. – Cengage Learning, 2020.
15. Балабанова Л. В. Історія соціології : курс лекцій. – Львів : Новий Світ-2000, 2022.

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 7

Тема: Історичні та соціальні передумови виникнення соціології (XVI–XVIII ст.).

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. Гуманізм епохи Відродження та його соціальне значення.
2. Реформація як чинник соціальних змін у Європі.
3. Вплив наукової революції на формування наукового мислення.
4. Просвітництво і нове розуміння суспільства та людини.
5. Французька революція як передумова розвитку соціології.
6. Перехід від традиційного до індустріального суспільства у XVI–XVIII ст.

2. Ключові питання для обговорення

1. Які античні ідеї стали підґрунтям для формування соціологічного мислення?
2. У чому полягає новаторство підходів Ібн Халдуна та Ма Дуаньліня?
3. Які соціальні та економічні трансформації XVI–XVIII ст. вплинули на появу соціології як науки?
4. Як змінювалися сімейні ролі та публічна сфера в Європі XVII–XVIII ст.?
5. Чому індустріалізація створила умови для появи соціологічного аналізу?
6. Який внесок мислителів Просвітництва у становлення соціології?

3. Заповнити таблицю «Мислитель – ключова ідея – внесок у соціологію»

Мислитель	Ключові ідеї	Значення для формування соціології
1	2	3
Геродот		
Арістотель		
Ібн Халдун		

Продовження таблиці

1	2	3
Ма Дуаньлінь		
Монтеск'є		
Руссо		
Кондорсе		

4. Дайте визначення поняттям:

- гуманізм;
- Реформація;
- Просвітництво;
- секуляризація;
- раціоналізм;
- індустріалізація;
- модернізація;
- соціальний прогрес.

5. Створіть схему або інфографіку:

- «Передумови виникнення соціології»;
- «Соціальні зміни XVI–XVIII ст.»;
- «Вплив Просвітництва на формування соціальної науки»»,

використовуючи III технології.

6. Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати конспект «Основні історичні передумови виникнення соціології».

2. Визначити роль Просвітництва у розвитку суспільної думки.

3. Проаналізувати вплив економічних і політичних змін на формування нових наукових підходів.

4. Підготувати приклади соціальних змін XVI–XVIII ст., які актуальні й сьогодні.

Підсумкове запитання

Чому саме соціальні та історичні зміни XVI–XVIII ст. створили умови для появи соціології як науки.

Рекомендована література

1. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2021.
2. Танчер В. В. Історія соціології : підручник. – Київ : Кондор, 2023.
3. Примуш М. В. Історія соціології : навчальний посібник. – Київ : Професіонал, 2020.
4. Гідденс Е. Соціологія / пер. укр. – Київ : Основи, 2022.
5. Coser L. Masters of Sociological Thought. – Waveland Press, 2020.
6. Turner J. H. The Structure of Sociological Theory. – Boston : Cengage, 2021.
7. Burke P. The Renaissance. – Palgrave Macmillan, 2021.
8. Israel J. Radical Enlightenment. – Oxford University Press, 2020.
9. Porter R. The Enlightenment. – Palgrave Macmillan, 2021.
10. Hobsbawm E. The Age of Revolution: 1789–1848. – Vintage Books, 2020.
11. Skocpol T. States and Social Revolutions. – Cambridge University Press, 2021.
12. Wallerstein I. The Modern World-System. – University of California Press, 2020.
13. Історія соціології : хрестоматія / уклад. О. Іващенко. – Київ : Ліра-К, 2021.
14. Балабанова Л. В. Історія соціології : курс лекцій. – Львів : Новий Світ-2000, 2022.
15. Nisbet R. The Sociological Tradition. – Routledge, 2020.

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 8

Тема: Французьке Просвітництво – Дідро, Гельвецій, Кондорсе.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. «Енциклопедія» Дідро як проєкт Просвітництва.
2. Гельвецій про роль середовища і виховання у формуванні людини.
3. Ідея суспільного прогресу у працях Кондорсе.
4. Французькі просвітники та критика феодального суспільства.
5. Освіта як засіб соціальних змін у добу Просвітництва.
6. Значення французького Просвітництва для розвитку модерного суспільств.

2. Питання для обговорення

1. Чому XVIII століття називають «Століттям Світла»?
2. У чому полягав революційний характер «Енциклопедії» Дідро?
3. Які основні погляди Гельвеція на природу людини та роль законодавства?
4. Як Кондорсе обґрунтовував ідею історичного прогресу?
5. У чому полягають спільні та відмінні риси поглядів трьох мислителів?
6. Чи можна вважати ідеї Просвітництва актуальними у XXI столітті?

3. Заповніть таблицю «Погляди на роль освіти»

Критерій	Дідро	Гельвецій	Кондорсе
Бачення природи людини			
Роль освіти			
Ставлення до релігії			
Погляди на прогрес			
Внесок у філософію			

4. Дайте визначення поняттям:

- Просвітництво;
- раціоналізм;
- енциклопедизм;
- соціальний прогрес;
- секуляризація;
- громадянські права;
- виховання;
- суспільна рівність.

5. Створіть схему або інфографіку:

- «Основні ідеї французького Просвітництва»;
- «Соціальний прогрес у концепції Кондорсе»;
- «Роль освіти у поглядах просвітників», використовуючи

III технології.

6. Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомитися з уривками «Енциклопедії» Дідро.
2. Підготувати конспект основних ідей Гельвеція про виховання і суспільство.
3. Проаналізувати концепцію прогресу Кондорсе.
4. Визначити вплив французького Просвітництва на сучасні демократичні цінності.

Підсумкове запитання

Чому ідеї французького Просвітництва стали важливим етапом у формуванні сучасного розуміння суспільства, людини та соціального прогресу?

Рекомендована література

1. Дідро Д. Філософські твори / пер. укр. – Київ : Основи, 2021.
2. Гельвецій К.-А. Про людину, її розумові здібності та виховання. – Харків : Фоліо, 2020.
3. Кондорсе Ж.-А. Нарис історичної картини прогресу людського розуму. – Київ : Дух і Літера, 2021.
4. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2021.
5. Танчер В. В. Історія соціології : підручник. – Київ : Кондор, 2023.
6. Примуш М. В. Історія соціології : навчальний посібник. – Київ : Професіонал, 2020.
7. Outram D. The Enlightenment. – Cambridge University Press, 2021.
8. Porter R. The Enlightenment. – Palgrave Macmillan, 2021.
9. Israel J. Democratic Enlightenment. – Oxford University Press, 2020.
10. Giddens A. Sociology. – Cambridge : Polity Press, 2022.
11. Turner J. H. The Structure of Sociological Theory. – Boston : Cengage, 2021.
12. Coser L. Masters of Sociological Thought. – Waveland Press, 2020.
13. Історія соціології : хрестоматія / уклад. О. Іващенко. – Київ : Ліра-К, 2021.
14. Балабанова Л. В. Історія соціології : курс лекцій. – Львів : Новий Світ-2000, 2022.
15. Cassirer E. The Philosophy of the Enlightenment. – Princeton University Press, 2020.

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 9

Тема: Німецька класична філософія: Іммануїл Кант, Георг Гегель, Людвіг Фейєрбах.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. Категоричний імператив Канта та моральне життя суспільства.
2. Гегель про розвиток суспільства і держави.
3. Діалектика як метод пізнання соціальних процесів.
4. Людина і релігія у філософії Фейєрбаха.
5. Громадянське суспільство у вченні Гегеля.
6. Вплив німецької класичної філософії на соціологію XIX ст.

2. Заповніть порівняльну таблицю поглядів

Критерій	І. Кант	Г. Гегель	Л. Фейєрбах
Розуміння свободи			
Ставлення до суспільства			
Погляд на державу			
Розуміння релігії			
Місце людини у світі			

3. Питання для обговорення

1. Особливості німецької класичної філософії XVIII–XIX ст.
2. Етичне вчення Іммануїла Канта та його соціальне значення.
3. Концепція держави і громадянського суспільства у Георга Гегеля.
4. Діалектичний метод Гегеля та його вплив на суспільні науки.
5. Антропологічний матеріалізм Людвіга Фейєрбаха.
6. Значення німецької класичної філософії для розвитку соціологічної думки.

4. Дайте визначення поняттям:

- категоричний імператив;
- діалектика;

- громадянське суспільство;
- абсолютний дух;
- антропологізм;
- матеріалізм;
- моральний закон;
- відчуження.

5. Створіть схему або інфографіку:

- «Основні ідеї Канта, Гегеля та Фейєрбаха»;
- «Діалектичний розвиток суспільства за Гегелем»;
- «Поняття громадянського суспільства у німецькій класичній філософії», використовуючи ШІ технології.

6. Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати уривки з праці Іммануїла Канта «Критика практичного розуму».
2. Ознайомитися з основними положеннями «Філософії права» Гегеля.
3. Підготувати конспект ідей Людвіга Фейєрбаха про людину та релігію.
4. Визначити значення діалектики для аналізу суспільних процесів.

Підсумкове запитання

Який внесок німецької класичної філософії у формування уявлень про суспільство, людину та соціальний розвиток?

Рекомендована література

1. Кант І. Критика практичного розуму / пер. укр. – Київ : Юніверс, 2021.
2. Гегель Г. Філософія права / пер. укр. – Харків : Фоліо, 2022.
3. Фейєрбах Л. Сутність християнства / пер. укр. – Київ : Дух і Літера, 2020.
4. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2021.
5. Танчер В. В. Історія соціології : підручник. – Київ : Кондор, 2023.

6. Примуш М. В. Історія соціології : навчальний посібник. – Київ : Професіонал, 2020.
7. Pinkard T. German Philosophy 1760–1860. – Cambridge University Press, 2020.
8. Stern R. Routledge Philosophy Guidebook to Hegel and the Phenomenology of Spirit. – Routledge, 2021.
9. Guyer P. Kant. – Routledge, 2020.
10. Giddens A. Sociology. – Cambridge : Polity Press, 2022.
11. Turner J. H. The Structure of Sociological Theory. – Boston : Cengage, 2021.
12. Coser L. Masters of Sociological Thought. – Waveland Press, 2020.
13. Історія соціології : хрестоматія / уклад. О. Іващенко. – Київ : Ліра-К, 2021.
14. Балабанова Л. В. Історія соціології : курс лекцій. – Львів : Новий Світ-2000, 2022.
15. Beiser F. German Idealism: The Struggle Against Subjectivism. – Harvard University Press, 2020.

Робочий листок № 10

Тема заняття: Огюст Конт і становлення позитивістської соціології.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. Життєвий і творчий шлях Огюста Конта.
2. Закон трьох стадій розвитку суспільства за Контом.
3. Позитивізм як метод наукового пізнання суспільства.
4. Соціальна статика та соціальна динаміка.
5. Класифікація наук у концепції Конта.
6. Вплив позитивізму на подальший розвиток соціології.

2. Питання для обговорення

1. Історичні умови виникнення позитивізму.
2. Огюст Конт як засновник соціології.
3. Закон трьох стадій розвитку людського мислення.

4. Соціальна статика і соціальна динаміка у вченні Конта.
5. Позитивістський метод у соціології.
6. Значення позитивізму для розвитку соціологічної науки.

3. Дайте визначення поняттям:

- позитивізм;
- соціологія;
- соціальна статика;
- соціальна динаміка;
- закон трьох стадій;
- науковий метод;
- емпіричне дослідження;
- соціальний порядок.

4. Заповніть таблицю

Поняття / ідея	Зміст	Значення для соціології
Позитивізм		
Закон трьох стадій		
Соціальна статика		
Соціальна динаміка		
Класифікація наук		

5. Створіть схему або інфографіку:

- «Закон трьох стадій розвитку людства»;
- «Місце соціології у класифікації наук Конта»;
- «Соціальна статика та соціальна динаміка», використовуючи III технології.

6. Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати уривки з праці Огюста Конта «Курс позитивної філософії».
2. Підготувати конспект «Основні принципи позитивізму».
3. Визначити роль соціології у системі наук за Контом.
4. Проаналізувати актуальність позитивістського підходу у сучасній соціології.

Підсумкове запитання

Чому позитивізм Огюста Конта став важливим етапом становлення соціології як самостійної науки?

Рекомендована література

1. Конт О. Курс позитивної філософії / пер. укр. – Київ : Юніверс, 2021.
2. Конт О. Дух позитивної філософії. – Харків : Фоліо, 2020.
3. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2021.
4. Танчер В. В. Історія соціології : підручник. – Київ : Кондор, 2023.
5. Примуш М. В. Історія соціології : навчальний посібник. – Київ : Професіонал, 2020.
6. Giddens A. Sociology. – Cambridge : Polity Press, 2022.
7. Turner J. H. The Structure of Sociological Theory. – Boston : Cengage, 2021.
8. Coser L. Masters of Sociological Thought. – Waveland Press, 2020.
9. Aron R. Main Currents in Sociological Thought. – Routledge, 2021.
10. Nisbet R. The Sociological Tradition. – Routledge, 2020.
11. Swingewood A. A Short History of Sociological Thought. – Red Globe Press, 2020.
12. Pickering M. Auguste Comte: An Intellectual Biography. – Cambridge University Press, 2021.
13. Історія соціології : хрестоматія / уклад. О. Іващенко. – Київ : Ліра-К, 2021.
14. Балабанова Л. В. Історія соціології : курс лекцій. – Львів : Новий Світ-2000, 2022.
15. Zeitlin I. Ideology and the Development of Sociological Theory. – Pearson, 2020.

Робочий листок № 11

Тема: Герберт Спенсер: Еволюціоністська соціологія.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. Герберт Спенсер – полімат Вікторіанської епохи.
2. Суспільство як організм: межі біологічної аналогії.
3. Еволюція як процес диференціації та інтеграції.

4. Три системи суспільного організму.
5. Дихотомія мілітарного та індустріального типів суспільства.
6. Соціальний дарвінізм: критика та сучасна переоцінка.

2. Питання для обговорення

1. Чому Спенсер вважав еволюцію «актом розгортання» і чим вона принципово відрізняється від соціальної революції?
2. Чи погоджуєтеся ви з твердженням, що порушення в одній частині «суспільного організму» неминуче веде до занепаду всієї системи? Наведіть приклади.
3. Згідно зі Спенсером, суспільства можуть повертатися до мілітарного типу під час криз. Чи спостерігаємо ми такі процеси в сучасній геополітиці?
4. Які етичні проблеми породжує перенесення принципу «виживання найпридатніших» на соціальну політику держави?

3. Заповніть порівняльну таблицю «Типологія суспільств за Г. Спенсером»:

Критерій порівняння	Мілітарне суспільство	Індустріальне суспільство
Характер влади		
Тип співпраці		
Контроль над особою		
Соціальна структура		
Пріоритети		

4. Дайте визначення поняттям:

- еволюціонізм;
- соціальний організм;
- соціальна диференціація;
- соціальна інтеграція;
- соціальний інститут;
- соціальний дарвінізм;
- прогрес;
- функція.

5. Створіть інфографіку або схему:

- Суспільство як організм у теорії Герберта Спенсера.
- Еволюція суспільства у концепції Спенсера, використовуючи інструменти III.

Підсумкове запитання

Поясніть вислів Г. Спенсера: «Прогрес – це не випадковість, а необхідність».

Рекомендована література

1. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / [пер. з фр. Г. Філіпчука]. Київ : Юніверс, 2004. 688 с.
2. Вебер, Макс. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Пер. з нім. Олександр Погорілий. – К: Основи, 1998. – 534 с. – ISBN 966-500-091-8
3. Герберт Спенсер: Еволюціоністська соціологія : матеріали лекції. 2024. 28 с.
4. Рітцер Дж. Сучасні соціологічні теорії / [пер. з англ. А. Олійника ; наук. ред. М. Соболева]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. 585 с.
5. Тімашев Н. С. Теорія соціології: її природа та розвиток / [пер. з англ. А. Олійника]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. 528 с.
6. Herbert Spencer. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/spencer/> (дата звернення: 19.01.2024).

Робочий листок № 12

Тема: Еміль Дюркгайм: фундатор наукової соціології.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. «Еміль Дюркгайм – архітектор соціології як науки»: Професійний шлях, заснування першої кафедри соціології та журналу «L'Année Sociologique».

2. **«Природа соціальних фактів»:** Аналіз ключових характеристик (зовнішність, примусовість, загальність) на прикладах із сучасного життя».

3. **«Механічна солідарність у традиційних суспільствах»:** Роль колективної свідомості та подібність індивідів як основа соціальної єдності».

4. **«Органічна солідарність та поділ праці»:** Як функціональна взаємозалежність утворює зв'язки в сучасному складному суспільстві».

5. **«Еволюція права за Дюркгаймом»:** Порівняльна характеристика репресивного (карального) та реститутивного (відновлювального) права».

6. **«Концепція аномії у стані суспільних змін»:** Причини виникнення «нормативного вакууму» та його наслідки для соціального здоров'я».

2. Питання для обговорення

1. Дюркгайм стверджував, що соціальні факти потрібно розглядати як «речі». Що це означає для дослідника-практика?

2. Чи можна стверджувати, що в сучасному українському суспільстві співіснують елементи механічної та органічної солідарності? Наведіть приклади.

3. Чому, згідно з Дюркгаймом, надмірний індивідуалізм не руйнує органічну солідарність, а є її необхідною умовою?

4. Аномія в умовах глобалізації: які сучасні явища (цифровізація, міграція) можуть провокувати стан аномії?

3. Заповніть порівняльну таблицю «Типологія соціальної солідарності»:

Критерій порівняння	Механічна солідарність	Органічна солідарність
Основа єдності		
Тип суспільства		
Поділ праці		
Колективна свідомість		
Тип права		
Соціальний контроль		

4. Дайте визначення поняттям:

- соціальний факт;
- соціальна солідарність;
- механічна солідарність;
- органічна солідарність;
- аномія;
- колективна свідомість;
- соціальна норма;
- девіація.

5. Створіть інфографіку або схему:

- Основні ідеї соціології Еміля Дюркгайма.
- Соціальна солідарність у традиційному та сучасному суспільстві, використовуючи інструменти ШІ.

Підсумкове запитання

Проаналізуйте вислів Еміля Дюркгайма: «Соціальні факти потрібно розглядати як речі».

Рекомендована література

1. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / [пер. з фр. Г. Філіпчука]. Київ : Юніверс, 2004. С. 305–385 (Розділ про Е. Дюркгайма).
2. Дюркгайм Е. Про поділ суспільної праці / [пер. з фр. В. Шовкуна]. Київ : Основи, 1998. 436 с.
3. Дюркгайм Е. Самогубство: соціологічний етюд / [пер. з фр. Л. Кононовича]. Київ : Основи, 1998. 519 с.
4. Дюркгайм Е. Соціологія і філософія / [пер. з фр. О. Йосипенка]. Київ : Юніверс, 2004. 256 с.
5. Рітцер Дж. Сучасні соціологічні теорії / [пер. з англ. А. Олійника]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. С. 120–145.
6. Тімашев Н. С. Теорія соціології: її природа та розвиток / [пер. з англ. А. Олійника]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. 528 с.
7. <https://eprints.kname.edu.ua/68008/1/2022%20Репоз.%20192Л%20Зінчіна%200.%20Б.%2С%20Радіонова%20Л.%200.pdf>

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 13

Тема: Макс Вебер: розуміюча соціологія, типи панування та протестантська етика.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Методологія «розуміння» та ідеальні типи»:** Чому Вебер вважав, що соціолог має не просто описувати, а «розуміти» сенс дій? Концепція «ідеального типу» як інструменту пізнання.

2. **«Типологія соціальної дії»:** Детальний аналіз чотирьох типів дії (цілераціональна, ціннісно-раціональна, афективна, традиційна) з прикладами з сучасності.

3. **«Протестантська етика та генезис капіталізму»:** Як релігійні переконання (аскеза, покликання) вплинули на формування західної економічної моделі.

4. **«Бюрократія як ідеальний тип управління»:** Характеристики раціональної бюрократії та небезпека «залізної клітки», про яку попереджав Вебер.

5. **«Три типи легітимного панування»:** Порівняльний аналіз традиційного, харизматичного та раціонально-легального типів влади.

6. **«Розчарування світу» та процеси раціоналізації»:** Сучасний погляд на веберівську тезу про витіснення магії та релігії науковим розрахунком.

2. Питання для обговорення

1. Чи може сучасна людина діяти виключно цілераціонально? Наведіть приклади ситуацій, де афективна чи традиційна дія все ще домінує.

2. Вебер вважав харизматичну владу революційною силою. Чи бачимо ми сьогодні «цифрову харизму» у лідерів думок (блогерів, технологічних гігантів)?

3. Які ознаки «бюрократичної залізної клітки» ви помічаєте в освітній системі або державних інституціях?

3. Заповніть порівняльну таблицю «Типи легітимного панування за М. Вебером»:

Критерій порівняння	Традиційне панування	Харизматичне панування	Раціонально-легальне панування
Основа легітимності (віра в...)			
Типовий приклад			
Характер підпорядкування			
Тип управління			
Стабільність			

4. Дайте визначення поняттям:

- соціальна дія;
- легітимне панування;
- раціональна бюрократія;
- харизматичне панування.

5. Створіть інфографіку або схему

- Типи легітимного панування.
- Типологія соціальної дії.

Підсумкове запитання

Чи актуальна «протестантська етика» сьогодні, чи сучасний споживацький капіталізм повністю відійшов від ідей аскетизму та накопичення?

Рекомендована література

1. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / [пер. з нім. О. Погорілого]. Київ : Основи, 1994. 261 с.
2. Вебер М. Господарство і суспільство : [вибрані розділи]. Київ : Всесвіт, 2012.
3. Вебер М. Політика як покликання і професія. *Соціологія: канонічні тексти* / [пер. з нім.]. Київ : Либідь, 2002.
4. Weber M. Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology. Berkeley : University of California Press, 1978. 1469 p.
5. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / [пер. з фр. Г. Філіпчука]. Київ : Юніверс, 2004. С. 487–590 (Розділ про М. Вебера).

6. Рітцер Дж. Сучасні соціологічні теорії / [пер. з англ. А. Олійника]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. С. 146–180.
7. Шлухтер В. Дія, порядок, культура: Основні риси веберівської програми. Київ : Дух і Літера, 2010. 230 с.
8. https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12410/#google_vignette
9. <https://studies.in.ua/shpora-ippu/746-socologiya-vladi-m-vebera.html>

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 14

Тема: Георг Зіммель: формальна соціологія, соціальні форми і типи.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Методологія формальної соціології»:** Чому Зіммель порівнював соціологію з геометрією? Розмежування «форми» та «змісту» соціації.

2. **«Кількісні аспекти соціальних груп»:** Динаміка взаємодії у діадах та тріадах. Роль «третього» (посередник, *tertius gaudens*, той, хто роз'єднує).

3. **«Соціальний тип "Чужинець" (The Stranger)»:** Аналіз феномену людини, яка знаходиться одночасно «близько і далеко». Актуальність концепту для сучасної міграції.

4. **«Філософія грошей та їх вплив на індивідуальність»:** Як гроші як універсальний посередник сприяють інтелектуалізації та дистанціюванню у стосунках.

5. **«Трагедія культури за Зіммелем»:** Конфлікт між суб'єктивною культурою особистості та об'єктивною культурою речей у сучасному світі.

6. **«Соціологія моди та міського життя»:** Парадокс моди (прагнення до єдності та водночас до відмінності) та психологія мешканця великого міста.

2. Питання для обговорення

1. Зіммель стверджував: «Суспільство – це не річ, а процес взаємодії». Як це змінює фокус дослідження порівняно з підходом О. Конта чи Е. Дюркгейма?

2. Чому поява третьої особи в групі кардинально змінює її структуру, тоді як додавання четвертої чи п'ятої має менший вплив?

3. У чому полягає «дуалізм» соціального життя за Зіммелем (на прикладі конфлікту між індивідуалізацією та соціалізацією)?

4. Чи згодні ви з тезою Зіммеля, що гроші роблять людей вільнішими, але водночас більш самотніми?

3. Заповніть таблицю «Характеристика соціальних типів за Г. Зіммелем»:

Соціальний тип	Основна характеристика	Приклад із сучасного життя
Чужинець		
Бідний		
Авантюрист		
Скнар та Марнотрат		
Посередник		

4. Дайте визначення поняттям:

- формальна соціологія;
- соціальна взаємодія;
- соціальна форма;
- соціальний тип;
- конфлікт;
- конкуренція;
- соціальна дистанція;
- модерне суспільство.

5. Порівняльний аналіз груп (Кількісний підхід)

Коротке завдання для аудиторії: Порівняйте **Діаду** (2 особи) та **Тріаду** (3 особи) за рівнем стабільності, конфліктності та можливістю формування коаліцій.

Відповідно до концепції **Георга Зіммеля**, кількість учасників у групі докорінно змінює характер соціальної взаємодії. Перехід від двох людей до трьох – це не просто додавання ще однієї особи, а якісна зміна структури групи.

1. Рівень стабільності

- **Діада (2 особи):**
- **Тріада (3 особи):**

2. Конфліктність та роль «Третього»

- **Діада:**
- **Тріада:**

Зіммель виокремлював три типові ролі «третього»:

- **(The Mediator) Посередник:** надати характеристику.
- **Tertius Gaudens («Третій, що радіє»):** надати

характеристику.

- **Divide et Impera («Розділяй і володарюй»):** надати характеристику.

3. Можливість формування коаліцій

- **Діада:**
- **Тріада:**

6. Створіть інфографіку або схему

- Соціальні форми у концепції Георга Зіммеля.
- Формальна соціологія Георга Зіммеля, використовуючи

інструменти III.

Підсумкове запитання

Чи можуть онлайн-комунікації замінити безпосереднє спілкування?

Рекомендована література

1. Зіммель Г. Вибрані роботи. Соціологія : [зб. праць]. Київ : Дух і Літера, 2013. 420 с.
2. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2020.
3. Кравченко С. Соціологія: сучасні соціологічні концепції. – Київ : Кондор, 2022.

4. Рітцер Дж. Сучасні соціологічні теорії / [пер. з англ. А. Олійника]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. С. 181–205.
5. Соціологічна теорія: класичні та сучасні підходи / за ред. О. Рахманова. – Київ : КНЕУ, 2021.
6. Фрісбі Д. Георг Зіммель / [пер. з англ.]. Харків : Акта, 2004. 250 с.
7. <https://www.ji.lviv.ua/n29texts/zimmel.htm>
8. <https://textbooks.net.ua/content/view/7195/46/>

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 15

Тема: Розвиток американської соціології: прагматизм і Чиказька соціологічна школа.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Філософські витоки: американський прагматизм»:** Ч. Пірс, В. Джеймс та Дж. Дьюї. Основні ідеї про істину як практичну корисність.

2. **«Становлення Чиказької школи соціології»:** Роль Альбіона Смолла у створенні першого соціологічного факультету та журналу *American Journal of Sociology*.

3. **«Місто як соціальна лабораторія»:** Внесок Роберта Парка у розробку методів включеного спостереження та вивчення міського середовища.

4. **«Теорія концентричних зон Ернеста Берджеса»:** Аналіз просторової структури міста (петля, перехідна зона, зона робітників тощо).

5. **«Методологічна революція Томаса і Знанецького»:** Аналіз праці «Польський селянин у Європі та Америці» та використання особистих документів (листів, біографій).

6. **«Соціальна екологія та міська дезорганізація»:** Як Чиказька школа пояснювала злочинність, міграцію та соціальні конфлікти через середовище.

Підготуйте презентацію на тему: ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ РОЗБИТИХ ВІКОН

2. Питання для обговорення

1. Чому саме в США на початку XX століття виник запит на прагматичну соціологію, тоді як у Європі домінували абстрактні теорії?
2. «Ситуація є реальною, якщо вона реальна у своїх наслідках» (Теорема Томаса). Як ви розумієте цей принцип на прикладі сучасних фейкових новин або паніки?
3. Чи актуальна модель концентричних зон Берджеса для планування сучасних українських міст? У чому головні відмінності?
4. Які переваги та ризики має метод вивчення «історій життя» (life histories) порівняно з масовими анкетними опитуваннями?

3. Заповніть таблицю «Структура міста за Е. Берджесом»:

Зона	Назва зони	Коротка характеристика (населення, забудова)
I	Центральний діловий район	
II	Перехідна зона	
III	Зона робітників	
IV	Резиденційна зона	
V	Зона маятникових мігрантів	

4. Дайте визначення поняттям:

- прагматизм;
- символічний інтеракціонізм;
- соціальна взаємодія;
- соціальна роль;
- урбанізація;
- міська екологія;
- польове дослідження;
- соціальна адаптація.

5. Аналіз міського середовища (створіть інфографіку або схему)

Оберіть один із соціальних феноменів сучасного міста:

- молодіжні субкультури;
- міграція;

- бездомність;
- транспортна поведінка;
- життя у спальних районах;
- цифрова комунікація у місті.

Проаналізуйте:

1. Які соціальні взаємодії можна спостерігати?
2. Які соціальні проблеми виникають?
3. Як би представники Чиказької школи досліджували це явище?

Підсумкове запитання

Чому місто стало важливим об'єктом соціологічних досліджень?

Рекомендована література

1. Дьюї Дж. Досвід і освіта / [пер. з англ. М. Васильєвої]. Львів : Літопис, 2003. 104 с.
2. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2020.
3. Рітцер Дж. Сучасні соціологічні теорії / [пер. з англ. А. Олійника]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. С. 206–240.
4. Соціологічна теорія: класичні та сучасні підходи / за ред. О. Рахманова. – Київ : КНЕУ, 2021.
5. [https://ukrayinska.libretexts.org/Гуманітарні_науки/Література_та_грамотність/Книга%3А_Теорія_грамотної_дії_Грамотна_дія_II_\(Bazerman\)/01%3А_Розділи/1.05%3А_Активні_соціальні_символічні_Сели_Прагматична_традиція_в_американській_соціальній_науці](https://ukrayinska.libretexts.org/Гуманітарні_науки/Література_та_грамотність/Книга%3А_Теорія_грамотної_дії_Грамотна_дія_II_(Bazerman)/01%3А_Розділи/1.05%3А_Активні_соціальні_символічні_Сели_Прагматична_традиція_в_американській_соціальній_науці)
6. <https://studfile.net/preview/5013884/page:20/>
7. https://stud.com.ua/5992/sotsiologiya/amerikanska_empirichna_sotsiologiya

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 16

Тема: Структурний функціоналізм у соціології XX століття.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Загальна теорія дії Талкотта Парсонса»:** Дії (дійова особа, ситуація, орієнтація).

2. **«Схема AGIL як універсальна модель виживання систем»:** Детальний аналіз чотирьох функціональних імперативів (Адаптація, Ціледосягнення, Інтеграція, Підтримання зразка).

3. **«Роберт Мертон та парадигма функціонального аналізу»:** Критика постулатів «функціональної єдності» та «універсального функціоналізму». Поняття функціональних альтернатив.

4. **«Явні та латентні функції в соціологічному дослідженні»:** Чому важливо бачити неусвідомлені наслідки соціальних інститутів (на прикладах Мертона).

5. **«Соціальна аномія та типи індивідуальної адаптації»:** Аналіз п'яти стратегій поведінки за Мертоном (конформізм, інновація, ритуалізм, ретретизм, бунт).

6. **«Функціональна теорія стратифікації»:** Чому суспільству потрібна нерівність згідно з Парсонсом і Девісом-Муром? Критика цього підходу.

2. Питання для обговорення

1. Парсонс розглядав суспільство як систему, що прагне до рівноваги. Чи здатна ця теорія пояснити радикальні соціальні революції та конфлікти?

2. Наведіть приклади «латентних функцій» сучасних соціальних мереж. Які з них є дисфункціональними?

3. Мертон ввів поняття «теорії середнього рівня». Чому він вважав «гранд-теорії» Парсонса передчасними для науки?

4. Який тип адаптації за Мертоном (крім конформізму) є найбільш поширеним у сучасному українському суспільстві в умовах кризи?

3. Заповніть таблицю «Типологія способів індивідуальної адаптації за Р. Мертоном»:

Тип адаптації	Визначення	Схвалення культурних цілей	Використання інституційних засобів	Характеристика (приклад)
Конформізм				
Інновація				
Ритуалізм				
Ретретизм				
Бунт (Заколот)				

4. Схема AGIL

Завдання: *Опишіть систему «Університет» через чотири функції Парсонса:*

- **A (Adaptation / адаптація):** Які економічні ресурси потрібні?
- **G (Goal Attainment / ціледосягнення):** Яка головна мета закладу?
- **I (Integration / інтеграція):** Як забезпечується солідарність студентів та викладачів?
- **L (Latency / підтримання зразка):** Які цінності та традиції передаються?

Підсумкове запитання

Як концепція «соціальної дії» Парсонса долає суперечність між свободою волі індивіда (актора) та жорстким детермінізмом соціальної системи, яка через соціалізацію та норми фактично диктує йому мотиви поведінки

Рекомендована література

1. Мертон Р. Соціальна теорія і соціальна структура / [пер. з англ. В. Шовкуна]. Київ : Основи, 1996. 857 с.
2. Рітцер Дж. Сучасні соціологічні теорії / [пер. з англ. А. Олійника]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. С. 241–280.
3. Черниш Н. Соціологія: Курс лекцій. Львів : Кальварія, 2004. Тема «Структурно-функціональний аналіз».
4. <https://studfile.net/preview/7408949/page:15/>
5. https://studies.in.ua/sociology_seminar/1882-teoriya-strukturnogo-funkcionalizma.html

6. https://stud.com.ua/5991/sotsiologiya/strukturniy_funksionalizm_sotsiologiyi_parsonsa_mertona

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 17

Тема: Соціологія конфлікту: Льюїс Козер і Ральф Дарендорф.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Позитивно-функціональний конфлікт Льюїса Козера»:** Конфлікт як засіб зміцнення внутрішньогрупової згуртованості та встановлення меж групи.

1. **«Інституційні “запобіжні клапани” (Safety-valve theory)»:** Як соціальні інститути допомагають каналізувати ворожість, запобігаючи руйнуванню системи.

2. **«Ральф Дарендорф: Влада як джерело конфлікту»:** Поняття «імперативно координованих асоціацій» (ICA) та неминучість боротьби за перерозподіл авторитету.

3. **«Від квазігруп до груп інтересів»:** Механізм перетворення прихованих суперечностей у відкриту політичну та соціальну боротьбу за Дарендорфом.

4. **«Реалістичні та нереалістичні конфлікти»:** Аналіз відмінностей за Л. Козером та приклади їх проявів у сучасному медіапросторі.

5. **«Конфлікт як рушій соціальних змін»:** Порівняння підходів Козера (стабілізація системи) та Дарендорфа (трансформація системи).

2. Питання для обговорення

1. Чому структурний функціоналізм (Т. Парсонс) вважав конфлікт «патологією», тоді як Козер назвав його «необхідним елементом здоров'я системи»?

2. Дарендорф стверджував, що конфлікт є там, де є влада. Чи означає це, що ідеальне безконфліктне суспільство неможливе за визначенням?

3. Як зовнішній конфлікт (наприклад, війна) впливає на внутрішню структуру суспільства згідно з тезами Л. Козера?

4. «Регулювання замість вирішення»: чому Дарендорф вважав, що конфлікти неможливо «вирішити» назавжди, а можна лише контролювати їх перебіг?

3. Заповніть порівняльну таблицю «Теорії конфлікту Козера та Дарендорфа»:

Критерій порівняння	Льюїс Козер (Функціональний конфлікт)	Ральф Дарендорф (Діалектичний конфлікт)
Основне джерело конфлікту		
Роль конфлікту		
Тип суспільства		
Наслідки конфлікту		
Ключове поняття		

4. Аналіз конфлікту

Завдання: Опишіть будь-який сучасний трудовий конфлікт (наприклад, страйк сценаристів або протест лікарів), використавши термінологію Дарендорфа:

1. Хто є **пануючою групою** (має авторитет)?
2. Хто є **підпорядкованою групою**?
3. Які **латентні інтереси** стали **маніфестними**?

Підсумкове запитання

За яких конкретних умов «козерівський» стабілізуючий конфлікт переростає у «дарендорфівський» руйнівний та трансформаційний вибух?

Рекомендована література

1. Dahrendorf R. Class and Class Conflict in Industrial Society. Stanford : Stanford University Press, 1959. 336 p.
2. Рітцер Дж. Сучасні соціологічні теорії / [пер. з англ. А. Олійника]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. С. 281–310.
3. Соціологія конфлікту: Л. Козер і Р. Дарендорф : матеріали лекції. 2024. 46 с. 7.

4. https://stud.com.ua/117818/sotsiologiya/sotsialni_konflikti
5. <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/4901/1/Козлов%20А.%20В.%20Конфлікт%20як%20форма%202007.pdf>

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 18

Тема: «Символічний інтеракціонізм: Джордж Герберт Мід і Герберт Блумер».

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Джордж Герберт Мід – інтелектуальний батько інтеракціонізму»:** Життєвий шлях, вплив прагматизму та історія появи праці «Розум, Self і суспільство».

2. **«Від жесту до символу»:** Механізми комунікації за Мідом. Чим «значущий символ» відрізняється від звичайного біологічного сигналу?

3. **«Структура людського "Я":** діалог між "І" та "Ме»: Аналіз спонтанного та соціалізованого компонентів особистості. Як ми ведемо внутрішній діалог?

4. **«Стадії розвитку Self: від гри до правил»:** Детальний аналіз стадії «Play» (гра у когось) та стадії «Game» (колективна гра). Концепція «Узагальненого іншого» (The Generalized Other).

5. **«Три постулати Герберта Блумера»:** Як значення речей виникають із соціальної взаємодії та інтерпретації. Чому Блумер критикував структурний детермінізм?

6. **«Символічний інтеракціонізм у цифрову епоху»:** Як змінюється природа взаємодії та ідентичності в умовах онлайн-комунікації (емодзі, аватари, цифрові знаки).

2. Питання для обговорення

1. Чому символічні інтеракціоністи стверджують, що людина не є пасивним об'єктом соціалізації? В чому полягає наша «творча роль»?

2. Чи може існувати соціальний порядок без спільних символів? Що відбувається, коли інтерпретація одного і того ж символу (наприклад, прапора чи жесту) у різних груп відрізняється?

3. Мід вважав, що ми пізнаємо себе, лише дивлячись на себе очима інших. Чи означає це, що наша самооцінка повністю залежить від оточення?

4. Як «Узагальнений інший» допомагає нам дотримуватися соціальних норм навіть тоді, коли за нами ніхто не спостерігає?

3. Заповніть таблицю «Компоненти структури особистості (Self) за Дж. Г. Мідом»:

Характеристика	Компонент «І» (Я)	Компонент «Ме» (Мене)
Природа походження		
Функція у взаємодії		
Передбачуваність		
Роль у діалозі		

4. «Прийняття ролі іншого»

Завдання: Згадайте ситуацію професійного конфлікту (наприклад, студент і викладач на іспиті). Опишіть, як ви використовуєте «інтерпретацію символів» (міміка, тон голосу) і як ви «приймаєте роль іншого», щоб скоригувати свою поведінку для досягнення результату.

Підсумкове запитання

Як концепція «узагальненого іншого» (сприйняття очікувань суспільства) трансформується сьогодні в епоху соцмереж, де цим «іншим» стає не реальна громада, а розмита аудиторія підписників, лайків та алгоритмів?

Рекомендована література

1. Мід Дж. Г. Дух, Самість і Суспільство. З погляду соціального біхевіориста / [пер. з англ. Т. Корпала]. Київ : Український Центр духовної культури, 2000. 416 с.
2. Mead G. H. Mind, Self, and Society: From the Standpoint of a Social Behaviorist. Chicago : University of Chicago Press, 1934. 401 p.

3. Рітцер Дж. Сучасні соціологічні теорії / [пер. з англ. А. Олійника]. Київ : Видавничий діль «Києво-Могилянська академія», 2004. С. 311–345.
4. <https://studfile.net/preview/5375659/page:14/>
5. <https://zhertva.pryroda.cx.ua/ukraincyam/yaka-riznicya-mizh-midom-i-blumerom.html>
6. https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php%3Fid%3D460021&ved=2ahUKEwjOq66MsZySAxW9PhAIHQKdBoQFnoECDMQAQ&usg=AOvVaw14ajpg1_qwm1PM_PmHq50l

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 19

Тема: «Феноменологічна соціологія: Альфред Шюц і конструювання соціальної реальності».

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Альфред Шюц: міст між філософією та соціологією»:** Інтелектуальна біографія та синтез ідей Едмунда Гуссерля (феноменологія) і Макса Вебера (розуміння соціологія).

2. **«Життєвий світ (Lebenswelt) як вища реальність»:** Аналіз повсякденного життя як самоочевидного фундаменту людського досвіду.

3. **«Наявний запас знань та типізації»:** Як «соціальні рецепти» та ідеальні типи допомагають нам діяти в суспільстві «на автопілоті».

4. **«Проблема інтерсуб'єктивності»:** Теза про взаємність перспектив: як ми розуміємо інших і створюємо спільний соціальний світ.

5. **«Соціальні світи за Шюцом»:** Відмінності між «Ми-стосунками» (безпосередня близькість) та «Вони-стосунками» (світ анонімних сучасників).

6. **«Теорія мотивів: чому ми діємо?»:** Розмежування мотивів «для того щоб» (орієнтація на майбутнє) та мотивів «тому що» (вплив минулого досвіду).

2. Питання для обговорення

1. Шюц стверджував, що повсякденне життя сприймається нами як «само собою зрозуміле». Що має статися, аби ця впевненість була зруйнована? (Приклади кризових ситуацій).

2. Як «наявний запас знань» допомагає нам у взаємодії з незнайомцями? Наведіть приклади типізацій, які ми використовуємо щодня.

3. Чи можна вважати онлайн-спілкування в месенджерах «Ми-стосунками» за Шюцом, чи це все ж таки сфера «Вони-стосунків»?

4. Чому, на вашу думку, соціолог має вивчати саме «сенси», які люди вкладають у свої дії, а не просто статистичні факти?

5. Заповніть таблицю «Горизонти соціального світу за А. Шюцом»:

Сфера соціального світу	Хто в неї входить?	Характер взаємодії
Світ сучасників (Consociates)		
Світ сучасників (Contemporaries)		
Світ попередників (Predecessors)		
Світ наступників (Successors)		

3. Аналіз мотивів

Завдання: Проаналізуйте дію «Студент готується до семінарського заняття», виділивши два типи мотивів:

- **Мотив «Для того щоб» (In-order-to):** (наприклад: отримати оцінку, здобути знання).

- **Мотив «Тому що» (Because-of):** (наприклад: тому що викладач дав завдання, тому що батьки вимагають диплома).

4. Дайте визначення поняттям:

- феноменологічна соціологія;
- життєвий світ;
- інтерсуб'єктивність;
- типізація;
- запас знань;
- соціальна реальність;
- повсякденність;
- соціальний смисл.

6. Створіть схему або інфографіку:

1. Як люди конструюють соціальну реальність?
2. «Феноменологічна соціологія та символічний інтеракціонізм», використовуючи інструменти III.

Підсумкове запитання

Що означає поняття інтерсуб'єктивності?

Рекомендована література

1. Бергер П. Соціальне конструювання реальності: Трактат із соціології знання / П. Бергер, Т. Лукман ; [пер. з англ. В. Степанова]. Київ : Альтерпрес, 2002. 336 с. (Класичний розвиток ідей Шюца).
2. Рітцер Дж. Сучасні соціологічні теорії / [пер. з англ. А. Олійника]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. С. 346–370.
3. Кравченко С. Соціологія: сучасні соціологічні теорії. – Київ : Кондор, 2022.
4. Соціологічна теорія : класичні та сучасні підходи / за ред. О. Рахманова. – Київ : КНЕУ, 2021.
5. https://stud.com.ua/5999/sotsiologiya/fenomenologichna_sotsiologiya
6. <https://studfile.net/preview/5200236/page:17/>
7. <https://multiversum.com.ua/index.php/journal/article/download/6/3/>

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 20

Тема: «Етнометодологія Гарольда Гарфінкеля».

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Гарольд Гарфінкель проти Талкотта Парсонса»:** Чому Гарфінкель відмовився від макросоціології та концепції «культурного бовдура» (cultural dope)?

2. **«Індексальність та підзвітність (Accountability)»:** Чому сенс наших слів завжди залежить від контексту та як ми «виправдовуємо» свої дії перед іншими?

3. **«Експерименти з порушенням порядку (Breaching experiments)»:** Навіщо Гарфінкель просив студентів торгуватися в супермаркетах або поводитися вдома як гості? Аналіз реакцій.

4. **«Конструювання гендеру: кейс Агнес»:** Як етнометодологія пояснює гендер не як біологічний факт, а як постійну практичну роботу (doing gender).

5. **«Етнометодологічний аналіз розмов»:** Як ми чергуємо репліки, використовуємо паузи та жести для підтримки взаєморозуміння.

6. **«Повсякдення як фундамент макроструктур»:** Як великі інститути (суд, лікарня, держава) відтворюються через дрібні рутинні практики.

2. Питання для обговорення

1. Гарфінкель вважав, що соціальний порядок – це не щось «дане», а те, що ми «робимо» щосекунди. Чи означає це, що порядок дуже крихкий?

2. Обговоріть «теорему Томаса» в контексті етнометодології: як спільне визначення ситуації робить її реальною?

3. Чому люди відчувають сильний гнів або розгубленість під час «експериментів із порушенням»? Що це каже про природу наших очікувань?

4. Як цифрова комунікація (листування в месенджерах) змінює наші методи досягнення «спільного сенсу»? Які нові «етно-методи» ми там використовуємо?

3. Заповніть порівняльну таблицю «Традиційна соціологія vs Етнометодологія»:

Критерій порівняння	Структурний функціоналізм (Парсонс)	Етнометодологія (Гарфінкель)
Об'єкт дослідження		
Роль індивіда		
Походження норм		
Розуміння реальності		
Методи дослідження		

4. «Аналіз невидимих правил»

Завдання: Оберіть звичайну ситуацію (наприклад, черга в магазині або поїздка в ліфті). Опишіть 3–4 «етнометоди», які використовують учасники, щоб ця ситуація залишалася «нормальною» (наприклад: куди дивитися, на якій відстані стояти, про що мовчати).

5. Дайте визначення поняттям:

- етнометодологія;
- соціальний порядок;
- повсякденність;
- індексикальність;
- рефлексивність;
- фонові очікування;
- соціальна взаємодія;
- комунікативні практики.

6. Створіть схему або інфографіку:

1. «Як люди конструюють соціальну реальність».
2. «Феноменологічна соціологія та символічний інтеракціонізм», використовуючи інструменти ШІ.

Підсумкове запитання

Що означає поняття індексикальності

Рекомендована література

1. Studies in Ethnomethodology. – Cambridge : Polity Press, 2018.
2. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2020.
3. Соціологічна теорія : класичні та сучасні підходи / за ред. О. Рахманова. – Київ : КНЕУ, 2021.
4. Кравченко С. Соціологія: сучасні теорії та концепції. – Київ : Кондор, 2022.
5. Соціологія : терміни, поняття, персоналії / за ред. В. Пічі. – Львів : Новий Світ-2000, 2021.
6. Сучасні соціологічні теорії / [пер. з англ. А. Олійника]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. С. 371–395.

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 21

Тема: «Критична теорія Франкфуртської школи: Маркузе, Адорно, Габермас».

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Інститут соціальних досліджень у Франкфурті: виникнення критичної теорії»:** Історія створення, роль Макса Горкгаймера та відмінність «критичної» теорії від «традиційної».

2. **«Теодор Адорно та критика "індустрії культури"»:** Як масова культура перетворює мистецтво на товар, а споживача – на об'єкт маніпуляції.

3. **«Герберт Маркузе: Людина в пастці одновимірності»:** Аналіз праці «Одновимірна людина». Як сучасне суспільство споживання поглинає критичне мислення.

4. **«Юрген Габермас та концепція публічної сфери»:** Роль відкритого діалогу в демократії та загрози «колонізації» життєвого світу системою (ринком та бюрократією).

5. **«Теорія комунікативної дії Габермаса»:** Різниця між стратегічною (маніпулятивною) та комунікативною (спрямованою на порозуміння) дією.

6. **«Актуальність критичної теорії в епоху алгоритмів та соцмереж»:** Чи є сучасні цифрові медіа новою формою «індустрії культури»?

2. Питання для обговорення

1. Чому представники Франкфуртської школи вважали, що «розум», який мав визволити людину (епоха Просвітництва), зрештою перетворився на інструмент панування над нею?

2. Маркузе стверджував, що сучасні потреби людей часто є «хибними» (нав'язаними рекламою). Як відрізнити свої справжні потреби від індукованих суспільством?

3. Чи згодні ви з Адорно, що «популярна музика» та «кіноіндустрія» діють як наркотик, що присипляє соціальну активність? Наведіть приклади.

4. Габермас описував «ідеальну мовленнєву ситуацію». Чи можлива вона сьогодні в умовах фейкових новин, ботів та «ехо-камер» у соцмережах?

3. Заповніть порівняльну таблицю «Ключові мислителі Франкфуртської школи»:

Мислитель	Головний об'єкт критики	Ключове поняття	Мета суспільного розвитку
Т. Адорно			
Г. Маркузе			
Ю. Габермас			

4. Порівняльний аналіз типів (за Ю. Габермасом)

Завдання: Наведіть приклади з повсякденного життя для кожного типу дії:

- **Інструментальна дія:** (наприклад: ремонт техніки за інструкцією).
- **Стратегічна дія:** (наприклад: маніпуляція покупцем заради продажу товару).
- **Комунікативна дія:** (наприклад: дискусія друзів з метою знайти спільне рішення).

5. Дайте визначення поняттям:

- критична теорія;
- масова культура;
- індустрія культури;
- одновимірна людина;
- комунікативна дія;
- публічна сфера;
- емансипація;
- соціальна критика.

6. Проаналізуйте один із сучасних феноменів через ідеї Франкфуртської школи:

- TikTok-культура;
- інфлюенсери;

- стримінгові сервіси;
- онлайн-реклама;
- алгоритми соціальних мереж;
- цифровий контроль та збір даних.

Структура аналізу:

1. Опис феномену.
2. Які механізми маніпуляції можна виявити?
3. Які ідеї Маркузе, Адорно або Габермаса допомагають це пояснити?
4. Власні висновки.

Підсумкове запитання

Яке значення має публічна сфера для демократії?

Рекомендована література

1. Одновимірна людина / пер. з англ. – Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2010.
2. Джері Д., Джері Дж. Великий тлумачний соціологічний словник. – Київ : ВЦ «Перун», 2021.
3. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2020.
4. Рітцер Дж. Сучасні соціологічні теорії / [пер. з англ. А. Олійника]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. С. 281–310 (Розділ про Критичну теорію).
5. Тарасенко В. Критична теорія суспільства Франкфуртської школи. *Історія соціології*. Київ, 2012.

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 22

Тема: «Постструктуралізм і постмодерністська соціологія: Мішель Фуко та Жан Бодріяр».

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Мішель Фуко: Влада-Знання»:** Як наукові дискурси (медицина, психіатрія) стають інструментами контролю над особистістю.

2. **«Паноптикон як метафора сучасного суспільства»:** Аналіз концепції Фуко про «дисциплінарне суспільство» та невидимий нагляд.

3. **«Біовлада та біополітика»:** Як сучасна держава керує життям, здоров'ям та тілами великих мас населення.

4. **«Жан Бодріяр: Еволюція симулякрів»:** Чотири стадії перетворення знака: від відображення реальності до «чистого симулякра».

5. **«Гіперреальність та суспільство споживання»:** Чому копії стають реальнішими за оригінал (кейс Діснейленду, телебачення та соцмереж).

6. **«Кінець соціального за Бодріяром»:** Чому в епоху надлишку інформації зникає справжня комунікація, а маси стають «мовчазною більшістю».

2. Питання для обговорення

1. Фуко стверджував, що «влада всюдисуща». Чи означає це, що свобода неможлива, або вона існує лише як форма опору в межах дискурсу?

2. Порівняйте Паноптикон Фуко з сучасними цифровими технологіями (камери з розпізнаванням обличчя, алгоритми соцмереж). Чи став нагляд більш гуманним чи більш тотальним?

3. Бодріяр писав: «Війна в Затоці не відбулася» (маючи на увазі, що для більшості це було лише ТБ-шоу). Чи можна сказати те саме про сучасні події, які ми бачимо крізь екрани смартфонів?

4. Якщо ми живемо в епоху гіперреальності, де панують образи та бренди, то як знайти «справжнє» життя і чи воно взагалі існує?

3. Заповніть порівняльну таблицю «Дві візії постмодерної реальності»:

Критерій порівняння	Мішель Фуко	Жан Бодріяр
Головний фокус		
Джерело контролю		
Статус суб'єкта		
Роль інформації		

4. Дайте визначення поняттям:

- постмодернізм;
- постструктуралізм;
- дискурс;
- влада;
- симулякр;
- симуляція;
- масова культура;
- соціальний контроль.

5. «Деконструкція симулякра»

Завдання: Оберіть будь-який сучасний бренд або популярний профіль у соцмережах (наприклад, Instagram-модель або бренд Apple).

1. Доведіть, що цей об'єкт є **симулякром** (що в ньому є штучно сконструйованим образом, який не має зв'язку з реальністю).

2. Як цей образ здійснює «символічне панування» над споживачем?

6. Створіть схему або інфографіку:

- «Концепція влади Мішеля Фуко»;
- «Симулякри та симуляція у теорії Бодріяра»;
- «Основні риси постмодерного суспільства», використовуючи інструменти ШІ.

Підсумкове запитання

Чому постструктуралізм і постмодерністська соціологія стали важливими для аналізу сучасної культури, влади та медіа?

Рекомендована література

1. Фуко М. Наглядати й карати / пер. укр. – Київ : Основи, 2021.
2. Фуко М. Археологія знання. – Харків : Фоліо, 2020.
3. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. – Київ : Дух і Літера, 2021.
4. Бодріяр Ж. Суспільство споживання. – Львів : Кальварія, 2022.
5. Giddens A. Sociology. – Cambridge : Polity Press, 2022.
6. Ritzer G. Modern Sociological Theory. – Sage Publications, 2021.
7. Turner J. H. The Structure of Sociological Theory. – Boston : Cengage, 2021.
8. Bauman Z. Postmodernity and Its Discontents. – Polity Press, 2020.
9. Best S., Kellner D. Postmodern Theory. – Guilford Press, 2021.
10. Lyotard J.-F. The Postmodern Condition. – University of Minnesota Press, 2020.
11. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2021.
12. Танчер В. В. Історія соціології : підручник. – Київ : Кондор, 2023.
13. Примуш М. В. Історія соціології : навчальний посібник. – Київ : Професіонал, 2020.
14. Історія соціології : хрестоматія / уклад. О. Іващенко. – Київ : Ліра-К, 2021.
15. Харченко Н. Сучасні соціологічні теорії : навчальний посібник. – Київ : Каравела, 2022.

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 23

Тема: Неофункціоналізм та теорія систем: Ніклас Луман та Джефрі Александер.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Ніклас Луман: Суспільство як комунікація»:** Чому Луман вважає, що суспільство складається не з людей, а з комунікацій? Поняття операційної замкненості.

2. **«Концепція аутопоезису в соціології»:** Як соціальні системи самовідтворюються та самоорганізуються (запозичення ідей Матурани та Варели).

3. **«Бінарні коди соціальних підсистем»:** Аналіз того, як працюють підсистеми права (право / неправо), науки (істина / брехня) та економіки (платоспроможність / неплатоспроможність).

4. **«Джеффри Александер та витоки неофункціоналізму»:** Спроба синтезу Парсонса з конфліктологією та мікросоціологією. Чому функціоналізм потребував «оновлення»?

5. **«Культурсоціологія Александера»:** Роль символів, міфів та ритуалів у сучасному демократичному суспільстві. Поняття «цивільної сфери».

6. **«Проблема емерджентності у теорії систем»:** Як виникають нові властивості системи, які не зводяться до властивостей її окремих частин.

2. Питання для обговорення

1. Луман стверджував, що людина належить до «навколишнього середовища» соціальної системи, а не до самої системи. Чи погоджуєтеся ви з таким радикальним антигуманізмом?

2. Як теорія Лумана пояснює сучасні екологічні чи економічні кризи? (Проблема «функціональної диференціації» та нездатності підсистем чути одна одну).

3. Чому неофункціоналізм Александера приділяє значно більше уваги конфлікту та індивідуальній дії, ніж класична теорія Парсонса?

4. Яку роль відіграють «цивільні ритуали» (наприклад, вибори чи інавгурація) у підтримці стабільності системи за Александером?

3. Заповніть порівняльну таблицю «Традиційний функціоналізм vs Неофункціоналізм / Теорія систем»:

Критерій порівняння	Функціоналізм (Т. Парсонс)	Теорія систем (Н. Луман)	Неофункціоналізм (Д. Александер)
Базовий елемент			
Статус індивіда			
Механізм розвитку			
Ставлення до конфлікту			

4. «Функціональна диференціація»

Завдання: Використовуючи ідеї Лумана, проаналізуйте ситуацію, коли політик намагається підкупити вченого, щоб той фальсифікував дані експертизи.

1. Чому це є «корупцією кодів»?
2. Як підсистема **Науки** (код істина / хиба) захищається від втручання підсистеми **Політики** (код влада / опозиція) або **Економіки** (код гроші)?

5. Дайте визначення поняттям:

- неофункціоналізм;
- соціальна система;
- комунікація;
- функція;
- соціальна інтеграція;
- соціальна структура;
- самореференція;
- системний підхід.

6. Створіть схему або інфографіку:

- «Структура соціальної системи за Луманом»;
- «Особливості неофункціоналізму»;
- «Взаємодія соціальних підсистем у сучасному суспільстві», використовуючи інструменти III.

Підсумкове запитання

Чому системний підхід і неофункціоналізм залишаються актуальними для аналізу сучасного суспільства?

Рекомендована література

1. Luhmann N. Social Systems. – Stanford University Press, 2020.
2. Luhmann N. Theories of Distinction. – Stanford University Press, 2021.
3. Alexander J. C. Neofunctionalism and After. – Columbia University Press, 2020.
4. Alexander J. C. The Meanings of Social Life. – Oxford University Press, 2021.
5. Giddens A. Sociology. – Cambridge : Polity Press, 2022.
6. Turner J. H. The Structure of Sociological Theory. – Boston : Cengage, 2021.

7. Ritzer G. Modern Sociological Theory. – Sage Publications, 2021.
8. Coser L. Masters of Sociological Thought. – Waveland Press, 2020.
9. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Горodianenka. – Київ : Академвидав, 2021.
10. Танчер В. В. Історія соціології : підручник. – Київ : Кондор, 2023.
11. Примуш М. В. Історія соціології : навчальний посібник. – Київ : Професіонал, 2020.
12. Ritzer G., Stepnisky J. Sociological Theory. – Sage Publications, 2021.
13. Історія соціології : хрестоматія / уклад. О. Іващенко. – Київ : Ліра-К, 2021.
14. Балабанова Л. В. Історія соціології : курс лекцій. – Львів : Новий Світ-2000, 2022.
15. Parsons T. The Social System. – Routledge, 2020.

Робочий листок № 24

Тема: Сучасні напрями соціології: феміністська, екологічна та глобалізаційні студії.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Феміністська соціологія: від критики патріархату до інтерсекційності»:** Як феміністська оптика змінила розуміння влади та соціальних структур.

2. **«Екологічна соціологія: суспільство в межах біосфери»:** Основні етапи становлення напрямку та концепція «метаболічного розриву» між людиною і природою.

3. **«Глобалізація як соціологічний феномен»:** Економічні, політичні та культурні виміри глобалізації. Поняття «глокалізації».

4. **«Теорія світо-систем Іммануїла Валлерстайна»:** Поділ світу на ядро, напівпериферію та периферію як інструмент аналізу глобальної нерівності.

5. **«Екофемінізм: зв'язок між пригнобленням жінок та експлуатацією природи»:** Як патріархальні структури впливають на екологічну кризу.

6. **«Соціологія глобальних ризиків (Ульріх Бек)»:** Як сучасне суспільство виробляє не лише багатство, а й транскордонні загрози.

2. Питання для обговорення

1. Чому феміністська соціологія наполягає на тому, що «особисте – це політичне»? Як це змінює предмет соціологічних досліджень?
2. Чи може сучасна економіка продовжувати зростати, не руйнуючи екосистеми? Які альтернативні моделі пропонує екологічна соціологія?
3. Глобалізація – це шлях до єдиної світової культури чи причина посилення локальних конфліктів та ідентичностей?
4. Як пандемії, кліматичні зміни та цифровізація ілюструють взаємозалежність феміністського, екологічного та глобалізаційного підходів?

3. Заповніть порівняльну таблицю «Сучасні соціологічні парадигми»:

Напрямок соціології	Об'єкт аналізу	Основна проблема	Ключовий концепт
Феміністська			
Екологічна			
Глобалізаційна			

4. Дайте визначення поняттям:

- фемінізм;
- гендер;
- гендерна рівність;
- екологічна соціологія;
- глобалізація;
- сталий розвиток;
- соціальна нерівність;
- глобальні проблеми.

5. Створіть схему або інфографіку:

- «Основні напрями сучасної соціології»;
- «Соціальні наслідки глобалізації»;
- «Гендерна нерівність у сучасному суспільстві»;
- «Суспільство і природа: екологічні виклики XXI ст.», використовуючи інструменти ШІ.

Підсумкове запитання

Чому сучасні напрями соціології зосереджують увагу саме на проблемах гендеру, екології та глобалізації?

Рекомендована література

1. Балабанова Л. В. Історія соціології : курс лекцій. – Львів : Новий Світ-2000, 2022.
2. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / [пер. з англ.]. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004.
3. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства. – Київ : Дух і Літера, 2021.
4. Гідденс Е. Соціологія / пер. укр. – Київ : Основи, 2022.
5. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2021.
6. Історія соціології : хрестоматія / уклад. О. Іващенко. – Київ : Ліра-К, 2021.
7. Кастельс М. Інформаційна епоха: Економіка, суспільство та культура / [пер. з англ.]. (Розділи про мережеве суспільство).
8. Коннелл Р. Гендер і влада: суспільство, особа та гендерна політика / [пер. з англ.]. Київ : Ніка-Центр, 2014.
9. Примуш М. В. Історія соціології : навчальний посібник. – Київ : Професіонал, 2020.
10. Саллех А. Екофемінізм як політика: природа, вид і відтворення / [пер. з англ.]. (Вибрані розділи).
11. Танчер В. В. Історія соціології : підручник. – Київ : Кондор, 2023.
12. Харченко Н. Соціологія глобалізації : навчальний посібник. – Київ : Каравела, 2021.
13. Beck U. What Is Globalization? – Polity Press, 2020.
14. Castells M. The Rise of the Network Society. – Wiley-Blackwell, 2020.
15. Connell R. Gender and Power. – Stanford University Press, 2021.
16. Coser L. Masters of Sociological Thought. – Waveland Press, 2020.
17. Dunlap R., Brulle R. Climate Change and Society. – Oxford University Press, 2021.
18. Shiva V. Earth Democracy. – North Atlantic Books, 2020.
19. Turner J. H. The Structure of Sociological Theory. – Boston : Cengage, 2021.

РОБОЧИЙ ЛИСТОК № 25

Тема: Історія та сучасний стан соціології в Україні.

Тестування за темою

1. Теми для коротких повідомлень

1. **«Соціологічні ідеї діячів "Громади"»:** Внесок Михайла Драгоманова та Сергія Подолинського у формування перших соціологічних концепцій в Україні.

2. **«Михайло Грушевський як соціолог»:** Заснування Українського соціологічного інституту у Відні та концепція генетичної соціології.

3. **«Трагедія української соціології у радянський період»:** Від «золотого десятиліття» 1920-х років до повної заборони науки як «буржуазної лженауки» та репресій проти вчених.

4. **«Відродження соціології у 1960-х роках»:** Діяльність соціологічних лабораторій (Київ, Харків, Львів) та інституціоналізація науки в часи «відлиги».

5. **«Класики сучасної української соціології»:** Науковий спадок Наталії Черниш, Євгена Головахи та Наталії Паніної (моніторинг українського суспільства).

6. **«Соціологія в умовах війни»:** Роль соціологічних досліджень у розумінні національної стійкості, міграційних процесів та травматичного досвіду після 2014 та 2022 років.

2. Питання для обговорення

1. Чому українська соціологія XIX століття була тісно пов'язана з національним відродженням? Чи можна назвати її «публічною соціологією» того часу?

2. Як вплинув тоталітарний режим на методологію української соціології? Які наслідки «радянського спадку» ми відчуваємо в науці сьогодні?

3. Обговоріть поняття «пострадянської аномії» (за Є. Головахою та Н. Паніною). Чи подолало українське суспільство цей стан за роки незалежності?

4. Яке значення має академічна автономія та професійна етика для соціолога в країні, що перебуває у стані війни?

3. Заповніть хронологічну таблицю «Етапи розвитку української соціології»:

Період	Основні осередки / Інституції	Ключові постаті	Пріоритетні теми досліджень
Кінець XIX – поч. XX ст.			
1917 – 1920-ті рр.			
1960-ті – 1980-ті рр.			
Сучасний етап (з 1991)			

4. Дайте визначення поняттям:

- соціологія;
- громадянське суспільство;
- соціальна трансформація;
- емпіричне дослідження;
- громадська думка;
- соціальний моніторинг;
- соціальна мобільність;
- соціальна ідентичність.

5. Створіть схему або інфографіку:

- «Етапи розвитку соціології в Україні»;
- «Основні напрями сучасних соціологічних досліджень»;
- «Відомі українські соціологи та їхній внесок».

6. Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати короткий конспект розвитку соціології в Україні.

2. Ознайомитися з діяльністю Інституту соціології НАН України.

3. Проаналізувати сучасні соціологічні дослідження українського суспільства.

4. Визначити основні виклики сучасної української соціології.

Підсумкове запитання

Яку роль відіграє соціологія у дослідженні та розумінні сучасних процесів в українському суспільстві?

Рекомендована література

1. Головаха Є., Паніна Н. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. – Київ : Інститут соціології НАН України, 2023.
2. Соціологія в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи / за ред. В. Ворони. – Київ : Академперіодика, 2022.
3. Історія соціології : навчальний посібник / за ред. В. Городяненка. – Київ : Академвидав, 2021.
4. Танчер В. В. Історія соціології : підручник. – Київ : Кондор, 2023.
5. Примуш М. В. Історія соціології : навчальний посібник. – Київ : Професіонал, 2020.
6. Грушевський М. Початки громадянства (перевидання). – Київ : Либідь, 2021.
7. Драгоманов М. Вибрані праці. – Київ : Основи, 2020.
8. Франко І. Соціально-політичні твори. – Львів : Каменярь, 2021.
9. Гідденс Е. Соціологія / пер. укр. – Київ : Основи, 2022.
10. Coser L. Masters of Sociological Thought. – Waveland Press, 2020.
11. Turner J. H. The Structure of Sociological Theory. – Boston : Cengage, 2021.
12. Соціологія: теорія, методи, маркетинг : науковий журнал. – Київ : Інститут соціології НАН України, 2020–2025.
13. Ворона В., Шульга М. Українське суспільство в умовах війни. – Київ : Інститут соціології НАН України, 2023.
14. Історія соціології : хрестоматія / уклад. О. Іващенко. – Київ : Ліра-К, 2021.
15. Балабанова Л. В. Історія соціології : курс лекцій. – Львів : Новий Світ-2000, 2022.

ЧАСТИНА II

ДІАГНОСТИЧНИЙ БЛОК

(ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ)

Оцінювання знань студентів із дисципліни «Історія соціології» базується на принципах системності, об'єктивності та стимулювання самостійної роботи. Запропонована методика передбачає дворівневу систему перевірки: поточну діагностику на кожному семінарському занятті та підсумковий контроль у формі іспиту.

1. Поточний контроль: Експрес-діагностика (15/20 питань)

На кожному з 26 семінарських занять передбачено виконання тесту для швидкої перевірки засвоєння матеріалу. Тест є лише одним з елементів роботи на парі (поряд із заповненням робочого листка та дискусією).

Мета: Оперативна перевірка знань ключових термінів, імен та концепцій поточної теми.

Максимальна оцінка за тест: 3 бали.

Шкала оцінювання поточного тесту:

Кількість правильних відповідей 15 питань	Відсоток успішності	Кількість правильних відповідей Відсоток успішності Бали
14–15 питань	90 % – 100 %	3 бали
11–13 питань	71 % – 89 %	2 бали
8–10 питань	50 % – 70 %	1 бал
Менше 8 питань	< 50 %	0 балів

Кількість правильних відповідей 20 питань	Відсоток успішності	Кількість правильних відповідей Відсоток успішності Бали
19–20 питань	90 % – 100 %	3 бали
17–18 питань	71 % – 89 %	2 бали
10–16 питань	50 % – 70 %	1 бал
Менше 10 питань	< 50 %	0 балів

2. Підсумковий контроль: Екзаменаційне тестування (60 питань)

Контрольний тест охоплює матеріал усього курсу і спрямований на перевірку комплексних знань з історії соціології.

Мета: Підсумкова атестація знань, вміння розрізняти соціологічні школи та ідентифікувати етапи розвитку науки.

Максимальна оцінка за тест: 50 балів.

Шкала оцінювання екзаменаційного тесту:

Кількість правильних відповідей	Відсоток успішності	Бали / оцінка
54–60 питань	90% – 100%	45–50 балів (Відмінно)
45–53 питань	71% – 89%	38–44 бали (Добре)
36–44 питань	50% – 70%	30–37 балів (Задовільно)
Менше 36 питань	< 50%	0–29 балів (Незадовільно)

3. Методичні вказівки до проведення тестування

1. Часові ліміти: Для поточної експрес-діагностики (15 питань) рекомендується виділяти до 10 хвилин на початку або в кінці пари. Для екзаменаційного тесту (60 питань) – 60–80 хвилин.

2. Прозорість: Студент повинен бути ознайомлений із правильними відповідями після завершення поточного тесту для аналізу власних помилок.

3. Комбінування: Бали за поточний тест додаються до балів за роботу з робочим листком та активність на семінарі, формуючи загальну оцінку за заняття. Бали за підсумковий тест додаються до суми балів за семінарські заняття, формуючи підсумкову оцінку, яку буде внесено до заліково-екзаменаційної відомості.

ТЕСТИ ЗА ТЕМАМИ КУРСУ

Інструкція: Оберіть одну правильну відповідь для кожного запитання.

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ». **СОЦІОЛОГІЯ ЯК НАУКА: ПОНЯТТЯ, ОБ'ЄКТ, МЕТОД**

1. Соціологія визначається...
 - А. Як наука про економічні процеси.
 - Б. Як наука про політику.
 - В. Як наука, що вивчає структуру та функціонування суспільства.
 - Г. Як частина філософії.
2. У якому історичному контексті розвивалася соціологія?
 - А. У контексті суспільних трансформацій, революцій та модернізації.
 - Б. У добу античної міфології.
 - В. Після Другої світової війни.
3. Хто вперше ввів термін «соціологія»?
 - А. Еміль Дюркгайм.
 - Б. Герберт Спенсер.
 - В. Огюст Конт.
 - Г. Макс Вебер.
4. У якій праці О. Конт запропонував термін «соціологія»?
 - А. «Капітал».
 - Б. «Курс позитивної філософії».
 - В. «Соціальна дія».
 - Г. «Поділ праці в суспільстві».
5. Яку метафору використав Конт для визначення ролі соціології серед наук?
 - А. «Матір наук».
 - Б. «Королева наук».
 - В. «Філософія людства».
 - Г. «Сестра історії».

6. Яка основна мета соціології?
 - А. Передбачення економічних криз.
 - Б. Наукове вивчення суспільних явищ і процесів.
 - В. Побудова ідеальної держави.
 - Г. Розвиток індивідуальної психології.
7. Яке з наведених завдань НЕ належить курсу «Історія соціології»?
 - А. Ознайомлення з етапами становлення соціології.
 - Б. Аналіз розвитку соціологічної думки в історичному контексті.
 - В. Засвоєння ключових понять і методів.
 - Г. Вивчення законів фізики.
8. Об'єкт соціології – це:
 - А. Суспільство та соціальна реальність.
 - Б. Політичні інститути.
 - В. Індивідуальні емоції.
 - Г. Природні явища.
9. Предмет соціології – це:
 - А. Закономірності функціонування і розвитку соціальних спільнот.
 - Б. Лише економічні процеси.
 - В. Історія культурних артефактів.
 - Г. Суспільна мораль.
10. Що належить до предмета соціології?
 - А. Соціальні взаємодії, відносини, поведінка.
 - Б. Вивчення природних ресурсів.
 - В. Аналіз будови організму.
 - Г. Психологічні тести.
11. Соціологія вивчає суспільство як:
 - А. Єдиний культурний продукт.
 - Б. Систему з соціальними інститутами та структурами.
 - В. Економічний механізм.
 - Г. Релігійний феномен.
12. Центральними для соціологічного аналізу є:
 - А. Природні процеси.
 - Б. Соціальні інститути, норми, структура.

- В. Художні стилі.
 - Г. Релігійні догмати.
13. Що підкреслює подвійність соціології як науки?
- А. Поєднання природничої та гуманітарної методології.
 - Б. Виключно філософський характер.
 - В. Використання математики.
 - Г. Відсутність емпіричних методів.
14. Що вимагає від соціолога «суб'єкт-об'єктна проблема»?
- А. Відмова від особистих цінностей.
 - Б. Постійна рефлексія щодо власної позиції.
 - В. Використання тільки статистики.
 - Г. Аналіз лише мікропроцесів.
15. Чому соціологія унікальна як наука для дослідника?
- А. Соціолог не має впливу на дослідження.
 - Б. Соціолог сам є частиною об'єкта, який вивчає.
 - В. Соціологія не має методів.
 - Г. Соціологія тотожна історії.
16. Які є два основні типи методів?
- А. Теоретичні й практичні.
 - Б. Кількісні та якісні.
 - В. Лабораторні й польові.
 - Г. Стародавні й сучасні.
17. Приклад кількісного методу у соціології:
- А. Глибинне інтерв'ю.
 - Б. Масове опитування.
 - В. Включене спостереження.
 - Г. Фокус-група.
18. Приклад якісного методу у соціології:
- А. Статистичний аналіз.
 - Б. Фокус-група.
 - В. Вторинний аналіз даних.
 - Г. Масові анкетування.
19. Що вивчає макросоціологія?
- А. Міжособистісні стосунки.
 - Б. Великі соціальні структури та процеси.
 - В. Поведінку окремих індивідів.

- Г. Сімейні конфлікти.
- 20. Практичне значення курсу «Історія соціології» полягає у:
 - А. Розумінні та критичній оцінці сучасних соціальних процесів.
 - Б. Вивченні фізичних законів.
 - В. Навчанні бухгалтерії.
 - Г. Підготовці до юридичної практики.

ТЕМА 2. СОЦІАЛЬНА ДУМКА ДАВНЬОГО СХОДУ (ЄГИПЕТ, ІНДІЯ, КИТАЙ): КОНФУЦІЙ, МО-ЦЗИ, ЛАО-ЦЗИ

1. Центральним принципом соціальної думки Давнього Єгипту була концепція:
 - А. Карми.
 - Б. Маат.
 - В. Дао.
 - Г. Жень.
2. Хто вважався втіленням божественної влади на землі у Давньому Єгипті?
 - А. Жреці.
 - Б. Фараон.
 - В. Чиновники.
 - Г. Селяни.
3. Що символізувала геометрична досконалість пірамід у Єгипті?
 - А. Технічний прогрес
 - Б. Космічний порядок і стабільність.
 - В. Індивідуальну свободу.
 - Г. Мистецтво.
4. Що зважувалося на суді Осіріса після смерті людини?
 - А. Душа і тіло.
 - Б. Серце і перо Маат.
 - В. Ім'я і рід.
 - Г. Земні заслуги.
5. Яке поняття в індійській думці означає «універсальний закон і обов'язок»?
 - А. Ашрама.

- Б. Карма.
 - В. Дхарма.
 - Г. Варна.
6. Що означає індійське поняття «карма»?
- А. Закон ритуалу.
 - Б. Закон причини і наслідку.
 - В. Закон каст.
 - Г. Закон війни.
7. Як називається система соціальних класів в Індії?
- А. Варна.
 - Б. Ашрама.
 - В. Жень.
 - Г. Ін-ян.
8. Які стадії життя описує поняття «ашрама»?
- А. Політичні етапи.
 - Б. Соціальні класи.
 - В. Життєві етапи людини.
 - Г. Астрологічні цикли.
9. Що є центральною темою Упанішад?
- А. Взаємозв'язок душі (атман) і абсолютного духа (брахман).
 - Б. Ритуали жертвоприношення.
 - В. Астрономічні спостереження.
 - Г. Закони війни.
10. Який сюжет лежить в основі «Бхагавад-Гіти»?
- А. Заснування династії.
 - Б. Моральна дилема воїна Арджуни.
 - В. Будівництво храмів.
 - Г. Виникнення каст.
11. Хто був засновником конфуціанства?
- А. Лао-цзи.
 - Б. Конфуцій.
 - В. Мо-цзи.
 - Г. Будда.
12. Які п'ять постійних чеснот виділяв Конфуцій?
- А. Дхарма, Карма, Варна, Ашрама, Брахман.
 - Б. Жень, Ї, Лі, Чжи, Сінь.

- В. Маат, Дао, Інь, Ян, Пу.
 - Г. Любов, віра, надія, милосердя, справедливість.
13. Головна ідея Мо-цзи – це:
- А. П'ять чеснот.
 - Б. Універсальна любов і рівність.
 - В. Природна простота.
 - Г. Ритуал і обов'язок.
14. Як називається даоський принцип «дії через недію»?
- А. Дао.
 - Б. Вей-у-вей.
 - В. Пу.
 - Г. Жень.
15. Символ інь-ян у даосизмі означає:
- А. Боротьбу протилежностей.
 - Б. Гармонію та взаємодоповнення протилежностей.
 - В. Перемогу добра над злом.
 - Г. Чистоту і моральність.
16. Хто є автором твору «Дао Де Цзін»?
- А. Конфуцій.
 - Б. Лао-цзи.
 - В. Мо-цзи.
 - Г. Будда.
17. Який принцип моїзму заперечує агресивні війни?
- А. Цзянь ай.
 - Б. Фей гун.
 - В. Цзян шан сянь.
 - Г. Цзе юн.
18. Що символізували єгипетські піраміди окрім технічних досягнень?
- А. Розвиток мистецтва.
 - Б. Соціальну мобілізацію і владу фараона.
 - В. Культ предків.
 - Г. Торговельні шляхи.
19. Яке східне вчення найбільше наголошувало на гармонії з природою?
- А. Конфуціанство.

- Б. Мо-їзм.
- В. Даосизм.
- Г. Ведизм.

20. Який вплив мала соціальна думка Давнього Сходу на сучасність?

- А. Залишилася лише історичним артефактом.
- Б. Продовжує формувати культуру та пропонувати альтернативні моделі розвитку.
- В. Обмежилася релігійними практиками.
- Г. Втратила актуальність після середньовіччя.

ТЕМА 3. СОЦІАЛЬНА ДУМКА АНТИЧНОСТІ: ПЛАТОН, АРІСТОТЕЛЬ, ПОЛІБІЙ

1. Хто з філософів вважається фундатором систематичного дослідження питань справедливості?

- А. Арістотель.
- Б. Платон.
- В. Сократ.
- Г. Полібій.

2. Яке слово є витоком поняття «політика»?

- А. «Держава».
- Б. «Поліс».
- В. «Громада».
- Г. «Демос».

3. Як Платон назвав свій твір, де він створює модель ідеального суспільства?

- А. «Політика».
- Б. «Закони».
- В. «Держава» (або «Республіка»).
- Г. «Етика».

4. За Платоном, ідеальна держава складається з трьох класів. Який клас знаходиться в основі піраміди?

- А. Стражі-воїни.
- Б. Правителі-філософи.

- В. Виробники.
 - Г. Громадяни.
5. Якою чеснотою, на думку Платона, наділені стражі-воїни?
- А. Мудрістю.
 - Б. Справедливістю.
 - В. Розумом.
 - Г. Мужністю і відданістю.
6. Чому, на думку Платона, саме філософи мають бути правителями?
- А. Вони найбагатші.
 - Б. Вони пізнали світ ідей і знають істинне благо.
 - В. Вони найсильніші.
 - Г. Їх обирає народ.
7. Як Платон оцінював демократію?
- А. Як найкращу форму правління.
 - Б. Як ідеальну форму правління.
 - В. Як проблемну форму правління.
 - Г. Як найбільш стабільну форму правління.
8. Який філософ підходив до політики емпірично, аналізуючи реальні державні устрої?
- А. Платон.
 - Б. Аристотель.
 - В. Полібій.
 - Г. Сократ.
9. За Аристотелем, політія є:
- А. Правильною формою правління одного.
 - Б. Правильною формою правління багатьох.
 - В. Викривленою формою правління багатих.
 - Г. Викривленою формою правління бідних.
10. Яка, за Аристотелем, є викривленою формою монархії?
- А. Олігархія.
 - Б. Політія.
 - В. Тиранія.
 - Г. Аристократія.
11. Кого Аристотель вважав основою стабільної держави?
- А. Правителів.

- Б. Воїнів.
- В. Середній клас.
- Г. Багатих.

12. Хто з мислителів був грецьким істориком, який вивчав успіх Римської держави?

- А. Платон.
- Б. Аристотель.
- В. Полібій.
- Г. Сократ.

13. Яку теорію про зміну політичних режимів, названу анакі-кловіс, розвинув Полібій?

- А. Теорію поділу влади.
- Б. Теорію циклічності.
- В. Теорію стабільності.
- Г. Теорію ідеального суспільства.

14. Який тип правління Полібій вважав найкращим і найстабільнішим?

- А. Монархію.
- Б. Політію.
- В. Змішану конституцію.
- Г. Демократію.

15. Згідно з Полібієм, що з перерахованого є монархічним елементом у змішаній конституції Римської республіки?

- А. Сенат.
- Б. Консули.
- В. Народні збори.
- Г. Війська.

16. Який з цих мислителів мав «ідеалістичний» підхід?

- А. Полібій.
- Б. Аристотель.
- В. Платон.
- Г. Сократ.

17. Яку форму правління Аристотель вважав найбільш стабільною для більшості держав?

- А. Аристократію.
- Б. Монархію.

- В. Політію.
 - Г. Демократію.
18. Ідея якого мислителя про змішану конституцію вплинула на батьків-засновників США та концепцію поділу влади?
- А. Платона.
 - Б. Аристотеля.
 - В. Полібія.
 - Г. Сократа.
19. За Платоном, справедливість у державі досягається, коли:
- А. Рішення приймаються більшістю.
 - Б. Владу мають найбагатші.
 - В. Кожен клас виконує свою функцію.
 - Г. Всі мають рівні права і обов'язки.
20. Який з аспектів спадщини Платона актуальний сьогодні?
- А. Концепція справедливості як суспільної гармонії.
 - Б. Ідея верховенства закону над людиною.
 - В. Теорія змішаної конституції.
 - Г. Важливість середнього класу для стабільності.

**ТЕМА 4. СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ:
АВГУСТИН БЛАЖЕННИЙ, ФОМА АКВІНСЬКИЙ,
ІСЛАМСЬКІ МИСЛИТЕЛІ**

1. До якого періоду Середньовіччя належить становлення християнської філософії та теології, відоме як Патристика?
- А. XII–XV століття.
 - Б. V–XI століття.
 - В. IV–V століття.
 - Г. I–III століття.
2. Яка ідея, згідно з презентацією, була ключовою у формуванні соціальних ідей Середньовіччя?
- А. Ідея демократії.
 - Б. Ідея свободи особистості.
 - В. Ідея балансу як основи гармонії.
 - Г. Ідея раціоналізму.

3. У якому місті народився Августин Блаженний?
 - А. Аквіно, Італія Кордова, Іспанія.
 - Б. Тагаста, сучасний Алжир.
 - В. Багдад, Ірак.
4. Як називається вчення Августина про те, що історія розгортається за Божественним планом?
 - А. Анаклосіс.
 - Б. Схоластика.
 - В. Провіденціалізм.
 - Г. Патристика.
5. Згідно з Августином, чому необхідна державна влада?
 - А. Для створення ідеального суспільства.
 - Б. Щоб забезпечити свободу громадянам.
 - В. Щоб захищати приватну власність.
 - Г. Оскільки людська природа спотворена первородним гріхом.
6. Яку роль, за Августином, має виконувати Церква щодо державної влади?
 - А. Керувати державою безпосередньо.
 - Б. Оцінювати справедливість влади з позицій християнської моралі.
 - В. Не втручатися в державні справи.
 - Г. Забезпечувати фінансову стабільність.
7. Як називається найвідоміший твір Фоми Аквінського, що систематизує християнське вчення?
 - А. «Держава».
 - Б. «Політика».
 - В. «Summa Theologica».
 - Г. «Про Град Божий».
8. Який принцип щодо віри і розуму відстоював Фома Аквінський?
 - А. Віра і розум суперечать один одному.
 - Б. Розум важливіший за віру.
 - В. Віра і розум доповнюють одна одну.
 - Г. Віра важливіша за розум.

9. Який закон, згідно з Фомаю Аквінським, є відображенням вічного закону в людському розумі?

- А. Людський закон.
- Б. Божественний закон.
- В. Природний закон.
- Г. Громадянський закон.

10. Фома Аквінський вважав, що влада має легітимність лише тоді, коли вона служить...

- А. Загальному благу.
- Б. Особистим інтересам правителів.
- В. Інтересам Церкви.
- Г. Інтересам аристократії.

11. Яку форму правління Фома Аквінський вважав найкращою?

- А. Монархію.
- Б. Тиранію.
- В. Олігархію.
- Г. Змішану форму правління.

12. Кого з ісламських мислителів називали на Заході Авіценною?

- А. Аль-Фарабі.
- Б. Ібн Рушд.
- В. Ібн Сіна.
- Г. Арістотель.

13. Хто з ісламських мислителів був відомий як найвідоміший коментатор Арістотеля?

- А. Аль-Фарабі.
- Б. Ібн Сіна.
- В. Ібн Рушд.
- Г. Аль-Газалі.

14. Хто з ісламських мислителів розробив концепцію ідеальної держави, де справжнє щастя можливе лише в гармонійному суспільстві?

- А. Ібн Сіна.
- Б. Ібн Рушд.
- В. Аль-Фарабі.
- Г. Аль-Кінді.

15. Яка з трьох ісламських мислителів була також видатним лікарем?

- А. Аль-Фарабі.
- Б. Ібн Рушд.
- В. Ібн Сіна.
- Г. Аль-Маверді.

16. Що, за Фоомю Аквінським, є серединою між боягузством і нерозсудливістю?

- А. Справедливість.
- Б. Щедрість.
- В. Мужність.
- Г. Поміркваність.

17. Яка епоха стала центральною для формування соціальних ідей, де релігія посіла ключове місце?

- А. Античність.
- Б. Відродження.
- В. Середньовіччя.
- Г. Просвітництво.

18. Яке вчення Августина стало філософським обґрунтуванням необхідності державної влади?

- А. Вчення про дві спільноти.
- Б. Вчення про Божий порядок.
- В. Вчення про первородний гріх.
- Г. Вчення про провіденціалізм.

19. За Фоомю Аквінським, що відбувається з законами, які суперечать природному праву?

- А. Вони стають головними.
- Б. Вони повинні бути скасовані негайно.
- В. Вони втрачають моральну силу.
- Г. Вони стають частиною божественного закону.

20. Який елемент змішаної форми правління Фома Аквінський, слідом за Арістотелем, вважав найкращим?

- А. Монархія.
- Б. Аристократія.
- В. Демократія.
- Г. Закон, що обмежує владу правителя.

**ТЕМА 5. СОЦІАЛЬНІ КОНЦЕПЦІЇ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ
ТА РЕФОРМАЦІЇ: МАКІАВЕЛЛІ, УТОПІСТИ
(Т. МОР, Т. КАМПАНЕЛЛА)**

1. Якою епохою датують період Відродження?
 - А. XI–XIII ст.
 - Б. XIV–XVII ст.
 - В. XVIII–XIX ст.
 - Г. V–VIII ст.
2. Головною філософією епохи Відродження був:
 - А. Стоїцизм.
 - Б. Гуманізм.
 - В. Схоластика.
 - Г. Емпіризм.
3. Хто вважається «батьком сучасної політичної науки»?
 - А. Томас Мор.
 - Б. Жан Боден.
 - В. Нікколо Макіавеллі.
 - Г. Гуго Гроцій.
4. У якому творі Макіавеллі розвинув свої реалістичні ідеї про владу?
 - А. «Роздуми про першу декаду Тита Лівія».
 - Б. «Принц».
 - В. «Утопія».
 - Г. «Місто Сонця».
5. Який афоризм приписують Макіавеллі?
 - А. «Мета виправдовує засоби».
 - Б. «Людина є міра всіх речей».
 - В. «Свобода – це усвідомлена необхідність».
 - Г. «Усе тече, все змінюється».
6. Як Макіавеллі характеризував ефективного правителя?
 - А. Повинен спиратися тільки на любов підданих.
 - Б. Має поєднувати силу лева і хитрість лисиці.
 - В. Zobов'язаний бути святим і моральним.
 - Г. Не втручатися у справи підданих.

7. Який головний принцип політичної думки Макіавеллі?
 - А. Влада від Бога.
 - Б. Розділення політики і моралі.
 - В. Панування філософів.
 - Г. Підпорядкування церкви державі.
8. У якому творі Макіавеллі обґрунтовував республіканські ідеали?
 - А. «Місто Сонця».
 - Б. «Роздуми про першу декаду Тіта Лівія».
 - В. «Утопія».
 - Г. «Про свободу християнина».
9. Який гуманіст написав працю «Утопія» (1516 р.)?
 - А. Томас Мор.
 - Б. Томмазо Кампанелла.
 - В. Мартін Лютер.
 - Г. Еразм Роттердамський.
10. Яка економічна риса «Утопії» Т. Мора?
 - А. Вільний ринок.
 - Б. Відсутність приватної власності.
 - В. Торговельний капіталізм.
 - Г. Кріпосне господарство.
11. Хто створив «Місто Сонця» (1602 р.)?
 - А. Жан Боден.
 - Б. Томмазо Кампанелла.
 - В. Нікколо Макіавеллі.
 - Г. Гуго Гроцій.
12. Яка форма влади описана в «Місті Сонця»?
 - А. Влада монарха за Божим правом.
 - Б. Технократичне правління учених.
 - В. Диктатура воєначальника.
 - Г. Панування купців.
13. Яка головна новація Кампанелли в «Місті Сонця»?
 - А. Євгеніка та виховання дітей державою.
 - Б. Абсолютна влада папи.
 - В. Розділення влади на три гілки.
 - Г. Монархія за спадком.

14. Який принцип був головним для Реформації?
- А. Спасіння добрими справами.
 - Б. Спасіння лише вірою.
 - В. Обов'язкове посередництво церкви.
 - Г. Абсолютний авторитет папства.
15. Хто сформулював ідею «загального священства» всіх віруючих?
- А. Мартін Лютер.
 - Б. Жан Кальвін.
 - В. Гуго Гроцій.
 - Г. Томас Мор.
16. Яка була соціальна новація Реформації?
- А. Обов'язкова освіта для всіх.
 - Б. Лише церковна освіта.
 - В. Заборона світських шкіл.
 - Г. Привілейованість духовенства.
17. Хто ввів поняття «державний суверенітет» як абсолютної влади в межах території?
- А. Жан Боден.
 - Б. Томас Гоббс.
 - В. Джон Локк.
 - Г. Нікколо Макіавеллі.
18. Хто сформулював перші ідеї суспільного договору в XVII ст.?
- А. Томас Мор.
 - Б. Гуго Гроцій.
 - В. Жан Боден.
 - Г. Еразм Роттердамський.
19. Який принцип закріпив суверенітет монархів після Реформації?
- А. Cuius regio, eius religio («Чия влада, того й віра»).
 - Б. Pacta sunt servanda.
 - В. Vox populi, vox Dei.
 - Г. Divide et impera.
20. У чому полягає спадщина епохи Відродження і Реформації?
- А. Утвердження середньовічних догм.
 - Б. Формування сучасних уявлень про політику, суспільство і державу.

- В. Повернення до міфологічного світогляду.
- Г. Відмова від гуманістичних ідей.

ТЕМА 6. СОЦІАЛЬНА ДУМКА НОВОГО ЧАСУ: ГОББС, ЛОКК, МОНТЕСК'Є, РУССО

1. Яка головна ідея теорії суспільного договору?
 - А. Держава створюється шляхом завоювань.
 - Б. Люди добровільно відмовляються від частини свободи заради безпеки.
 - В. Влада має божественне походження.
 - Г. Держава існує від природи.
2. Хто є автором праці «Левіафан» (1651)?
 - А. Джон Локк.
 - Б. Томас Гоббс.
 - В. Жан-Жак Руссо.
 - Г. Шарль-Луї Монтеск'є.
3. Як Гоббс описував природний стан людства?
 - А. Свобода і рівність.
 - Б. Відносна гармонія.
 - В. Війна всіх проти всіх.
 - Г. Співпраця і довіра.
4. Яке твердження Гоббса стало знаменитим описом життя у природному стані?
 - А. «Людина народжується вільною...».
 - Б. «Життя людини – самотнє, бідне, огидне, жорстоке і коротке».
 - В. «Там, де закінчується закон, починається тиранія».
 - Г. «Свобода – це усвідомлена необхідність».
5. Яку форму правління виправдовував Гоббс?
 - А. Конституційну монархію.
 - Б. Абсолютну монархію.
 - В. Пряму демократію.
 - Г. Аристократію.

6. Який історичний контекст вплинув на ідеї Гоббса?
 - А. Славна революція 1688 р.
 - Б. Французька революція.
 - В. Англійська громадянська війна.
 - Г. Американська революція.
7. Хто є автором «Двох трактатів про правління» (1689)?
 - А. Жан-Жак Руссо.
 - Б. Джон Локк.
 - В. Шарль-Луї Монтеск'є.
 - Г. Томас Гоббс.
8. Які три природні права виділяв Джон Локк?
 - А. Свобода, рівність, братерство.
 - Б. Життя, свобода, власність.
 - В. Віра, надія, любов.
 - Г. Справедливість, честь, добробут.
9. За Локком, що може зробити народ у разі тиранії влади?
 - А. Звернутися до Бога.
 - Б. Терпіти.
 - В. Повстати.
 - Г. Переселитися.
10. Який вислів належить Локку?
 - А. «Мета виправдовує засоби».
 - Б. «Там, де закінчується закон, починається тиранія».
 - В. «Людина народжується вільною...».
 - Г. «Війна всіх проти всіх».
11. Хто є автором праці «Про дух законів» (1748)?
 - А. Жан-Жак Руссо.
 - Б. Шарль-Луї Монтеск'є.
 - В. Джон Локк.
 - Г. Томас Гоббс.
12. Який принцип став головною ідеєю Монтеск'є?
 - А. Народний суверенітет.
 - Б. Розподіл влади.
 - В. Загальна воля.
 - Г. Абсолютна монархія.

13. Які три гілки влади виділяв Монтеск'є?
 - А. Виконавча, судова, фінансова.
 - Б. Законодавча, виконавча, судова.
 - В. Народна, військова, духовна.
 - Г. Королівська, папська, міська.
14. Яка система за Монтеск'є запобігає зловживанню владою?
 - А. Централізація.
 - Б. Система стримувань і противаг.
 - В. Абсолютизм.
 - Г. Федералізм.
15. Хто є автором праці «Про суспільну угоду» (1762)?
 - А. Томас Гоббс.
 - Б. Жан-Жак Руссо.
 - В. Джон Локк.
 - Г. Шарль-Луї Монтеск'є.
16. Який відомий афоризм належить Руссо?
 - А. «Людина народжується вільною, а скрізь вона в кайданах».
 - Б. «Там, де закінчується закон, починається тиранія».
 - В. «Війна всіх проти всіх».
 - Г. «Мета виправдовує засоби».
17. Що таке «загальна воля» у Руссо?
 - А. Думка більшості.
 - Б. Спільний інтерес громадян.
 - В. Воля правителя.
 - Г. Воля парламенту.
18. Яку форму правління вважав ідеальною Руссо?
 - А. Абсолютну монархію.
 - Б. Пряму демократію.
 - В. Конституційну монархію.
 - Г. Олігархію.
19. Який документ США безпосередньо спирався на ідеї Локка?
 - А. Конституція США 1787 р.
 - Б. Декларація незалежності 1776 р.
 - В. Білль про права 1791 р.
 - Г. Федеральні записки.

20. Який сучасний філософ віродив ідею суспільного договору через концепцію «завіси незнання»?

- А. Джон Роулз.
- Б. Карл Поппер.
- В. Ганна Арендт.
- Г. Макс Вебер.

ТЕМА 7. ІСТОРИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ СОЦІОЛОГІЇ (XVI–XVIII ст.)

1. Хто вперше розмежував поняття *physis* (природа) і *nomos* (звичай)?

- А. Римські юристи.
- Б. Давні греки.
- В. Арабські філософи.
- Г. Китайські мислителі.

2. Хто вперше систематично описав культурні відмінності народів у своїй «Історії»?

- А. Арістотель.
- Б. Геродот.
- В. Сократ.
- Г. Платон.

3. Як Арістотель називав людину?

- А. *Homo economicus*.
- Б. *Homo sapiens*.
- В. *Zoon politikon*.
- Г. *Homo faber*.

4. Яку головну працю написав Ібн Халдун?

- А. «Роздуми».
- Б. «Мукаддіма».
- В. «Соціальний договір».
- Г. «Про дух законів».

5. Яке поняття ввів Ібн Халдун для позначення групової солідарності?

- А. Карма.

- Б. Асабійя.
 - В. Дхарма.
 - Г. Маат.
6. Яку модель розвитку цивілізацій сформулював Ібн Халдун?
- А. Лінійний прогрес.
 - Б. Циклічний розвиток.
 - В. Занепад без відродження.
 - Г. Еволюція без криз.
7. Хто є автором енциклопедії «Вень сянь тун као» («Загальне вивчення літературних залишків»)?
- А. Конфуцій.
 - Б. Ма Дуаньлін.
 - В. Лао-цзи.
 - Г. Мо-цзи.
8. На чому зосереджувався Ма Дуаньлін у своїх дослідженнях?
- А. Біографіях правителів.
 - Б. Розвитку соціальних і державних інституцій.
 - В. Описі ритуалів.
 - Г. Військовій історії.
9. Хто сформалізував середньовічну соціальну ієрархію у праці «Трактат про стани» (1610)?
- А. Шарль Лойсо.
 - Б. Жан Боден.
 - В. Томас Гоббс.
 - Г. Джон Локк.
10. Які три стани виділяв Шарль Лойсо?
- А. Філософи, правителі, ремісники.
 - Б. Духовенство, дворянство, третій стан.
 - В. Землероби, воїни, торгівці.
 - Г. Вчені, селяни, купці.
11. Яка нова соціальна група зростала у XVII–XVIII ст.?
- А. Селяни.
 - Б. Буржуазія.
 - В. Раби.
 - Г. Монахи.

12. Що сприяло формуванню нової публічної сфери у XVII–XVIII ст?
 - А. Кав'ярні, салони, друк.
 - Б. Військові походи.
 - В. Сільські зібрання.
 - Г. Церковні процесії.
13. Яка модель сім'ї утверджується у XVIII столітті?
 - А. Материнська сім'я.
 - Б. Буржуазна сім'я з поділом сфер.
 - В. Кочова громада.
 - Г. Родова община.
14. Хто вперше вжив термін «соціологія» у рукописах?
 - А. Огюст Конт.
 - Б. Еммануель-Жозеф Сієєс.
 - В. Жан-Жак Руссо.
 - Г. Монтеск'є.
15. Які революції стали каталізатором соціологічного мислення?
 - А. Французька та Американська.
 - Б. Римська та Греко-перська.
 - В. Англійська та Нідерландська.
 - Г. Російська та Китайська.
16. Який винахід Джеймса Ватта вплинув на індустріалізацію?
 - А. Телеграф.
 - Б. Парова машина.
 - В. Електрична лампа.
 - Г. Вітряний млин.
17. Хто написав працю «Становище робітничого класу в Англії» (1845)?
 - А. Карл Маркс.
 - Б. Фрідріх Енгельс.
 - В. Огюст Конт.
 - Г. Герберт Спенсер.
18. Який принцип сформулював Монтеск'є у «Дусі законів»?
 - А. Суспільний договір.
 - Б. Розподіл влади.
 - В. Вплив клімату і географії на суспільство.
 - Г. Абсолютна монархія.

19. Хто сказав: «Людина народжується вільною, але всюди вона в кайданах»?

- А. Джон Локк.
- Б. Жан-Жак Руссо.
- В. Томас Гоббс.
- Г. Вольтер.

20. Хто у «Нарисі історичної картини прогресу людського розуму» обґрунтовував віру в прогрес знань?

- А. Руссо.
- Б. Кондорсе.
- В. Монтеск'є.
- Г. Конт.

ТЕМА 8. ФРАНЦУЗЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО: ДІДРО, ГЕЛЬВЕЦЬЙ, КОНДОРСЕ

1. Яке століття вважають епохою Просвітництва у Франції?

- А. XVI.
- Б. XVII.
- В. XVIII.
- Г. XIX.

2. Як французи називали епоху Просвітництва?

- А. L'époque de la Révolution.
- Б. Siècle des Lumières.
- В. Époque des Sciences.
- Г. L'âge des Idées.

3. Хто був головним редактором «Енциклопедії»?

- А. Кондорсе.
- Б. Вольтер.
- В. Дені Дідро.
- Г. Руссо.

4. Скільки томів мала «Енциклопедія»?

- А. 10.
- Б. 15.
- В. 28.
- Г. 32.

5. Яка була головна мета енциклопедистів?
 - А. Пропаганда релігії.
 - Б. Систематизація раціональних знань.
 - В. Підтримка монархії.
 - Г. Розвиток мистецтв.
6. Яку фразу сказав Дідро про «Енциклопедію»?
 - А. «Енциклопедія – це міст у майбутнє».
 - Б. «Енциклопедія – це машина для війни проти забобонів».
 - В. «Енциклопедія – це біблія науки».
 - Г. «Енциклопедія – це книга мудрості».
7. Хто є автором твору «Про дух»?
 - А. Дідро.
 - Б. Гельвецій.
 - В. Кондорсе.
 - Г. Монтеск'є.
8. Яку головну ідею проголошував Гельвецій?
 - А. Влада монарха – від Бога.
 - Б. Щастя є головною метою життя.
 - В. Релігійний аскетизм – шлях до істини.
 - Г. Людина – істота духовна передусім.
9. Який твір Гельвеція був публічно спалений?
 - А. «Про людину».
 - Б. «Про дух».
 - В. «Енциклопедія».
 - Г. «Філософія щастя».
10. Яку тезу висував Гельвецій щодо здібностей людей?
 - А. Люди народжуються з різними здібностями.
 - Б. Всі люди народжуються з однаковими здібностями.
 - В. Лише аристократи здатні до науки.
 - Г. Таланти визначає церква.
11. Хто з мислителів вважав людину продуктом виховання та середовища?
 - А. Кондорсе.
 - Б. Руссо.
 - В. Гельвецій.
 - Г. Дідро.

12. Який мислитель був відомим математиком?
- А. Дідро.
 - Б. Кондорсе.
 - В. Вольтер.
 - Г. Руссо.
13. Хто сформулював ідею історичного прогресу людства?
- А. Дідро.
 - Б. Кондорсе.
 - В. Гельвецій.
 - Г. Руссо.
14. Хто виступав за права жінок і проти рабства?
- А. Дідро.
 - Б. Руссо.
 - В. Кондорсе.
 - Г. Гельвецій.
15. Який твір написав Кондорсе під час переховування?
- А. «Про дух».
 - Б. «Енциклопедія».
 - В. «Ескіз історичної картини прогресу людського розуму».
 - Г. «Філософія щастя».
16. У якому році почалася Французька революція?
- А. 1776.
 - Б. 1789.
 - В. 1791.
 - Г. 1804.
17. Яке гасло стало символом Французької революції, натхненої ідеями Просвітництва?
- А. «Наука понад усе».
 - Б. «Свобода, Рівність, Братерство».
 - В. «Сила в єдності».
 - Г. «Бог і Король».
18. Який німецький філософ визначив сутність Просвітництва словами: «Май мужність користуватися власним розумом!»?
- А. Кант.
 - Б. Гегель.
 - В. Руссо.
 - Г. Шопенгауер.

19. Що було головним інструментом боротьби з забобонами в епоху Просвітництва?

- А. Військо.
- Б. Розум і наука.
- В. Релігія.
- Г. Традиції.

20. Яка спадщина Просвітництва найбільш актуальна в сучасному світі?

- А. Абсолютизм.
- Б. Вільний доступ до знань.
- В. Середньовічна освіта.
- Г. Монополія церкви.

ТЕМА 9. НІМЕЦЬКА КЛАСИЧНА ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІАЛЬНА ДУМКА: КАНТ, ГЕГЕЛЬ, ФЕЙЄРБАХ

1. Який історичний контекст сприяв виникненню німецької класичної філософії?

- А. Індустріальна революція в Англії.
- Б. Політична роздробленість Німеччини.
- В. Колоніальні війни.
- Г. Відродження.

2. Яка подія сильно вплинула на німецьких мислителів кінця XVIII ст.?

- А. Американська революція.
- Б. Французька революція 1789 року.
- В. Реформація.
- Г. Наполеонівські війни.

3. Автор праці «Критика чистого розуму»:

- А. Фейєрбах.
- Б. Кант.
- В. Гегель.
- Г. Руссо.

4. Який «коперніканський переворот» здійснив Кант у філософії?

- А. Доведення існування Бога.

- Б. Ідея, що речі пристосовуються до структур нашого розуму.
 - В. Тлумачення історії як циклу.
 - Г. Відмова від науки.
5. Який принцип моральності сформулював Кант?
- А. Утилітаризм.
 - Б. Історичний матеріалізм.
 - В. Категоричний імператив.
 - Г. Принцип користі.
6. Як Кант визначав людину у моральній філософії?
- А. Засіб досягнення мети.
 - Б. Завжди ціль, а не засіб.
 - В. Істота, підпорядкована природі.
 - Г. Суб'єкт відчуження.
7. Яка концепція Канта описує ідеальне суспільство, де кожен поважає гідність іншого?
- А. Держава права.
 - Б. Царство цілей.
 - В. Ідеальна республіка.
 - Г. Громадянське суспільство.
8. У якому трактаті Кант розробив ідеї мирного співіснування держав?
- А. «До вічного миру».
 - Б. «Філософія права».
 - В. «Суть християнства».
 - Г. «Феноменологія духу».
9. Хто розробив діалектичний метод «теза-антитеза-синтез»?
- А. Кант.
 - Б. Фейєрбах.
 - В. Гегель.
 - Г. Шеллінг.
10. Що для Гегеля означає «абсолютний дух»?
- А. Релігія як вічна істина.
 - Б. Історія як процес самопізнання світового розуму.
 - В. Людина як тілесна істота.
 - Г. Природна детермінація.

11. У якій праці Гегель розробив поняття «сім'я», «громадянське суспільство» і «держава»?
- А. «Феноменологія духу».
 - Б. «Філософія права».
 - В. «Наука логіки».
 - Г. «Критика практичного розуму».
12. Як Гегель визначав свободу?
- А. Можливість робити все, що заманеться.
 - Б. Діяти згідно з необхідністю свого істинного буття.
 - В. Відсутність влади.
 - Г. Індивідуальний егоїзм.
13. Хто вважав, що людина є продуктом релігійних уявлень, а не навпаки?
- А. Гегель.
 - Б. Фейєрбах.
 - В. Кант.
 - Г. Монтеск'є.
14. У якій праці Фейєрбах аналізував релігію як проекцію людських потреб?
- А. «Суть християнства».
 - Б. «Філософія права».
 - В. «Феноменологія духу».
 - Г. «До вічного миру».
15. Що таке «антропологічний поворот» Фейєрбаха?
- А. Вивчення права і держави.
 - Б. Повернення до людини як чуттєвої, матеріальної істоти.
 - В. Синтез філософії та релігії.
 - Г. Обґрунтування індивідуалізму.
16. Хто вважав, що релігія відчужує людину від її власної сутності?
- А. Кант.
 - Б. Руссо.
 - В. Фейєрбах.
 - Г. Гегель.
17. Який мислитель найбільше вплинув на молодого Маркса?
- А. Гегель і Фейєрбах.
 - Б. Кант і Руссо.

- В. Вольтер і Дідро.
- Г. Шопенгауер.
- 18. Хто сформулював тезу: «Філософи лише по-різному тлумачили світ, а справа полягає в тому, щоб його змінити»?
 - А. Фейєрбах.
 - Б. Маркс.
 - В. Кант.
 - Г. Гегель.
- 19. Яка риса об'єднує філософії Канта, Гегеля і Фейєрбаха?
 - А. Зосередження на людині і суспільстві.
 - Б. Віра у божественне об'явлення.
 - В. Абсолютизація природних наук.
 - Г. Заперечення моралі.
- 20. Яке значення має німецька класична філософія сьогодні?
 - А. Лише історичне, без актуальності.
 - Б. Заклала основи сучасної гуманітаристики та соціології.
 - В. Була важлива лише для ХІХ ст.
 - Г. Використовується тільки в теології.

ТЕМА 10. ОГЮСТ КОНТ І ПОЗИТИВІСТСЬКА СОЦІОЛОГІЯ

- 1. Коли народився Огюст Конт?
 - А. 1792.
 - Б. 1798.
 - В. 1802.
 - Г. 1810.
- 2. У якому місті народився Огюст Конт?
 - А. Париж.
 - Б. Ліон.
 - В. Монпельє.
 - Г. Бордо.
- 3. В якому році Конт вступив до École Polytechnique у Парижі?
 - А. 1804.
 - Б. 1814.
 - В. 1824.
 - Г. 1830.

4. Хто був наставником і пізніше опонентом Конта?
 - А. Еміль Дюркгейм.
 - Б. Жан-Жак Руссо.
 - В. Анрі де Сен-Сімон.
 - Г. Вольтер.
5. Як називається головна праця Конта, що заклала основи позитивізму?
 - А. «Система позитивної політики».
 - Б. «Курс позитивної філософії».
 - В. «Позитивістський катехізис».
 - Г. «Суть християнства».
6. Який закон пояснює розвиток людського мислення за Контом?
 - А. Закон історичного матеріалізму.
 - Б. Закон трьох стадій.
 - В. Закон соціальної динаміки.
 - Г. Закон еволюції.
7. Яка стадія характеризується поясненням явищ через богів і надприродні сили?
 - А. Теологічна.
 - Б. Метафізична.
 - В. Позитивна.
 - Г. Раціональна.
8. Яка стадія розвитку мислення базується на абстрактних сутностях і категоріях?
 - А. Теологічна.
 - Б. Метафізична.
 - В. Позитивна.
 - Г. Експериментальна.
9. Яка стадія вчення Конта є науковою, емпіричною?
 - А. Теологічна.
 - Б. Метафізична.
 - В. Позитивна.
 - Г. Міфологічна.
10. Що, за Контом, має бути основою науки?
 - А. Абстрактна філософія.
 - Б. Метафізика.

- В. Спостереження і експеримент.
 - Г. Теологічні пояснення.
11. Який термін уперше ввів Огюст Конт?
- А. Антропологія.
 - Б. Соціологія.
 - В. Психологія.
 - Г. Політологія.
12. Як поділяється соціологія за Контом?
- А. Теоретична і практична.
 - Б. Соціальна статика і соціальна динаміка.
 - В. Індивідуальна і колективна.
 - Г. Макро- і мікросоціологія.
13. Яка наука, за Контом, є вершиною ієрархії знань?
- А. Біологія.
 - Б. Соціологія.
 - В. Мораль.
 - Г. Астрономія.
14. Який відомий вислів належить Конту?
- А. «Свобода, рівність, братерство».
 - Б. «Знати, щоб передбачати; передбачати, щоб діяти».
 - В. «Людина – міра всіх речей».
 - Г. «Мислю, отже існую».
15. Який принцип став основою «релігії людства» Конта?
- А. «Бог і народ».
 - Б. «Жити для інших».
 - В. «Порядок і прогрес».
 - Г. «Розум понад усе».
16. Хто надихнув Конта на ідею релігії людства?
- А. Анрі Сен-Сімон.
 - Б. Клотільда де Во.
 - В. Кароліна Масен.
 - Г. Софі Жермен.
17. Яка країна використала девіз Конта «Порядок і прогрес» на своєму прапорі?
- А. Франція.
 - Б. Італія.

- В. Бразилія.
 - Г. Іспанія.
18. Яка з наук у класифікації Конта є найабстрактнішою?
- А. Астрономія.
 - Б. Біологія.
 - В. Математика.
 - Г. Фізика.
19. Яка головна мета соціології за Контом?
- А. Пошук кінцевих причин.
 - Б. Виявлення об'єктивних соціальних законів.
 - В. Вивчення метафізики.
 - Г. Створення релігії.
20. Хто найбільше розвинув ідеї Конта у соціології?
- А. Еміль Дюркгейм.
 - Б. Карл Маркс.
 - В. Макс Вебер.
 - Г. Жан Боден.

ТЕМА 11. ГЕРБЕРТ СПЕНСЕР: ЕВОЛЮЦІОНІСТСЬКА СОЦІОЛОГІЯ

1. Який підхід до розуміння суспільства пропонує еволюційна соціологія?
- А. Постмодерністський підхід.
 - Б. Конфліктний підхід.
 - В. Підхід через призму еволюційних процесів.
 - Г. Раціоналістичний підхід.
2. Що є етимологічним коренем терміну «еволюція»?
- А. Грецьке слово «polis».
 - Б. Латинське слово «societas».
 - В. Латинське слово «ēvolūtiō», що означає «розгортання» або «розкриття».
 - Г. Німецьке слово «wissenschaft».
3. Хто першим ввів у науковий обіг термін «виживання найпридатніших»?
- А. Чарльз Дарвін.

- Б. Огюст Конт.
 - В. Герберт Спенсер.
 - Г. Еміль Дюркгайм.
4. З якою системою людського тіла Спенсер порівнював уряд у своїй органістичній теорії?
- А. Серце.
 - Б. Травна система.
 - В. Кровоносна система.
 - Г. Нервова система (мозок).
5. Що, за Спенсером, забезпечує циркуляцію ресурсів та інформації у суспільстві?
- А. Уряд.
 - Б. Економіка.
 - В. Розподільча система (транспорт, комунікації, торгівля).
 - Г. Релігійні інститути.
6. Який тип суспільства характеризується централізованою владою, жорсткою ієрархією та примусовою співпрацею?
- А. Індустріальне.
 - Б. Постіндустріальне.
 - В. Аграрне.
 - Г. Мілітарне.
7. Який тип суспільства відрізняється децентралізацією, індивідуальною свободою та економічною спеціалізацією?
- А. Мілітарне.
 - Б. Індустріальне.
 - В. Постіндустріальне.
 - Г. Аграрне.
8. Яка теорія розглядає суспільство як систему взаємопов'язаних частин, що працюють разом для підтримки соціального порядку?
- А. Соціальний дарвінізм.
 - Б. Структурний функціоналізм.
 - В. Лібертаріанство.
 - Г. Марксизм.
9. Який принцип є ключовим для розуміння еволюційних процесів у соціальній сфері за Спенсером?
- А. Роль держави в регулюванні економіки.

- Б. Вирішальне значення культурних факторів.
 - В. Конкуренція між індивідами та групами.
 - Г. Важливість соціальної рівності.
10. Згідно зі Спенсером, як суспільства еволюціонують від простих форм до складних?
- А. Через революційні зміни.
 - Б. Через державне втручання.
 - В. Через процеси диференціації, спеціалізації та інтеграції.
 - Г. Завдяки іноземній допомозі.
11. Яка система забезпечує суспільство ресурсами для виживання та розвитку, функціонуючи як травна система організму?
- А. Регулятивна.
 - Б. Підтримуюча (економіка).
 - В. Розподільча.
 - Г. Політична.
12. Хто, згідно зі Спенсером, є «найпридатнішим» у соціальному контексті?
- А. Найсильніші фізично.
 - Б. Найбагатші.
 - В. Ті, хто найкраще пристосований до наявних соціальних умов.
 - Г. Ті, хто має найбільшу владу.
13. На що вплинув акцент Спенсера на мінімальному втручанні держави?
- А. На розвиток комуністичних ідей.
 - Б. На соціалістичні рухи.
 - В. На розвиток лібертаріанських і класично-ліберальних політичних філософій.
 - Г. На тоталітарні режими.
14. Яку ідею Спенсер переніс на суспільство з біології?
- А. Теорію генофонду.
 - Б. Принцип еволюції, вбачаючи в соціальних системах закономірності розвитку живих організмів.
 - В. Концепцію клітинної будови.
 - Г. Закони спадковості.

15. Що відбувається в суспільстві при порушенні в одній його частині?
- А. Нічого.
 - Б. Виникає ланцюгова реакція в усій системі.
 - В. Інша частина суспільства її компенсує.
 - Г. Вона залишається ізольованою.
16. Яка система відповідає за контроль, координацію та регулювання суспільних процесів?
- А. Підтримуюча система.
 - Б. Регулятивна система.
 - В. Розподільча система.
 - Г. Культурна система.
17. Що є внутрішнім процесом росту і ускладнення, що відбувається через природні механізми?
- А. Революція.
 - Б. Еволюція.
 - В. Реформа.
 - Г. Модернізація.
18. До якої епохи належить діяльність Герберта Спенсера?
- А. Середньовіччя.
 - Б. Епоха Просвітництва.
 - В. Епоха Вікторіанства.
 - Г. Новітній час.
19. Яке з тверджень є критикою теорії Спенсера?
- А. Його теорія не враховує економічний фактор.
 - Б. Надмірна біологізація соціальних процесів.
 - В. Він ігнорував роль політичної влади.
 - Г. Він надавав занадто велику роль співпраці.
20. У чому полягає актуальність спадщини Спенсера сьогодні?
- А. Його теорія точно прогнозує майбутнє.
 - Б. Його ідеї про невтручання держави повністю реалізовані.
 - В. У розумінні системного характеру суспільства та взаємозалежності його сфер.
 - Г. Його ідеї виправдовують соціальну нерівність.

ТЕМА 12. КАРЛ МАРКС І МАРКСИСТСЬКА СОЦІОЛОГІЧНА ТРАДИЦІЯ

1. У якому місті народився Карл Маркс?
 - А. Лондон, Велика Британія.
 - Б. Трір, Пруссія.
 - В. Париж, Франція.
 - Г. Берлін, Німеччина.
2. Яка з перерахованих робіт є фундаментальною працею Маркса, що аналізувала капіталістичну систему?
 - А. «Маніфест Комуністичної партії».
 - Б. «Тези про Фейєрбаха».
 - В. «Капітал».
 - Г. «Німецька ідеологія».
3. Яка епоха стала історичним контекстом, у якому жив і працював Маркс?
 - А. Епоха Просвітництва.
 - Б. Середньовіччя.
 - В. Індустріальна революція.
 - Г. Античність.
4. Що, за Марксом, є центральним механізмом історичних змін?
 - А. Релігійні конфлікти.
 - Б. Класова боротьба.
 - В. Розвиток технологій.
 - Г. Зміна політичних режимів.
5. Яке поняття визначає політичну та ідеологічну надбудову суспільства?
 - А. Соціальна структура.
 - Б. Культурні цінності.
 - В. Економічний базис.
 - Г. Релігійні догми.
6. Який філософський фундамент марксизму поєднує діалектику з матеріалістичним світоглядом?
 - А. Історичний матеріалізм.
 - Б. Емпіризм.

- В. Діалектичний матеріалізм.
 - Г. Утопічний соціалізм.
7. Хто є співавтором «Маніфесту Комуністичної партії»?
- А. Георг Гегель.
 - Б. Огюст Конт.
 - В. Фрідріх Енгельс.
 - Г. Володимир Ленін.
8. На які два основні класи поділяється капіталістичне суспільство?
- А. Середній клас і аристократія.
 - Б. Феодали і селяни.
 - В. Буржуазія і пролетаріат.
 - Г. Священнослужителі і віряни.
9. Який клас є власником засобів виробництва?
- А. Пролетаріат.
 - Б. Буржуазія.
 - В. Середній клас.
 - Г. Інтелігенція.
10. Як Маркс відрізняв свою теорію від «утопічного соціалізму»?
- А. Вона ґрунтується на моральних принципах.
 - Б. Претендує на наукове обґрунтування неминучості революції.
 - В. Вірить у мирне перетворення суспільств.
 - Г. Ігнорує економічний аспект.
11. Яка мета була у Маркса згідно з його тезою про Фейєрбаха?
- А. Лише пояснити світ.
 - Б. Змінити світ.
 - В. Вивчати минуле.
 - Г. Створити утопію.
12. Що є товаром у капіталістичному суспільстві, який продає пролетаріат?
- А. Вироблені товари.
 - Б. Природні ресурси.
 - В. Робоча сила.
 - Г. Капітал.

13. Чому конфлікт між буржуазією та пролетаріатом є невіршуваним?

- А. Через релігійні відмінності.
- Б. Через культурні розбіжності.
- В. Через протилежні економічні інтереси.
- Г. Через різні політичні погляди.

14. Яке суспільство, згідно з Марксом, має прийти на зміну капіталізму?

- А. Феодальне.
- Б. Індустріальне.
- В. Аграрне.
- Г. Комуністичне.

15. Що, за Марксом, є перехідним етапом до безкласового суспільства?

- А. Демократія.
- Б. Монархія.
- В. Диктатура пролетаріату.
- Г. Олігархія.

16. Які три теоретичні традиції вплинули на виникнення марксизму як соціологічної теорії?

- А. Антична філософія, Середньовіччя, Відродження.
- Б. Філософія Гегеля, французький соціалізм, англійська політична економія.
- В. Німецький ідеалізм, американський прагматизм, європейський лібералізм.
- Г. Грецька міфологія, римське право, схоластика.

17. Згідно з марксизмом, яка з перерахованих ідей є частиною надбудови суспільства?

- А. Економічні відносини.
- Б. Засоби виробництва.
- В. Політична влада.
- Г. Виробничі сили.

18. Як Маркс описував відчуження?

- А. Політичну ізоляцію.
- Б. Відсутність культурних зв'язків.
- В. Знищення внутрішнього світу робітника.

- Г. Нестачу фінансових ресурсів.
- 19. Що є, за Марксом, результатом відчуження праці?
 - А. Зростання капіталу.
 - Б. Збільшення прибутку.
 - В. Зниження вартості робітника.
 - Г. Розвиток технологій.
- 20. У чому полягає актуальність марксистського аналізу в сучасному світі?
 - А. У його точному прогнозі.
 - Б. У повній реалізації його політичних ідей.
 - В. У корисності його критики капіталізму для розуміння сучасних проблем.
 - Г. У його виправданні соціальної нерівності.

ТЕМА 13. ЕМІЛЬ ДЮРКГАЙМ: СОЦІОЛОГІЯ ФАКТІВ, ПОДІЛ ПРАЦІ, СОЛІДАРНІСТЬ

- 1. Яка фундаментальна праця Еміля Дюркгайма змінила розуміння соціальних процесів?
 - А. «Дослідження про самогубство».
 - Б. «Поділ праці в суспільстві».
 - В. «Правила соціологічного методу».
 - Г. «Елементарні форми релігійного життя».
- 2. Який термін запровадив Дюркгайм для позначення явищ, що існують поза індивідом і здійснюють на нього примусовий вплив?
 - А. Соціальна дія.
 - Б. Колективна свідомість.
 - В. Соціальний факт.
 - Г. Аномія.
- 3. Яка з перерахованих характеристик НЕ стосується соціальних фактів, згідно з Дюркгаймом?
 - А. Зовнішність.
 - Б. Примусовість.
 - В. Загальність.
 - Г. Індивідуальність.

4. Згідно з Дюркгаймом, яку головну функцію, окрім економічної, виконує поділ праці?
- А. Забезпечення індивідуальної свободи.
 - Б. Створення соціальної нерівності.
 - В. Збільшення багатства.
 - Г. Створення відчуття солідарності.
5. Який тип солідарності, за Дюркгаймом, характерний для традиційних, простих суспільств?
- А. Механічна солідарність.
 - Б. Органічна солідарність.
 - В. Економічна солідарність.
 - Г. Індивідуальна солідарність.
6. Яка з перерахованих спільнот є прикладом механічної солідарності?
- А. Сучасні міські спільноти.
 - Б. Професійні асоціації.
 - В. Племенні суспільства.
 - Г. Міждисциплінарні наукові колективи.
7. На чому ґрунтується органічна солідарність?
- А. На подібності членів суспільства.
 - Б. На спільних релігійних віруваннях.
 - В. На взаємозалежності та відмінностях.
 - Г. На схожості занять і функцій.
8. Який тип права характерний для суспільств з органічною солідарністю?
- А. Репресивне (каральне) право.
 - Б. Традиційне право.
 - В. Реститутивне (відновлювальне) право.
 - Г. Релігійне право.
9. Згідно з Дюркгаймом, як змінюється колективна свідомість у суспільствах з органічною солідарністю?
- А. Стає сильнішою.
 - Б. Стає слабшою, більш абстрактною.
 - В. Залишається незмінною.
 - Г. Повністю зникає.

10. Як Дюркгайм називає соціальний стан, при якому традиційні норми і цінності втрачають силу, а нові ще не сформовані?

- А. Відчуження.
- Б. Девіація.
- В. Соціальна дезорганізація.
- Г. Аномія.

11. Яка з характеристик стосується колективної свідомості в суспільствах з механічною солідарністю?

- А. Світський характер.
- Б. Допускає різноманіття поглядів.
- В. Має релігійний характер.
- Г. Звужується до базових цінностей.

12. Що, за Дюркгаймом, є однією з причин аномії в сучасному суспільстві?

- А. Низька спеціалізація.
- Б. Надмірна спеціалізація без достатньої інтеграції.
- В. Посилення колективної свідомості.
- Г. Стабільність соціальних змін.

13. Як Дюркгайм визначає колективну свідомість?

- А. Сукупність індивідуальних думок.
- Б. Суспільний договір.
- В. Набір правових норм.
- Г. «Сукупність вірувань і почуттів, спільних для середнього члена суспільства».

14. Який підхід Еміля Дюркгайма заклав основи емпіричної соціології?

- А. Вивчення індивідуальної свідомості.
- Б. Порівняння суспільств.
- В. Вивчення соціальних явищ як "речей".
- Г. Аналіз політичних систем.

15. Яка з наведених тез є ключовим внеском Дюркгайма в сучасну соціологію?

- А. Теорія класової боротьби.
- Б. Концепція аномії, що пояснює соціальні патології.
- В. Ідея виживання найпридатніших.
- Г. Аналіз ідеальної держави.

16. Який тип права передбачає покарання, спрямоване на відновлення порушеного порядку?

- А. Репресивне право.
- Б. Реститутивне право.
- В. Догматичне право.
- Г. Колективне право.

17. Що, згідно з Дюркгаймом, виникає на основі взаємодоповнення людей у суспільстві?

- А. Конкуренція.
- Б. Соціальна ієрархія.
- В. Стійкі соціальні спільноти.
- Г. Індивідуалізм.

18. До якого століття належить діяльність Еміля Дюркгайма?

- А. XVII–XVIII століття.
- Б. XIX–XX століття.
- В. XVIII–XIX століття.
- Г. XX–XXI століття.

19. Яке поняття, згідно з Дюркгаймом, є протилежністю поняттю «індивідуалізм»?

- А. Особистість.
- Б. Колективна свідомість.
- В. Соціальна дія.
- Г. Аномія.

20. Яка метафора використовується для пояснення органічної солідарності?

- А. Модель механізму.
- Б. Будівля з цегли.
- В. Живий організм.
- Г. Економічний ринок.

ТЕМА 14. МАКС ВЕБЕР: СОЦІАЛЬНА ДІЯ, ТИПИ ПАНУВАННЯ, «ПРОТЕСТАНТСЬКА ЕТИКА»

1. Яку назву отримав методологічний підхід Макса Вебера до вивчення суспільства?
 - А. Розуміюча соціологія.
 - Б. Структурний функціоналізм.
 - В. Позитивістська соціологія.
 - Г. Критична соціологія.
2. Що є центральною одиницею аналізу в соціології Макса Вебера?
 - А. Соціальна дія.
 - Б. Класова боротьба.
 - В. Соціальний факт.
 - Г. Соціальна політика.
3. Який тип соціальної дії за Вебером є найбільш раціональним і характерним для сучасного капіталістичного суспільства?
 - А. Афективна дія.
 - Б. Традиційна дія.
 - В. Цілераціональна дія.
 - Г. Ціннісно-раціональна дія.
4. Згідно з Вебером, яка релігійна етика стала психологічним підґрунтям для розвитку сучасного капіталізму?
 - А. Католицизм.
 - Б. Іслам.
 - В. Протестантизм (особливо кальвінізм).
 - Г. Буддизм.
5. Як Вебер називає ідеалізовану логічну конструкцію, яка не існує в чистому вигляді в реальності, але допомагає досліднику аналізувати явища?
 - А. Емпірична закономірність.
 - Б. Ідеальний тип.
 - В. Віртуальна реальність.
 - Г. Логічна конструкція.

6. Який тип панування за Вебером базується на вірі у надзвичайні здібності та святість особистості лідера?
- А. Демократичне панування.
 - Б. Раціонально-легальне панування.
 - В. Традиційне панування.
 - Г. Харизматичне панування.
7. Яка форма панування є домінуючою в сучасних правових державах?
- А. Раціонально-легальне панування.
 - Б. Авторитарне панування.
 - В. Традиційне панування.
 - Г. Харизматичне панування.
8. Яку структуру Вебер вважав найдосконалішим втіленням раціонально-легального панування?
- А. Політичну партію.
 - Б. Церкву.
 - В. Армію.
 - Г. Бюрократію.
9. Що Вебер розумів під поняттям «розчарування світу» (Entzauberung)?
- А. Зростання рівня злочинності.
 - Б. Зникнення магії та релігійної віри як головних пояснювальних.
 - В. Відмова від наукового прогресу.
 - Г. Появу нових технологій.
10. Як називається негативний наслідок тотальної бюрократизації суспільства за Вебером?
- А. Склеп стеля.
 - Б. Залізна клітка.
 - В. Класова експлуатація.
 - Г. Соціальна аномія.
11. Що є визначальною рисою традиційного панування?
- А. Віра в святість давніх порядків і звичаїв.
 - Б. Вибори кожні 4 роки.
 - В. Особиста геніальність вождя.
 - Г. Призначення на основі професійних іспитів.

12. У праці «Протестантська етика і дух капіталізму» Вебер стверджує, що капіталізм виник через:

- А. Збіг економічних умов та специфічного релігійного світогляду.
- Б. Лише через технічний винахід парового двигуна.
- В. Виключно через колоніальні загарбування.
- Г. Занепад релігії взагалі.

13. Яка ознака НЕ належить до ідеальної бюрократії Вебера?

- А. Письмова фіксація всіх рішень та правил.
- Б. Виконання обов'язків на основі емоційних симпатій.
- В. Спеціалізація та розподіл сфер компетенції.
- Г. Чітка ієрархія посад.

14. Термін «аскетичний капіталізм» у Вебера означає:

- А. Систему, де багаті роздають усі гроші бідним.
- Б. Економіку, засновану на бартері.
- В. Відмову від будь-якої роботи та життя в монастирі.
- Г. Накопичення капіталу при обмеженні власного споживання заради реінвестування.

15. Яка роль соціолога за Вебером щодо політики?

- А. Він має надавати знання про наслідки дій, але не нав'язувати цінності.
- Б. Він має підкорятися державній ідеології.
- В. Він має бути активним політичним агітатором.
- Г. Він не повинен взагалі цікавитися політикою.

ТЕМА 15. ГЕОРГ ЗІММЕЛЬ: ФОРМАЛЬНА СОЦІОЛОГІЯ, СОЦІАЛЬНІ ФОРМИ І ТИПИ

1. Ким був Георг Зіммель?

- А. Французький економіст.
- Б. Німецький філософ і соціолог.
- В. Англійський антрополог.
- Г. Американський психолог.

2. Який напрям соціології заснував Зіммель?
 - А. Позитивістську соціологію.
 - Б. Конфліктну теорію.
 - В. Формальну соціологію.
 - Г. Структурний функціоналізм.
3. Що за Зіммелем, має вивчати соціологія передусім?
 - А. Економічні процеси.
 - Б. Соціальні інститути.
 - В. Форми соціальної взаємодії.
 - Г. Історичні події.
4. У чому полягає дихотомія «форма – зміст»?
 - А. Форма важливіша за зміст.
 - Б. Форма – спосіб взаємодії, зміст – її конкретне наповнення.
 - В. Зміст завжди універсальний.
 - Г. Форма і зміст тотожні.
5. Яка аналогія використовується Зіммелем для пояснення формальної соціології?
 - А. Біологічна.
 - Б. Фізична.
 - В. Геометрична.
 - Г. Економічна.
6. Як Зіммель розумів суспільство?
 - А. Як систему інститутів.
 - Б. Як економічну структуру.
 - В. Як мережу взаємодій між індивідами.
 - Г. Як сукупність класів.
8. Яка з наведених форм соціальної взаємодії є у Зіммеля?
 - А. Соціалізація.
 - Б. Конфлікт.
 - В. Інституціоналізація.
 - Г. Глобалізація.
8. Що таке соціальні типи у Зіммеля?
 - А. Соціальні класи.
 - Б. Узагальнені ролі та позиції особистостей.
 - В. Реальні історичні постаті.
 - Г. Психологічні характери.

9. Який соціальний тип описує особу, що одночасно близька і далека від групи?
- А. Конформіст.
 - Б. Герой.
 - В. Странник.
 - Г. Лідер.
10. Яка риса є ключовою для «странника»?
- А. Повна ізоляція.
 - Б. Поєднання близькості та відстороненості.
 - В. Домінування над групою.
 - Г. Повна інтеграція.
11. Який соціальний тип найчастіше реалізує форму конфлікту?
- А. Конформіст.
 - Б. Герой.
 - В. Странник.
 - Г. Інтелектуал.
12. Який підхід відрізняє Зіммеля від Дюркгейма та Маркса?
- А. Економічний.
 - Б. Структурний.
 - В. Психологічний.
 - Г. Біологічний.
13. Яка теорія значною мірою зазнала впливу ідей Зіммеля?
- А. Теорія модернізації.
 - Б. Символічний інтеракціонізм.
 - В. Теорія соціального обміну.
 - Г. Біхевіоризм.
14. Що, за Зіммелем, забезпечує соціальну єдність?
- А. Держава.
 - Б. Економіка.
 - В. Психологічні механізми (мораль, право, честь).
 - Г. Технології.
15. У чому полягає актуальність ідей Зіммеля сьогодні?
- А. Лише в історії соціології.
 - Б. У поясненні аграрного суспільства.
 - В. В аналізі глобалізації, цифровізації та соціальних мереж.
 - Г. У політичній теорії держави.

ТЕМА 16. РОЗВИТОК АМЕРИКАНСЬКОЇ СОЦІОЛОГІЇ: ПРАГМАТИЗМ, ЧИКАЗЬКА ШКОЛА

1. Яка головна ідея філософії прагматизму вплинула на становлення американської соціології?
 - А. Істинність теорії визначається її практичною корисністю та здатністю вирішувати проблеми.
 - Б. Суспільство розвивається за невідворотними законами природи.
 - В. Соціологія повинна бути виключно абстрактною теоретичною наукою.
 - Г. Єдиним джерелом знання є релігійне одкровення.
2. Хто з представників прагматизму розробив концепцію інструменталізму, де знання є інструментом адаптації до середовища?
 - А. Чарльз Пірс.
 - Б. Джон Дьюї.
 - В. Вільям Джеймс.
 - Г. Роберт Парк.
3. Який університет став центром розвитку емпіричної соціології в США наприкінці XIX – на початку XX століття?
 - А. Гарвардський університет.
 - Б. Чиказький університет.
 - В. Єльський університет.
 - Г. Колумбійський університет.
4. Хто вважається засновником першої в світі кафедри соціології в Чиказькому університеті (1892 р.)?
 - А. Альбїон Смолл.
 - Б. Джордж Герберт Мід.
 - В. Ернст Берджесс.
 - Г. Луїс Вірт.
5. Що було основним об'єктом дослідження Чиказької школи соціології?
 - А. Сільські громади.
 - Б. Місто як соціальна лабораторія.
 - В. Державні політичні інститути.
 - Г. Економічні цикли.

6. Яке поняття ввів Джордж Герберт Мід для пояснення того, як ми бачимо себе очима інших?
- А. Над-Я (Super-Ego).
 - Б. Узагальнений інший.
 - В. Колективна свідомість.
 - Г. Дзеркальне Я.
7. Згідно з Мідом, яка частина «Я» відповідає за спонтанність, творчість та імпульсивність?
- А. Me (Мене).
 - Б. I (Я).
 - В. Self (Самість).
 - Г. Ego (Его).
8. Яку назву отримав підхід Роберта Парка, що вивчав просторове розміщення населення в місті за аналогією з рослинними угрупованнями?
- А. Соціальна екологія.
 - Б. Соціальний дарвінізм.
 - В. Урбаністичний функціоналізм.
 - Г. Структурна антропологія.
9. Скільки концентричних зон виділили Парк і Берджесс у своїй моделі структури міста Чикаго?
- А. Три.
 - Б. П'ять.
 - В. Сім.
 - Г. Десять.
10. Хто є авторами класичної емпіричної праці «Польський селянин у Європі та Америці»?
- А. Вільям Томас і Флоріан Знанецький.
 - Б. Роберт Парк і Ернст Берджесс.
 - В. Джордж Мід і Джон Дьюї.
 - Г. Луїс Вірт і Фредерік Трешер.
11. У чому полягає суть знаменитої «Теореми Томаса»?
- А. Суспільство – це сума соціальних контактів.
 - Б. Якщо люди визначають ситуації як реальні, вони стають реальними за своїми наслідками.
 - В. Місто завжди розвивається від центру до периферії.

- Г. Злочинність є продуктом соціальної дезорганізації.
12. Яка з перерахованих зон у моделі Берджесса вважалася найбільш нестабільною та криміногенною?
- А. Центральний діловий район.
 - Б. Перехідна зона (Zone in Transition).
 - В. Зона житла робітників.
 - Г. Зона котеджів (приміська зона).
13. Як соціологи Чиказької школи називали стан розпаду колективних норм, що регулюють поведінку індивіда?
- А. Соціальний конфлікт.
 - Б. Соціальна дезорганізація.
 - В. Класова боротьба.
 - Г. Аномія.
14. Який метод дослідження був візитною карткою Чиказької школи?
- А. Масове анкетне опитування.
 - Б. Включене спостереження та етнографія міста.
 - В. Лабораторний експеримент.
 - Г. Математичне моделювання.
15. Який головний висновок можна зробити про спадщину Чиказької школи?
- А. Вона довела перевагу теорії над емпірикою.
 - Б. Вона заклала фундамент для прикладної соціології та вивчення міста.
 - В. Вона повністю спростувала ідеї Макса Вебера.
 - Г. Вона зосередилася виключно на статистичних звітах.

ТЕМА 17. СТРУКТУРНИЙ ФУНКЦІОНАЛІЗМ: Т. ПАРСОНС, Р. МЕРТОН

1. Хто вважається головним фундатором структурного функціоналізму в американській соціології?
- А. Роберт Мертон.
 - Б. Талкотт Парсонс.
 - В. Еміль Дюркгайм.
 - Г. Макс Вебер.

2. Який університет став центром діяльності Т. Парсонса, де він заклав основи своєї теорії?
 - А. Чиказький університет.
 - Б. Колумбійський університет.
 - В. Гарвардський університет.
 - Г. Єльський університет.
3. Як називається схема функціональних вимог до будь-якої соціальної системи, розроблена Парсонсом?
 - А. Схема SWOT.
 - Б. Схема SMART.
 - В. Схема AGIL.
 - Г. Схема ПЕПТ.
4. Яка функція в схемі AGIL відповідає за пристосування системи до зовнішнього середовища та трансформацію ресурсів?
 - А. Адаптація (Adaptation).
 - Б. Цільова орієнтація (Goal attainment).
 - В. Інтеграція (Integration).
 - Г. Підтримка взірця (Latency).
5. Яка підсистема суспільства, згідно з Парсонсом, виконує функцію «Цільової орієнтації» (G)?
 - А. Економіка.
 - Б. Політика.
 - В. Право.
 - Г. Сім'я та освіта.
6. Функція «Інтеграції» (I) у соціальній системі забезпечується передусім через:
 - А. Грошовий обіг.
 - Б. Політичну владу.
 - В. Правові норми та релігію.
 - Г. Ресурсну базу.
7. Як Т. Парсонс називає систему, що забезпечує функцію «Підтримки взірця» (L) через засвоєння цінностей?
 - А. Біологічний організм.
 - Б. Особистісна система.
 - В. Культурна система.
 - Г. Політична підсистема.

8. Що є «одиницею» соціальної системи в теорії Т. Парсонса?
- А. Соціальна група.
 - Б. Акт дії (unit act).
 - В. Економічний обмін.
 - Г. Класовий конфлікт.
9. Яке поняття використовує Т. Парсонс для опису стану рівноваги та стабільності соціальної системи?
- А. Аномія.
 - Б. Гомеостаз (соціальний порядок).
 - В. Ентропія.
 - Г. Соціальна революція.
10. Чим підхід Роберта Мертон відрізнявся від «гранд-теорії» Талкотта Парсонса?
- А. Він заперечував існування функцій.
 - Б. Він фокусувався лише на психології.
 - В. Він запропонував теорії «середнього рівня».
 - Г. Він був прихильником марксизму.
11. Як Р. Мертон називає наслідки, які сприяють виживанню та адаптації системи?
- А. Функції.
 - Б. Дисфункції.
 - В. Латентні дії.
 - Г. Соціальні девіації.
12. Яку назву мають функції, що є усвідомленими та визначеними учасниками системи?
- А. Приховані функції.
 - Б. Явні функції.
 - В. Внутрішні функції.
 - Г. Статичні функції.
13. Що таке «латентна функція» за визначенням Р. Мертона?
- А. Функція, що шкодить системі.
 - Б. Функція, яка зафіксована в законі.
 - В. Ненавмисний і неусвідомлений результат соціальної дії.
 - Г. Офіційна мета організації.

14. Яке поняття ввів Р. Мертон для опису наслідків, що послаблюють єдність та стабільність системи?

- А. Аномія.
- Б. Конфлікт.
- В. Дисфункція.
- Г. Девіація.

15. Як Р. Мертон переосмислив поняття «аномія»?

- А. Як повну відсутність будь-яких законів.
- Б. Як розрив між культурними цілями та легітимними засобами їх досягнення.
- В. Як психологічне захворювання індивіда.
- Г. Як наслідок надмірної релігійності.

16. Який тип індивідуальної адаптації за Мертоном передбачає прийняття цілей, але відхилення законних засобів (наприклад, злочинність)?

- А. Конформізм.
- Б. Інновація.
- В. Ритуалізм.
- Г. Ретритизм.

17. Тип адаптації «Ретритизм» (відхід) характеризується:

- А. Прийняттям і цілей, і засобів.
- Б. Відмовою і від культурних цілей, і від засобів їх досягнення.
- В. Сліпим дотриманням правил без віри в успіх.
- Г. Спробою змінити існуючу соціальну структуру.

18. Згідно з функціоналістським поглядом Девіса та Мура, соціальна стратифікація існує тому, що:

- А. Вона є результатом експлуатації бідних багатими.
- Б. Вона функціонально необхідна для залучення талановитих людей до важливих ролей.
- В. Вона виникла випадково в ході історії.
- Г. Люди за своєю природою не хочуть працювати.

19. Яка підсистема людської дії за Парсонсом відповідає за мотивацію індивіда та його потреби?

- А. Культурна система.
- Б. Соціальна система.

В. Особистісна система.

Г. Поведінковий організм.

20. Який головний висновок структурного функціоналізму щодо змін у суспільстві?

А. Суспільство має змінюватися через постійні конфлікти.

Б. Будь-які зміни є шкідливими.

В. Зміни мають бути еволюційними та спрямованими на збереження стабільності системи.

Г. Зміни неможливі, оскільки система завжди закрита.

ТЕМА 18. СОЦІОЛОГІЯ КОНФЛІКТУ: Л. КОЗЕР, Р. ДАРЕНДОРФ

1. Яку роль відіграє конфлікт у суспільстві згідно з поглядами Льюїса Козера?

А. Конфлікт – це виключно руйнівна сила, яку треба викоринити.

Б. Конфлікт – це ознака повного розпаду соціальної системи.

В. Конфлікт є невід'ємним і потенційно стабілізуючим фактором соціальних відносин.

Г. Конфлікт виникає лише в капіталістичних суспільствах.

2. Як називається основна праця Льюїса Козера, опублікована у 1956 році?

А. «Класи та класовий конфлікт у промисловому суспільстві».

Б. «Функції соціального конфлікту».

В. «Структура соціальної дії».

Г. «Елементи соціології».

3. Що, за Козером, є головною функцією внутрішньогрупового конфлікту?

А. Повне знищення групи.

Б. Зміцнення внутрішньої єдності та чітке окреслення меж групи.

В. Перетворення групи на політичну партію.

Г. Збільшення економічного прибутку групи.

4. Який термін використовує Л. Козер для опису соціальних інститутів, що дозволяють «випускати пару» і знімати напругу без руйнування системи?
- А. Соціальні ліфти.
 - Б. Соціальні «запобіжні клапани» (safety valves).
 - В. Дисфункціональні зони.
 - Г. Конфліктні буфери.
5. Конфлікт, спрямований на досягнення конкретного результату або вирішення певної проблеми, Козер називає:
- А. Нераціональним.
 - Б. Реалістичним.
 - В. Нереалістичним.
 - Г. Експресивним.
6. Що характеризує «нереалістичний конфлікт» за Козером?
- А. Наявність чіткої економічної мети.
 - Б. Метою є саме розрядка агресії, а не досягнення конкретного результату.
 - В. Використання виключно правових методів.
 - Г. Короткочасність зіткнення.
7. Як гнучкість соціальної структури впливає на наслідки конфлікту за теорією Козера?
- А. Гнучкі структури частіше руйнуються від конфліктів.
 - Б. Гнучкі структури знімають напругу через дрібні конфлікти, запобігаючи вибуху системи.
 - В. Гнучкість не має значення для перебігу конфлікту.
 - Г. У гнучких структурах конфліктів взагалі не існує.
8. Хто є автором праці «Класи та класовий конфлікт у промисловому суспільстві»?
- А. Льюїс Козер.
 - Б. Ральф Дарендорф.
 - В. Карл Маркс.
 - Г. Талкотт Парсонс.
9. Що Ральф Дарендорф вважав головним джерелом конфліктів у сучасному суспільстві?
- А. Економічну нерівність та власність на засоби виробництва.
 - Б. Нерівний розподіл влади та авторитету в організаціях.

- В. Релігійні розбіжності.
 - Г. Брак природних ресурсів.
10. Як Дарендорф називає організації (держава, підприємство, церква), де панує ієрархія та влада?
- А. Соціальні класи.
 - Б. Імперативно координовані асоціації.
 - В. Соціальні групи тиску.
 - Г. Бюрократичні клітки.
11. Яку назву мають групи, що володіють владою в асоціації, за термінологією Дарендорфа?
- А. Експлуататори.
 - Б. Пролетаріат.
 - В. Панівна група (група управління).
 - Г. Харизматичні лідери.
12. За Дарендорфом, конфлікт є «двигуном» чого?
- А. Тільки соціального регресу.
 - Б. Соціальних змін та розвитку суспільства.
 - В. Економічного збагачення окремих осіб.
 - Г. Повної анархії.
13. Які групи за Дарендорфом є носіями неусвідомлених інтересів і ще не перетворилися на організовані сили?
- А. Політичні партії.
 - Б. Групи інтересів.
 - В. Квазігрупи.
 - Г. Еліти.
14. Який процес перетворює «квазігрупи» на реальні «групи інтересів»?
- А. Соціальна революція.
 - Б. Організація та усвідомлення спільних інтересів.
 - В. Зростання рівня інфляції.
 - Г. Випадкова зустріч лідерів.
15. Що Дарендорф вважав найбільш ефективним способом вирішення конфліктів?
- А. Придушення сили однієї групи іншою.
 - Б. Повне ігнорування суперечностей.

- В. Регулювання конфлікту через переговори та визнання інтересів сторін.
 - Г. Усунення причин конфлікту шляхом скасування приватної власності.
16. Яка ідея об'єднує теорії Козера і Дарендорфа?
- А. Конфлікт є патологією суспільства.
 - Б. Конфлікт можливий лише між державами.
 - В. Конфлікт є невід'ємною частиною соціального життя.
 - Г. Конфлікт завжди веде до зміни політичного режиму.
17. Козер вважав, що зовнішній конфлікт групи з ворогом:
- А. Завжди призводить до зради всередині групи.
 - Б. Підвищує внутрішню згуртованість групи.
 - В. Не впливає на внутрішній стан групи.
 - Г. Є ознакою слабкості лідера.
18. Згідно з Дарендорфом, «соціальний клас» визначається через:
- А. Рівень доходу та споживання.
 - Б. Освіту та професійний статус.
 - В. Участь у відносинах влади (панування або підкорення).
 - Г. Ставлення до релігійних цінностей.
19. Конфлікт, який не зачіпає базових цінностей системи, за Козером є:
- А. Руйнівним.
 - Б. Функціональним (позитивним).
 - В. Латентним.
 - Г. Революційним.
20. Виберіть твердження, що відповідає висновкам лекції про конфлікт:
- А. Конфлікт – це завжди негативне явище, яке треба заборонити.
 - Б. Конфліктологія вивчає лише воєнні дії.
 - В. Розуміння природи конфлікту допомагає будувати більш справедливе та динамічне суспільство.
 - Г. Теорії Козера та Дарендорфа повністю застаріли в XXI столітті.

ТЕМА 19. СИМВОЛІЧНИЙ ІНТЕРАКЦІОНІЗМ:

Дж. Мід, Г. БЛУМЕР

1. Хто вважається інтелектуальним засновником символічного інтеракціонізму, хоча він сам не використовував цей термін?
 - А. Герберт Блумер.
 - Б. Джордж Герберт Мід.
 - В. Чарльз Кулі.
 - Г. Талкотт Парсонс.
2. Хто ввів у науковий обіг термін «символічний інтеракціонізм» у 1937 році?
 - А. Джон Дьюї.
 - Б. Макс Вебер.
 - В. Герберт Блумер.
 - Г. Ервінг Гоффман.
3. Згідно з Мідом, головною відмінністю людини від тварини у процесі взаємодії є:
 - А. Наявність біологічних інстинктів.
 - Б. Здатність до використання значущих символів (жесті).
 - В. Фізична сила.
 - Г. Прямоходіння.
4. Як називається праця Дж. Мід, видана посмертно його учнями у 1934 році?
 - А. «Соціальна система».
 - Б. «Польський селянин».
 - В. «Розум, Self і Суспільство».
 - Г. «Символічний обмін і смерть».
5. Яка частина структури особистості (Self) за Мідом є джерелом спонтанності, творчості та непередбачуваності?
 - А. І (Я-суб'єкт).
 - Б. Ме (Я-об'єкт).
 - В. Super-Ego.
 - Г. Узагальнений інший.
6. Що таке «Ме» (Мене) у концепції Джорджа Мід?
 - А. Біологічні імпульси людини.
 - Б. Соціалізована частина особистості, що складається з інтерналізованих норм і очікувань інших.

- В. Підсвідомі страхи індивіда.
- Г. Творчий потенціал особистості.
- 7. Процес «прийняття ролі іншого» за Мідом дозволяє людині:
 - А. Маніпулювати оточуючими.
 - Б. Подивитися на себе очима іншої людини та скоригувати свою поведінку.
 - В. Повністю відмовитися від власного «Я».
 - Г. Навчитися акторській майстерності.
- 8. Яке поняття використовує Мід для опису загальних цінностей і стандартів групи або суспільства в цілому?
 - А. Значущий інший.
 - Б. Узагальнений інший.
 - В. Соціальна структура.
 - Г. Колективна свідомість.
- 9. Перша стадія розвитку «Self», на якій дитина просто копіює дії дорослих без розуміння їх смислу, називається:
 - А. Стадія гри (Play stage).
 - Б. Стадія колективної гри (Game stage).
 - В. Стадія підготовки / імітації (Preparatory stage).
 - Г. Стадія дорослості.
- 10. Чим «стадія колективної гри» (Game stage) відрізняється від «стадії простої гри» (Play stage)?
 - А. Дитина грає на самоті.
 - Б. Дитина повинна враховувати ролі всіх інших учасників одночасно (наприклад, у футболі).
 - В. Дитина вчиться розмовляти.
 - Г. Дитина починає ходити до школи.
- 11. Перший постулат Блумера стверджує, що люди діють стосовно речей на основі:
 - А. Інстинктів.
 - Б. Державних законів.
 - В. Значень (смислі, які ці речі мають для них).
 - Г. Економічної вигоди.
- 12. Згідно з Блумером, значення речей виникають із:
 - А. Вроджених ідей.
 - Б. Біологічної природи об'єктів.

- В. Соціальної взаємодії з іншими людьми.
 - Г. Об'єктивних фізичних властивостей.
13. Як відбувається використання значень індивідом за Блумером?
- А. Шляхом автоматичного реагування.
 - Б. Через внутрішній інтерпретативний процес (діалог із самим собою).
 - В. Шляхом отримання наказів від влади.
 - Г. Через генетичну пам'ять.
14. Який методологічний підхід відстоював Блумер у соціології?
- А. Кількісні опитування та математичне моделювання.
 - Б. Якісні методи та безпосереднє вивчення соціального світу («співчутливе проникнення»).
 - В. Лабораторні експерименти над людьми.
 - Г. Аналіз лише статистичних даних.
15. Символічний інтеракціонізм розглядає суспільство як:
- А. Жорстку структуру, що диктує правила.
 - Б. Безперервний процес соціальної взаємодії та створення смислів.
 - В. Механізм для виживання біологічного виду.
 - Г. Поле класової боротьби.
16. Хто такі «значущі інші» (significant others) у теорії Міда?
- А. Політичні лідери країни.
 - Б. Люди, чиє схвалення та очікування найбільш важливі для індивіда (батьки, друзі).
 - В. Випадкові перехожі на вулиці.
 - Г. Герої телевізійних шоу.
17. Яка роль символу (наприклад, слову людській комунікації за інтеракціонізмом?
- А. Символ – це лише звук.
 - Б. Символ викликає однаковий смисл як у того, хто його використовує, так і у того, хто сприймає.
 - В. Символ потрібен лише для прикрашання мови.
 - Г. Символ є інструментом примусу.
18. Яке твердження найкраще описує погляд інтеракціоністів на соціалізацію?
- А. Це пасивне засвоєння людиною соціальних норм.

- Б. Це активний процес, у якому індивід формує свою особистість через взаємодію.
- В. Це процес, що закінчується у 5 років.
- Г. Це навчання професійним навичкам.

19. Об'єктом вивчення соціології для символічного інтеракціонізму є:

- А. Глобальні світові системи.
- Б. Мікрорівень: безпосередня взаємодія між індивідами (face-to-face).
- В. Виключно економічні показники.
- Г. Історичні документи минулого.

20. У чому полягає практична цінність символічного інтеракціонізму?

- А. У вмінні прогнозувати курси валют.
- Б. У розумінні того, як люди створюють соціальний порядок та ідентичність через інтерпретацію.
- В. У створенні нових систем відеоспостереження.
- Г. У доведенні переваги однієї культури над іншою.

ТЕМА 20. ФЕНОМЕНОЛОГІЧНА СОЦІОЛОГІЯ АЛЬФРЕДА ШЮЦА

1. На перетині яких двох традицій виникла феноменологічна соціологія?

- А. Марксизму та структуралізму.
- Б. Феноменології Е. Гуссерля та розуміючої соціології М. Вебера.
- В. Психоаналізу та функціоналізму.
- Г. Позитивізму та критичної теорії.

2. Що є центральною концепцією у соціології Шюца, яка описує сферу повсякденного досвіду?

- А. Соціальна система.
- Б. Життєвий світ (Lebenswelt).
- В. Колективне несвідоме.
- Г. Публічна сфера.

3. Яка філософська концепція Е. Гуссерля стверджує, що свідомість завжди спрямована на певний об'єкт?
- А. Редукція.
 - Б. Епохе.
 - В. Іntenціональність.
 - Г. Категоричний імператив.
4. Як Шюц називає процес використання типових схем для організації досвіду та розуміння ситуацій?
- А. Раціоналізація.
 - Б. Типізація.
 - В. Об'єктивація.
 - Г. Ідентифікація.
5. У якому році було опубліковано головну працю Шюца «Змістовна будова соціального світу»?
- А. 1899.
 - Б. 1921.
 - В. 1932.
 - Г. 1959.
6. Який термін використовує Шюц для опису того, як індивідуальні свідомості перетинаються і створюють спільний світ значень?
- А. Суб'єктивність.
 - Б. Інтерсуб'єктивність.
 - В. Солідарність.
 - Г. Консенсус.
7. Куди емігрував Альфред Шюц у 1939 році через загрозу нацистського режиму?
- А. До Великої Британії.
 - Б. До Франції.
 - В. До Сполучених Штатів Америки.
 - Г. До Швейцарії.
8. Яку назву мав навчальний заклад у Нью-Йорку, де викладав Шюц і який називали «університетом у вигнанні»?
- А. Колумбійський університет.
 - Б. Гарвард.
 - В. Нова школа соціальних досліджень.

Г. Єльський університет.

9. Який тип мотивів у теорії Шюца орієнтований на майбутні цілі та результати?

- А. Мотиви «тому-що».
- Б. Мотиви «для-того-щоб».
- В. Афективні мотиви.
- Г. Традиційні мотиви.

10. Мотиви «тому-що» (Weil-Motiv) у соціальній дії за Шюцом базуються на:

- А. Раціональному плануванню майбутнього.
- Б. Минулому досвіду та біографічній ситуації.
- В. Негайному емоційному імпульсі.
- Г. Вимогах закону.

11. Хто з відомих соціологів, автори праці «Соціальне конструювання реальності», були учнями Шюца?

- А. Гарфінкель та І. Гофман.
- Б. П. Бергер та Т. Лукман.
- В. Т. Парсонс та Р. Мертон.
- Г. М. Фуко та П. Бурдьє.

12. Який напрям соціології, заснований Гарольдом Гарфінкелем, безпосередньо виріс із ідей Шюца?

- А. Символічний інтеракціонізм.
- Б. Структурний функціоналізм.
- В. Етнометодологія.
- Г. Теорія конфлікту.

13. Що, за Шюцом, є «природною настановою»?

- А. Науковий аналіз суспільства.
- Б. Впевненість у тому, що світ є саме таким, яким ми його бачимо у повсякденні.
- В. Релігійний фанатизм.
- Г. Критичне ставлення до влади.

14. Як Шюц розглядав соціальну реальність?

- А. Як об'єктивну даність, що не залежить від людей.
- Б. Як живий конструкт значень, створений людьми у взаємодії.
- В. Як біологічний організм.
- Г. Як результат лише економічних відносин.

15. Чим займався Альфред Шюц удень, присвячуючи вечори науковій діяльності?

- А. Викладав у школі.
- Б. Працював банкіром.
- В. Був юристом у суді.
- Г. Займався політикою.

16. Який процес описує перехід суб'єктивних значень в об'єктивну соціальну реальність?

- А. Соціалізація.
- Б. Об'єктивація.
- В. Інтерналізація.
- Г. Легітимація.

17. Що є основою для побудови складних соціальних структур згідно з феноменологічною традицією?

- А. Державні закони.
- Б. Повсякденний досвід.
- В. Військова сила.
- Г. Економічні ресурси.

18. Яка головна ідея книги «Змістовна будова соціального світу»?

- А. Соціальний світ конструюється через процес надання сенсу.
- Б. Класова боротьба є рушієм історії.
- В. Суспільство прагне до рівноваги через функції.
- Г. Поведінка людини визначається лише стимулами.

19. Концепції Шюца сьогодні допомагають дослідникам аналізувати:

- А. Лише історичні події XIX століття.
- Б. Цифрову взаємодію та віртуальні спільноти.
- В. Тільки біологічні аспекти поведінки.
- Г. Рух планет.

20. У якому місті народився Альфред Шюц?

- А. Берлін.
- Б. Нью-Йорк.
- В. Відень.
- Г. Париж.

ТЕМА 21. ЕТНОМЕТОДОЛОГІЯ: Г. ГАРФІНКЕЛЬ

1. Хто є автором терміна та засновником етнометодології?
 - А. Талкотт Парсонс.
 - Б. Гарольд Гарфінкель.
 - В. Альфред Шюц.
 - Г. Джордж Герберт Мід.
2. Який підхід у соціології домінував до появи етнометодології і став об'єктом критики Гарфінкеля?
 - А. Символічний інтеракціонізм.
 - Б. Структурний функціоналізм.
 - В. Марксизм.
 - Г. Конфліктологія.
3. Як Гарфінкель називає соціологічну модель людини, яка просто виконує приписи соціальних структур, не усвідомлюючи їх?
 - А. Раціональний актор.
 - Б. Культурний дурень (cultural dope).
 - В. Соціальний інноватор.
 - Г. Атомізований індивід.
4. Що є основним об'єктом дослідження в етнометодології?
 - А. Великі соціальні інститути (державна, церква).
 - Б. Повсякденні практики та методи, за допомогою яких люди створюють соціальний порядок.
 - В. Глобальні економічні цикли.
 - Г. Класова боротьба за ресурси.
5. Яке поняття означає здатність людей описувати та пояснювати свої дії, роблячи їх зрозумілими для інших?
 - А. Рефлексивність.
 - Б. Рахунковість (accountability).
 - В. Індексальність.
 - Г. Соціалізація.
6. Термін «індексальність» (indexicality) у теорії Гарфінкеля вказує на те, що:
 - А. Кожна людина має свій порядковий номер у системі.
 - Б. Значення слів і дій повністю залежить від контексту ситуації.

- В. Суспільство розвивається за математичними індексами.
- Г. Поведінка людей визначається генетичним кодом.
- 7. Як називаються експерименти, під час яких дослідник навмисно порушує звичні правила повсякденної взаємодії?
 - А. Лабораторні експерименти.
 - Б. Експерименти з порушенням (breaching experiments).
 - В. Контрольні випробування.
 - Г. Психологічні тренінги.
- 8. Яку реакцію зазвичай викликали експерименти Гарфінкеля у «піддослідних» (друзів, родичі)?
 - А. Радість і сміх.
 - Б. Роздратування, гнів, збентеження та вимогу пояснень.
 - В. Повну байдужість.
 - Г. Науковий інтерес до соціології.
- 9. Що Гарфінкель називає «фоновими очікуваннями»?
 - А. Очікування підвищення зарплати.
 - Б. Неусвідомлені правила і припущення, які ми вважаємо «само собою зрозумілими».
 - В. Плани на майбутнє, які обговорюються публічно.
 - Г. Офіційні закони держави.
- 10. В одному з експериментів студенти мали поводитися вдома як «сторонні мешканці» (квартиранти). Що це допомогло виявити?
 - А. Брак грошей у студентів.
 - Б. Крихкість сімейного порядку, що тримається на неочевидних взаємних зобов'язаннях.
 - В. Погані стосунки між батьками та дітьми.
 - Г. Важливість дотримання офіційного етикету.
- 11. Рефлексивність у розумінні Гарфінкеля – це:
 - А. Процес самоаналізу в кінці дня.
 - Б. Властивість дій і мови одночасно описувати реальність і створювати її.
 - В. Здатність дзеркала відбивати світло.
 - Г. Критика соціологом своєї власної біографії.
- 12. За Гарфінкелем, соціальний порядок – це:
 - А. Стабільна структура, що існує віками незалежно від нас.

- Б. Щосекундне досягнення людей у процесі їхньої взаємодії.
 - В. Наслідок роботи правоохоронних органів.
 - Г. Результат виконання божественної волі.
13. Етнометодологія розглядає звичайну людину як:
- А. Жертву обставин.
 - Б. Практичного теоретика та «експерта» з повсякденного життя.
 - В. Елемент великої машини.
 - Г. Об'єкт для маніпуляцій еліт.
14. Яке ставлення етнометодології до «офіційних документів» і звітів?
- А. Вони є істиною в останній інстанції.
 - Б. Це продукт практичної діяльності людей (наприклад, поліцейських), які «конструюють» справу.
 - В. Вони не мають жодного значення для науки.
 - Г. Це просто папір, який ніхто не читає.
15. Чому етнометодологія вважається мікросоціологією?
- А. Вона вивчає лише дрібних підприємців.
 - Б. Вона зосереджена на найдрібніших деталях повсякденної взаємодії (лице-до-лиця).
 - В. Вона використовує мікроскопи для досліджень.
 - Г. Вона займається лише проблемами малих міст.
16. Який філософський напрям найбільше вплинув на погляди Гарфінкеля?
- А. Позитивізм.
 - Б. Феноменологія.
 - В. Ідеалізм.
 - Г. Скептицизм.
17. Поняття «et cetera» (і так далі) вказує на те, що в розмові люди:
- А. Завжди лінуються домовити до кінця.
 - Б. Розуміють більше, ніж сказано словами, покладаючись на спільний досвід.
 - В. Використовують латину для солідності.
 - Г. Навмисно приховують інформацію.
18. Що таке «локальний порядок» у теорії Гарфінкеля?
- А. Порядок у певному населеному пункті.

- Б. Порядок, що створюється «тут і зараз» конкретними учасниками ситуації.
 - В. Порядок у черзі за продуктами.
 - Г. Порядок, встановлений місцевим мером.
19. За Гарфінкелем, макро-структури суспільства (інститути):
- А. Існують об'єктивно «над» людьми.
 - Б. Створюються і підтримуються через мільйони щоденних практик звичайних людей.
 - В. Є вигадкою журналістів.
 - Г. Керовані лише світовим урядом.
20. Чому етнометодологія Гарфінкеля важлива для сучасної соціології?
- А. Вона допомагає рахувати податки.
 - Б. Вона відкриває «невидимий» світ повсякденності, який тримає суспільство разом.
 - В. Вона пропонує способи швидкого збагачення.
 - Г. Вона доводить перевагу комп'ютерів над людьми.

**ТЕМА 22. КРИТИЧНА ТЕОРІЯ ФРАНКФУРТСЬКОЇ ШКОЛИ:
Г. МАРКУЗЕ, Т. АДОРНО, Ю. ГАБЕРМАС**

1. Де і коли був заснований Інститут соціальних досліджень, що став базою Франкфуртської школи?
- А. У Парижі (1945 р.).
 - Б. У Франкфурті-на-Майні (1923 р.).
 - В. У Лондоні (1890 р.).
 - Г. У Нью-Йорку (1933 р.).
2. Яка філософська течія стала основою для ранньої критичної теорії Франкфуртської школи?
- А. Позитивізм.
 - Б. Марксизм (неомарксизм).
 - В. Прагматизм.
 - Г. Екзистенціалізм.
3. Хто став директором Інституту соціальних досліджень у 1930 році та визначив його міждисциплінарний характер?
- А. Юрген Габермас.

- Б. Макс Горькаймер.
- В. Еріх Фромм.
- Г. Теодор Адорно.

4. Як називається основна спільна праця Горькаймера та Адорно, написана в еміграції, де аналізується саморуйнування розуму?

- А. «Одновимірна людина».
- Б. «Діалектика Просвітництва».
- В. «Теорія комунікативної дії».
- Г. «Ерос і цивілізація».

5. Яке поняття використовували Адорно та Горькаймер для опису масової культури як засобу маніпуляції та стандартизації свідомості?

- А. Соціальна структура.
- Б. Культурна індустрія.
- В. Глобальне село.
- Г. Віртуальна реальність.

6. Хто є автором праці «Одновимірна людина» (1964), яка стала «біблією» для студентських протестів 60-х років?

- А. Теодор Адорно.
- Б. Герберт Маркузе.
- В. Юрген Габермас.
- Г. Вальтер Беньямін.

7. Що, за Маркузе, робить сучасну людину «одновимірною»?

- А. Брак освіти.
- Б. Нав'язування хибних потреб через споживання та медіа, що пригнічує критичне мислення.
- В. Відсутність політичних прав.
- Г. Релігійний фанатизм.

8. Який термін використовує Маркузе для опису ситуації, коли система дозволяє сексуальну свободу лише для того, щоб послабити політичний опір?

- А. Сексуальна революція.
- Б. Репресивна десублімація.
- В. Соціальна інтеграція.
- Г. Функціональна адаптація.

9. Хто вважається представником «другого покоління» Франкфуртської школи?

- А. Макс Горькаймер.
- Б. Юрген Габермас.
- В. Герберт Маркузе.
- Г. Фрідріх Поллок.

10. Як Юрген Габермас називає сферу суспільного життя, де громадяни можуть вільно обговорювати спільні проблеми?

- А. Приватна сфера.
- Б. Публічна сфера (public sphere).
- В. Державна канцелярія.
- Г. Ринкова площа.

11. Головна праця Юргена Габермаса, видана у 1981 році, називається:

- А. «Естетична теорія».
- Б. «Теорія комунікативної дії».
- В. «Мінімуми моралі».
- Г. «Втеча від свободи».

12. За Габермасом, «колонізація життєвого світу» – це процес, коли:

- А. Люди переїжджають у села.
- Б. Системні механізми (гроші та владвितіснюють взаєморозуміння та солідарність із повсякденного життя).
- В. Держава захоплює нові території.
- Г. Технології стають дорожчими.

13. Що є ідеалом комунікації за Габермасом (ситуація «ідеальної мовленнєвої події»)?

- А. Коли говорить лише лідер.
- Б. Коли всі учасники мають рівні шанси на висловлювання та прагнуть раціонального консенсусу.
- В. Коли дискусія ведеться за допомогою маніпуляцій.
- Г. Коли рішення приймається випадковим чином.

14. Яку роль відіграє мистецтво в теорії Теодора Адорно?

- А. Це лише спосіб розважитися.
- Б. Це простір для опору та критики «отовареного» світу через складні та незвичні форми.

- В. Це інструмент державної пропаганди.
 - Г. Це спосіб прикрасити інтер'єр.
15. Куди емігрував Інститут соціальних досліджень після приходу нацистів до влади в Німеччині?
- А. До СРСР.
 - Б. До США (Колумбійський університет).
 - В. До Швейцарії.
 - Г. До Великої Британії.
16. Яку назву отримав підхід Франкфуртської школи, що поєднував теорію з практикою емансипації (звільнення)?
- А. Описова теорія.
 - Б. Критична теорія.
 - В. Консервативна теорія.
 - Г. Технократична теорія.
17. За Маркузе, «великою відмовою» називається:
- А. Відмова від навчання в університеті.
 - Б. Протест проти існуючої системи та її цінностей з боку тих, хто не інтегрований у неї (аутсайтери, студенти).
 - В. Відмова виплачувати кредити.
 - Г. Відмова від використання інтернету.
18. Як Габермас розрізняє «працю» та «інтерацію»?
- А. Праця – це весело, а інтерація – сумно.
 - Б. Праця – це інструментальна дія (контроль над природою), а інтерація – комунікативна дія (взаєморозуміння).
 - В. Це одне й те саме.
 - Г. Праця – це для бідних, а інтерація – для багатих.
19. Яка головна мета критичної теорії згідно з її засновниками?
- А. Описати світ таким, яким він є.
 - Б. Сприяти зміні суспільства та звільненню людини від усіх форм пригноблення.
 - В. Допомогти урядам краще контролювати населення.
 - Г. Збільшити прибутки великих корпорацій.
20. У чому полягає актуальність ідей Франкфуртської школи сьогодні?
- А. Вони допомагають ремонтувати комп'ютери.

- Б. Вони дають інструменти для критики маніпуляцій у соціальних мережах та сучасного споживачтва.
- В. Вони пропонують нові рецепти здорового харчування.
- Г. Вони доводять необхідність повернення до середньовічних традицій.

ТЕМА 23. ПОСТСТРУКТУРАЛІЗМ І ПОСТМОДЕРНІСТСЬКА СОЦІОЛОГІЯ: М. ФУКО, Ж. БОДРІЯР

1. Коли виник постструктуралізм як критика класичного структуралізму?
 - А. На початку ХХ століття.
 - Б. У 1920-х роках.
 - В. У 1960–70-х роках.
 - Г. На початку ХХІ століття.
2. Яка головна теза постструктуралізму щодо пізнання суспільства?
 - А. Суспільство можна пізнати за допомогою точних математичних формул.
 - Б. Об'єктивне пізнання структур неможливе, оскільки ми самі є частиною мови та культури.
 - В. Соціолог повинен бути повністю нейтральним спостерігачем.
 - Г. Структури суспільства є вічними і незмінними.
3. Хто з мислителів є автором праць «Історія безумства у класичну епоху» та «Наглядати і карати»?
 - А. Жан Бодріяр.
 - Б. Жак Дерріда.
 - В. Мішель Фуко.
 - Г. Жан-Франсуа Ліотар.
4. Як Мішель Фуко визначав зв'язок між владою та знанням?
 - А. Знання – це інструмент для обмеження влади.
 - Б. Влада і знання існують окремо одне від одного.
 - В. Влада і знання нерозривно пов'язані (влада виробляє знання, а знання легітимізує владу).
 - Г. Знання завжди є об'єктивним і не залежить від політики.

5. Що таке «епістема» у термінології Мішеля Фуко?
 - А. Політична партія.
 - Б. Специфічна структура мислення та знання певної епохи, що визначає межі істини.
 - В. Психологічний стан людини.
 - Г. Енциклопедичний словник.
6. Яку назву має архітектурний проект в'язниці, який Фуко використовував як метафору сучасного суспільства контролю?
 - А. Бастилія.
 - Б. Паноптикум.
 - В. Лабіринт.
 - Г. Вежа спостереження.
7. У чому полягає суть «дисциплінарної влади» за Фуко?
 - А. У публічних стратах злочинців.
 - Б. У постійному нагляді, нормуванні та тренуванні тіла індивіда через інституції.
 - В. У наданні кожній людині повної свободи дій.
 - Г. У відсутності будь-якого контролю.
8. Як називається метод дослідження минулого, який Фуко використовував для виявлення прихованих умов виникнення знання?
 - А. Статистичний аналіз.
 - Б. Археологія знання.
 - В. Опитування свідків.
 - Г. Лабораторний експеримент.
9. Хто є автором концепції «симулякрів» та праці «Симулякри і симуляція»?
 - А. Мішель Фуко.
 - Б. Жан Бодріяр.
 - В. П'єр Бурдьє.
 - Г. Жан-Франсуа Ліотар.
10. Що таке «симулякр» у соціології Жана Бодріяра?
 - А. Точна копія реального об'єкта.
 - Б. Копія, що не має оригіналу, або зображення, що приховує відсутність реальності.
 - В. Наукова модель фізичного явища.

- Г. Історичний артефакт.
11. Який термін використовує Бодріяр для опису стану, де межа між реальністю та її моделлю (копією) зникає?
- А. Сюрреалізм.
 - Б. Гіперреальність.
 - В. Метафізика.
 - Г. Аномія.
12. На якій стадії розвитку образу, за Бодріяром, він перестає мати будь-яке відношення до реальності?
- А. На першій (відображення глибокої реальності).
 - Б. На другій (маскування реальності).
 - В. На четвертій (чистий симулякр).
 - Г. На стадії фотографії.
13. Що Бодріяр вважав головним рушієм сучасного суспільства споживання?
- А. Задоволення базових фізіологічних потреб.
 - Б. Маніпуляцію знаками та символічним престижем товарів.
 - В. Виробництво товарів першої необхідності.
 - Г. Раціональний розрахунок бюджету.
14. Яке явище Жан-Франсуа Ліотар назвав характерною ознакою постмодерну?
- А. Віра в нескінченний прогрес.
 - Б. Створення світового уряду.
 - В. Криза (занепад) великих наративів (ідеологій, загальних теорій).
 - Г. Повернення до середньовічних традицій.
15. За Бодріяром, сучасні медіа (ТБ, Інтернет) створюють:
- А. Більш об'єктивне бачення світу.
 - Б. Надлишок інформації, що призводить до зникнення сенсу та реальності.
 - В. Платформу для істинної демократії.
 - Г. Інструмент для наукового прогресу.
16. Який тип влади за Фуко спрямований на управління життям населення в цілому (народжуваність, здоров'я)?
- А. Монархічна влада.
 - Б. Біовлада (біополітика).

- В. Харизматичне лідерство.
 - Г. Традиційне панування.
17. Що є характерною рисою епохи постмодерну в культурі?
- А. Строге дотримання класичних канонів.
 - Б. Фрагментарність, змішування стилів, іронія та відсутність єдиної істини.
 - В. Пошук абсолютної об'єктивної правди.
 - Г. Відмова від будь-яких технологій.
18. Яку роль відіграє мова в постструктуралізмі?
- А. Мова – це лише засіб передачі думок.
 - Б. Мова – це система, яка конструює наш світ і обмежує наше мислення.
 - В. Мова не має значення для соціолога.
 - Г. Мова повинна бути очищена від емоцій.
19. Як Фуко описував «смерть суб'єкта»?
- А. Фізичне зникнення людей.
 - Б. Людина не є суверенним творцем ідей, вона – продукт дискурсів та структур свого часу.
 - В. Відмова людей від участі в політиці.
 - Г. Необхідність переходу до правління машин.
20. У чому полягає головна актуальність теорій Фуко та Бодріяра для ХХІ століття?
- А. У вмінні прогнозувати економічні кризи.
 - Б. У критичному аналізі цифрового нагляду, фейкових новин та віртуальної реальності.
 - В. У розробці нових методів управління в'язницями.
 - Г. У доведенні необхідності тотальної цензури.

ТЕМА 24. НЕОФУНКЦІОНАЛІЗМ ТА ТЕОРІЯ СИСТЕМ:

Н. ЛУМАН, Д. АЛЕКСАНДЕР

1. Що стало основною причиною виникнення неофункціоналізму в 1980-х роках?
- А. Повна відмова від ідей Талкотта Парсонса.
 - Б. Спроба критично переосмислити та модернізувати класичний функціоналізм.

- В. Перехід до марксистської моделі суспільства.
- Г. Виникнення комп'ютерних технологій.
- 2. Яка схема Талкотта Парсонса була базовою для класичного функціоналізму?
 - А. Схема SMART.
 - Б. Матриця SWOT.
 - В. AGIL-схема.
 - Г. Піраміда потреб.
- 3. Яку рису неофункціоналізм запозичив у класичного функціоналізму?
 - А. Акцент на пасивності індивіда.
 - Б. Ігнорування конфлікту.
 - В. Системний підхід до аналізу суспільства.
 - Г. Телеологічне пояснення розвитку.
- 4. Що Ніклас Луман вважає базовим елементом соціальної системи?
 - А. Людину (біологічну істоту).
 - Б. Соціальну роль.
 - В. Комунікацію.
 - Г. Економічний ресурс.
- 5. Як Луман називає властивість системи самовідтворюватися через власні операції?
 - А. Ентропія.
 - Б. Гомеостаз.
 - В. Автопоезис.
 - Г. Структурна диференціація.
- 6. Де, згідно з теорією Лумана, знаходиться індивід (психічна система) щодо соціальної системи?
 - А. В центрі системи.
 - Б. У зовнішньому середовищі системи.
 - В. Є підсистемою комунікації.
 - Г. Не існує в його теорії.
- 7. Що означає «операційна замкненість» системи за Луманом?
 - А. Система не має зв'язку з навколишнім світом.
 - Б. Система припиняє розвиток.
 - В. Система сама визначає свої межі через власні операції.

- Г. Заборона на вступ нових членів у суспільство.
8. Які три компоненти складають акт комунікації в теорії Лумана?
- А. Мовець, слухач, канал зв'язку.
 - Б. Інформація, повідомлення, розуміння.
 - В. Текст, контекст, підтекст.
 - Г. Стимул, реакція, зворотний зв'язок.
9. Яку роль відіграють «бінарні коди» (наприклад, істинне / хибне) у теорії систем?
- А. Руйнують систему.
 - Б. Структурують комунікацію в підсистемах.
 - В. Полегшують переклад з іноземних мов.
 - Г. Сприяють соціальному конфлікту.
10. Як називається підхід Джеффри Александера до оновлення функціоналізму?
- А. Радикальний конструктивізм.
 - Б. Культурний неофункціоналізм.
 - В. Структурний марксизм.
 - Г. Психоаналітична соціологія.
11. Що Александер вважає автономною силою, яка активно формує соціальні процеси?
- А. Економіку.
 - Б. Культуру.
 - В. Технології.
 - Г. Державний примус.
12. Яку концепцію використовує Александер для опису соціальних дій як символічних вистав?
- А. Соціальний тиск.
 - Б. Культурна прагматика (перформанс).
 - В. Раціональний вибір.
 - Г. Бюрократична процедура.
13. На відміну від Лумана, Джеффри Александер у своїй теорії:
- А. Відкидає поняття культури.
 - Б. Зберігає центральну роль індивіда та його дії.
 - В. Фокусується лише на комунікації.
 - Г. Вважає суспільство замкненою системою.

14. Яке поняття Александер використовує для опису процесу, через який групи інтерпретують катастрофічні події?
- А. Системна криза.
 - Б. Колективна травма.
 - В. Операційна помилка.
 - Г. Функціональний збій.
15. Що таке «бінарні коди» в культурній соціології Александера?
- А. Комп'ютерні програми.
 - Б. Опозиції (чисте / забруднене, демократичне / антидемократичне).
 - В. Закони фізики.
 - Г. Системи числення.
16. Яку назву отримала програма Александера, що розглядає культуру як «незалежну змінну»?
- А. Слабка програма.
 - Б. Сильна програма.
 - В. Системна програма.
 - Г. Глобальна програма.
17. Яка функція системи мистецтва за Луманом?
- А. Продаж картин та прибуток.
 - Б. Робити сприйняття предметом комунікації.
 - В. Виховання патріотизму.
 - Г. Копіювання об'єктивної реальності.
18. Що неофункціоналізм вважає основою соціальної інтеграції (на відміну від Парсонса)?
- А. Примус з боку держави.
 - Б. Культурні символи та інтерпретації.
 - В. Економічну вигоду.
 - Г. Біологічне виживання.
19. Луман визначає сучасне суспільство як таке, що базується на:
- А. Становій ієрархії.
 - Б. Функціональній диференціації.
 - В. Племінній єдності.
 - Г. Політичному диктаті.

20. Який загальний висновок роблять неофункціоналісти щодо соціологічної теорії?

- А. Вона має бути простою і зрозумілою всім.
- Б. Теорія не потрібна, важливі лише факти.
- В. Теорія завжди передує спостереженню, визначаючи, що ми бачимо.
- Г. Існує лише одна правильна універсальна теорія.

ТЕМА 25. СУЧАСНІ НАПРЯМИ: ФЕМІНІСТСЬКА СОЦІОЛОГІЯ, ЕКОЛОГІЧНА СОЦІОЛОГІЯ, ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ СТУДІЇ

1. Яка головна причина виникнення феміністської соціології?

- А. Потреба у вивченні лише економічних показників.
- Б. Відповідь на традиційні патріархальні підходи, що ігнорували жіночий досвід.
- В. Прагнення замінити всіх чоловіків-соціологів жінками.
- Г. Необхідність дослідження лише корінних народів.

2. Хто з перелічених теоретиків НЕ згадується у презентації як провідна представниця феміністської соціології?

- А. Сімона де Бовуар.
- Б. Дороті Сміт.
- В. Кімберлі Креншоу.
- Г. Маргарет Тетчер.

3. Яку концепцію розробила Ариель Саллех для аналізу соціальних змін?

- А. Концепцію «цифрового класу».
- Б. Концепцію метаіндустріального класу.
- В. Теорію «споживчого суспільства».
- Г. Модель «технократичного елітизму».

4. Хто, згідно з концепцією Ариель Саллех, є основними представниками метаіндустріального класу?

- А. Політики та бізнесмени.
- Б. Програмісти та інженери.
- В. Жінки, фермери та корінні народи.
- Г. Військові та державні службовці.

5. Що є фундаментом для сталого розвитку суспільства за феміністською соціологією, який часто недооцінюється капіталізмом?
- А. Видобуток корисних копалин.
 - Б. Репродуктивна праця (підкування, виховання, відновлення).
 - В. Промислове виробництво.
 - Г. Торгівля цінними паперами.
6. Коли зародилася екологічна соціологія як відповідь на зростаючі екологічні проблеми?
- А. У 1920-х роках.
 - Б. У 1950-х роках.
 - В. У 1970-х роках.
 - Г. На початку ХХІ століття.
7. У чому полягає основний принцип екологічної соціології?
- А. Природа – це лише ресурс для економіки.
 - Б. Розгляд взаємозалежності соціальних і природних систем.
 - В. Дослідження лише тваринного світу.
 - Г. Ігнорування впливу людини на клімат.
8. Що вивчає екофемінізм?
- А. Тільки методи переробки сміття.
 - Б. Зв'язок між пригніченням жінок і експлуатацією природи.
 - В. Вплив моди на екологію.
 - Г. Політичні вибори в країнах Європи.
9. Яке поняття в екофемінізмі описує природу і жінок як об'єкти домінування патріархальної системи?
- А. Глобальна мережа.
 - Б. Подвійне домінування.
 - В. Циклічна регресія.
 - Г. Соціальна дифузія.
10. Яка логіка, згідно з екофемінізмом, має замінити лінійне споживання ресурсів?
- А. Логіка накопичення.
 - Б. Логіка швидкого прибутку.
 - В. Циклічна логіка відновлення та регенерації.
 - Г. Логіка індустріальної експансії.

11. Який рух у Кенії під керівництвом Вангарі Маатаї став прикладом феміністської екологічної практики?
- А. «Чорний квадрат».
 - Б. «Зелений пояс».
 - В. «Синя планета».
 - Г. «Червона лінія».
12. Хто в багатьох спільнотах є головними розпорядниками водних ресурсів за феміністською гідрополітикою?
- А. Міжнародні корпорації.
 - Б. Жінки та дівчата.
 - В. Державні енергетичні компанії.
 - Г. Військові патрулі.
13. Що досліджують глобалізаційні студії?
- А. Лише історію окремих міст.
 - Б. Процеси, що перетворюють світ на єдиний соціальний простір.
 - В. Методи археологічних розкопок.
 - Г. Виключно біологічну еволюцію людини.
14. Який парадокс глобалізації згадується в презентації?
- А. Світ стає більшим за розміром.
 - Б. Зближення країн при одночасному посиленні нерівності.
 - В. Зменшення кількості мов у світі.
 - Г. Повна відмова від локальних ідентичностей.
15. Хто є автором цитати: «Глобалізація скорочує відстані, але не обов'язково зменшує розрив між багатими та бідними»?
- А. Макс Вебер.
 - Б. Зігмунт Бауман.
 - В. Карл Маркс.
 - Г. Еміль Дюркгайм.
16. Що таке «культурна гібридизація» в контексті глобалізації?
- А. Повна заборона іноземної культури.
 - Б. Взаємодія глобальних культурних форм з локальними традиціями.
 - В. Знищення всіх бібліотек світу.
 - Г. Відмова від використання інтернету.

17. Яка роль міжнародних інституцій (ООН, МВФ) у глобалізаційних процесах?

- А. Вони не мають жодного впливу.
- Б. Формування глобальних норм і політик.
- В. Вони займаються лише туризмом.
- Г. Організація спортивних змагань.

18. Яка дослідниця розробила критику дуалізмів (природа / культура, розум / тіло) як основи західного панування?

- А. Вал Пламвуд.
- Б. Сімона де Бовуар.
- В. Вандана Шива.
- Г. Діанне Рошло.

19. Який підхід використовують 82 % молодіжних організацій для боротьби за справедливість?

- А. Ізоляціоністський підхід.
- Б. Інтерсекційний підхід (врахування перетину різних форм дискримінації).
- В. Виключно економічний підхід.
- Г. Консервативний підхід.

20. Який загальний висновок про роль сучасної соціології робиться у презентації?

- А. Соціологія – це лише збір статистичних даних.
- Б. Соціологія не повинна цікавитися екологією.
- В. Соціологія не лише пояснює світ, але й допомагає його змінити.
- Г. Соціологія – це застаріла наука.

КОНТРОЛЬНО-ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БЛОК

Підсумковий ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ ТЕСТ З КУРСУ «ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ»

***Інструкція: Оберіть одну правильну відповідь
для кожного запитання***

1. Яке визначення соціології пропонував Макс Вебер?
 - А. Наука про соціальні факти.
 - Б. Наука, що прагне зрозуміти соціальну дію через її сенс.
 - В. Наука про класову боротьбу.
 - Г. Наука про біологічні закономірності поведінки.
2. Яка дія за Вебером є найбільш раціональною?
 - А. Афективна.
 - Б. Традиційна.
 - В. Ціннісно-раціональна.
 - Г. Цілераціональна.
3. Що є джерелом «духу капіталізму» згідно з Вебером?
 - А. Католицька літургія.
 - Б. Протестантська етика (аскеза та праця як покликання).
 - В. Винахід парового двигуна.
 - Г. Відкриття Америки.
4. Який тип панування базується на вірі у надзвичайні здібності лідера?
 - А. Традиційне.
 - Б. Легально-раціональне.
 - В. Харизматичне.
 - Г. Бюрократичне.
5. «Залізна клітка» бюрократії за Вебером – це:
 - А. Місце позбавлення волі.
 - Б. Загроза повного домінування раціональності та правил над людською свободою.
 - В. Ефективна модель управління.
 - Г. Структура релігійної організації.

6. Який філософський напрям ліг в основу американської соціології?
- А. Екзистенціалізм.
 - Б. Прагматизм.
 - В. Марксизм.
 - Г. Структуралізм.
7. Хто вважається автором концепції «дзеркального Я»?
- А. Вільям Джеймс.
 - Б. Чарльз Кулі.
 - В. Джон Дьюї.
 - Г. Роберт Парк.
8. Яка школа соціології вперше почала широко використовувати метод включеного спостереження в місті?
- А. Франкфуртська школа.
 - Б. Чиказька школа.
 - В. Гарвардська школа.
 - Г. Школа «Анналів».
9. Поняття «маргінальна людина» ввів у соціологію:
- А. Макс Вебер.
 - Б. Роберт Парк.
 - В. Талкотт Парсонс.
 - Г. Герберт Блумер.
10. Хто розробив систему AGIL для аналізу виживання соціальних систем?
- А. Роберт Мертон.
 - Б. Талкотт Парсонс.
 - В. Ніклас Луман.
 - Г. Еміль Дюркгайм.
11. Функція «А» (Adaptation) у схемі Парсонса забезпечується переважно:
- А. Політикою.
 - Б. Релігією.
 - В. Економікою.
 - Г. Сім'єю.
12. Роберт Мертон ввів поняття «латентна функція», що означає:
- А. Офіційно проголошену мету дії.

- Б. Шкідливий наслідок дії.
- В. Неусвідомлений і ненавмисний наслідок дії.
- Г. Відсутність будь-якої функції.

13. Стан суспільства, за якого старі норми не працюють, а нові ще не створені, Мертон називає:

- А. Революцією.
- Б. Аномією.
- В. Ентропією.
- Г. Диференціацією.

14. Льюїс Козер вважав, що конфлікт усередині групи:

- А. Завжди призводить до її розпаду.
- Б. Може зміцнювати єдність групи за умови гнучкості структури.
- В. Є ознакою психічної хвороби лідера.
- Г. Ніколи не виникає у демократичних країнах.

15. Ральф Дарендорф вважав джерелом конфлікту не власність, а:

- А. Релігію.
- Б. Владу та авторитет (відносини панування).
- В. Рівень інтелекту.
- Г. Психологічну сумісність.

16. Яку роль виконують «соціальні запобіжні клапани» за Козером?

- А. Посилюють конфлікт.
- Б. Дозволяють випустити напругу без руйнування системи.
- В. Замінюють поліцію.
- Г. Контролюють економіку.

17. Частина особистості «І» (Я) у теорії Дж. Міда відповідає за:

- А. Соціальні норми.
- Б. Спонтанність і творчість.
- В. Очікування інших.
- Г. Біологічні потреби.

18. Як Мід називає стадію соціалізації, де дитина бере на себе ролі інших учасників гри одночасно?

- А. Стадія імітації.
- Б. Стадія простої гри (Play).

- В. Стадія колективної гри (Game).
 - Г. Стадія дзеркального відображення.
19. Три постулати символічного інтеракціонізму (значення, взаємодія, інтерпретація) сформулював:
- А. Джордж Мід.
 - Б. Герберт Блумер.
 - В. Чарльз Кулі.
 - Г. Ервінг Гоффман.
20. Альфред Шюц вважав головним об'єктом соціології:
- А. Державні інститути.
 - Б. Життєвий світ повсякденності.
 - В. Класову боротьбу.
 - Г. Глобальні системи.
21. «Типізації» за Шюцом допомагають людям:
- А. Скласти іспити.
 - Б. Орієнтуватися у світі через готові схеми досвіду.
 - В. Вивчати іноземні мови.
 - Г. Займатися творчістю.
22. Гарольд Гарфінкель є засновником:
- А. Соціометрії.
 - Б. Етнометодології.
 - В. Когнітивізму.
 - Г. Драматургічного підходу.
23. «Експерименти з порушенням» (breaching experiments) проводилися для того, щоб:
- А. Налякати людей.
 - Б. Виявити приховані фонові очікування, на яких тримається порядок.
 - В. Перевірити витривалість студентів.
 - Г. Вивчити вплив шуму на психіку.
24. Індексальність у етнометодології означає, що сенс дій:
- А. Завжди однаковий.
 - Б. Залежить від контексту (ситуації).
 - В. Визначається лише словником.
 - Г. Задається державою.

25. Основна мета «Критичної теорії» Франкфуртської школи:
- А. Опис статистики.
 - Б. Звільнення (емансипація) людини від пригноблення.
 - В. Підтримка ринкової економіки.
 - Г. Виправдання бюрократії.
26. Хто ввів поняття «Культурна індустрія»?
- А. Карл Маркс.
 - Б. Теодор Адорно та Макс Горкгаймер.
 - В. Юрген Габермас.
 - Г. Герберт Маркузе.
27. «Одновимірна людина» за Маркузе – це людина, яка:
- А. Живе в одному вимірі простору.
 - Б. Втратила здатність до критики через маніпуляції споживацтвом.
 - В. Має лише одну професію.
 - Г. Завжди погоджується з урядом.
28. Юрген Габермас вважає виходом із кризи сучасного світу:
- А. Революцію.
 - Б. Розвиток комунікативної дії та раціонального діалогу.
 - В. Повернення до релігії.
 - Г. Посилення державної влади.
29. «Колонізація життєвого світу» за Габермасом – це вторгнення в особисте життя:
- А. Інопланетян.
 - Б. Грошей та адміністративної влади.
 - В. Соціологів.
 - Г. Поліції.
30. Мішель Фуко пов'язував знання безпосередньо з:
- А. Мораллю.
 - Б. Владою.
 - В. Мистецтвом.
 - Г. Грошима.
31. Метафора «Паноптикуму» у Фуко описує:
- А. Музей рідкісних речей.
 - Б. Сучасне суспільство тотального нагляду та дисципліни.
 - В. Вид театральної вистави.

- Г. Відкрите демократичне суспільство.
32. Жан Бодріяр назвав копію, що не має оригіналу:
- А. Фотографією.
 - Б. Симулякром.
 - В. Символом.
 - Г. Іконою.
33. Стан «гіперреальності» за Бодріаром – це:
- А. Дуже чітке зображення на екрані.
 - Б. Ситуація, де модель реальності стає важливішою за саму реальність.
 - В. Високий рівень доходів.
 - Г. Ознака психічного розладу.
34. Поняття «інтерсекційність» вивчає:
- А. Перетин вулиць.
 - Б. Перетин різних форм дискримінації (раса, клас, гендер).
 - В. Математичні графіки.
 - Г. Міжнародну торгівлю.
35. Екофемінізм стверджує, що існує зв'язок між:
- А. Космосом і модою.
 - Б. Пригніченням жінок та експлуатацією природи.
 - В. Економікою і спортом.
 - Г. Політикою і релігією.
36. Глобалізація, за Зігмунтом Бауманом, призводить до:
- А. Загальної рівності.
 - Б. Розколу на мобільну еліту («туристи») та локалізованих бідних («бродяги»).
 - В. Повного зникнення кордонів.
 - Г. Створення єдиної світової мови.
37. Хто є автором терміна «символічний інтеракціонізм»?
- А. Дж. Мід.
 - Б. Блумер.
 - В. М. Вебер.
 - Г. Е. Гофман.
38. Який з типів панування за Вебером є найстабільнішим у сучасних демократіях?
- А. Традиційне.

- Б. Харизматичне.
 - В. Легально-раціональне.
 - Г. Авторитарне.
39. Що таке «автопоезис» у теорії Нікласа Лумана?
- А. Поломка системи.
 - Б. Самотворення та самовідтворення системи.
 - В. Перехід до ринкової економіки.
 - Г. Написання віршів машиною.
40. Яка підсистема за Луманом працює з кодом «влада / опозиція»?
- А. Економіка.
 - Б. Наука.
 - В. Політика.
 - Г. Право.
41. Джеффри Александер розвиває напрям:
- А. Класичного марксизму.
 - Б. Культурної соціології (неофункціоналізму).
 - В. Радикального фемінізму.
 - Г. Біологічної соціології.
42. «Біовлада» за Фуко спрямована на:
- А. Вивчення біології в школах.
 - Б. Управління життям, здоров'ям та народжуваністю населення.
 - В. Вирощування продуктів харчування.
 - Г. Створення роботів.
43. Що таке «дискурс» у розумінні постструктуралістів?
- А. Звичайна розмова.
 - Б. Система висловлювань, що формує наше бачення об'єкта та встановлює межі істини.
 - В. Сварка між політиками.
 - Г. Лекція в університеті.
44. «Велика відмова» Герберта Маркузе – це протест:
- А. Проти виборів.
 - Б. Проти споживацького способу життя та технологічного панування.
 - В. Відмова платити податки.
 - Г. Відмова від освіти.

45. Робота «Діалектика Просвітництва» критикує:
- А. Темні віки Середньовіччя.
 - Б. Раціональність, що перетворилася на міф та інструмент панування.
 - В. Сучасне мистецтво.
 - Г. Економіку Китаю.
46. Що Мід називав «узагальненим іншим»?
- А. Сусіда.
 - Б. Сукупність суспільних норм і очікувань, які людина інтерналізує.
 - В. Уявного друга.
 - Г. Політичного лідера.
47. Чиказька школа соціології активно вивчала:
- А. Сільське господарство.
 - Б. Проблеми великого міста (урбанізм, злочинність).
 - В. Космонавтику.
 - Г. Середньовічну історію.
48. Роберт Мертон вважав, що соціологія повинна будувати:
- А. Всеохопні метатеорії.
 - Б. Теорії середнього рівня.
 - В. Лише короткі звіти.
 - Г. Філософські роздуми.
49. Дарендорф вважав, що конфлікт є ознакою:
- А. Смерті суспільства.
 - Б. Життєздатності та змін у суспільстві.
 - В. Психологічної незрілості.
 - Г. Бідності.
50. Козер називав конфлікти з приводу конкретних цілей:
- А. Нераціональними.
 - Б. Реалістичними.
 - В. Нереалістичними.
 - Г. Глобальними.
51. Що таке «інтерпретативні процедури» за Сікурелом?
- А. Правила дорожнього руху.
 - Б. Когнітивні методи, якими ми надаємо сенс ситуаціям.
 - В. Закони логіки.

- Г. Юридичні процедури в суді.
52. Головна праця Альфреда Шюца має назву:
- А. «Суспільство і влада».
 - Б. «Смислова будова соціального світу».
 - В. «Феноменологія духу».
 - Г. «Порядок і прогрес».
53. Який з перелічених авторів НЕ належить до Франкфуртської школи?
- А. Т. Адорно.
 - Б. Маркузе.
 - В. М. Вебер.
 - Г. М. Горкгаймер.
54. Хто розробив «драматургічний підхід» у соціології (суспільство як театр)?
- А. Блумер.
 - Б. Е. Гоффман.
 - В. Т. Парсонс.
 - Г. М. Фуко.
55. Поняття «агент» у соціології зазвичай означає:
- А. Шпигуна.
 - Б. Діючу особу, яка має здатність до активності та впливу на структури.
 - В. Елемент хімічної реакції.
 - Г. Державного службовця.
56. Що таке «рефлексивність» в етнометодології?
- А. Думки про минуле.
 - Б. Властивість діяльності бути одночасно описом реальної та самою реальністю.
 - В. Гнучкість тіла.
 - Г. Схильність до філософствування.
57. «Смерть автора / суб'єкта» у постмодернізмі означає:
- А. Фізичне вбивство.
 - Б. Відсутність єдиного творця сенсу; сенс створюється читачем або структурою.
 - В. Заборону на підписання книг.
 - Г. Занепад літератури.

58. Феміністська соціологія критикує традиційну соціологію за:
- А. Надлишок цифр.
 - Б. Андроцентризм (чоловікоцентричний погляд на світ).
 - В. Відсутність інтересу до грошей.
 - Г. Занадто складну мову.
59. Процес глобалізації, за Гідденсом, призводить до:
- А. Зупинки часу.
 - Б. «Розтягування» соціальних відносин у просторі та часі.
 - В. Зникнення всіх держав.
 - Г. Загального миру.
60. Соціологія – це наука, яка:
- А. Навчає, як правильно жити.
 - Б. Вивчає закономірності функціонування та розвитку суспільства та соціальних спільнот.
 - В. Займається лише благодійністю.
 - Г. Створена лише для політиків.

КЛЮЧІ ДО ТЕСТІВ

Тема 1: Предмет і завдання курсу

1-Б, 2-Б, 3-В, 4-Б, 5-Б, 6-Б, 7-Г, 8-А, 9-А, 10-А, 11-Б, 12-Б, 13-А, 14-Б, 15-Б, 16-Б, 17-Б, 18-Б, 19-Б, 20-А

Тема 2: Соціальна думка Давнього Сходу

1-Б, 2-Б, 3-Б, 4-Б, 5-В, 6-Б, 7-А, 8-В, 9-А, 10-Б, 11-Б, 12-Б, 13-Б, 14-Б, 15-Б, 16-Б, 17-Б, 18-Б, 19-В, 20-Б

Тема 3: Соціальна думка Античності

1-Б, 2-Б, 3-В, 4-В, 5-Г, 6-Б, 7-В, 8-Б, 9-Б, 10-В, 11-В, 12-В, 13-Б, 14-В, 15-Б, 16-В, 17-В, 18-В, 19-В, 20-а

Тема 4: Соціально-філософські ідеї Середньовіччя

1-Г, 2-В, 3-В, 4-В, 5-Г, 6-Б, 7-В, 8-В, 9-В, 10-А, 11-Г, 12-В, 13-В, 14-В, 15-В, 16-В, 17-В, 18-В, 19-В, 20-Г

Тема 5: Відродження та Реформація

1-Б, 2-Б, 3-В, 4-Б, 5-А, 6-Б, 7-Б, 8-Б, 9-А, 10-Б, 11-Б, 12-Б, 13-А, 14-Б, 15-А, 16-А, 17-А, 18-Б, 19-А, 20-Б

Тема 6: Новий час (Гоббс, Локк, Монтеск'є, Руссо)

1-Б, 2-Б, 3-В, 4-Б, 5-Б, 6-В, 7-Б, 8-Б, 9-В, 10-Б, 11-Б, 12-Б, 13-Б, 14-Б, 15-Б, 16-А, 17-Б, 18-Б, 19-Б, 20-А

Тема 7: Передумови виникнення соціології

1-Б, 2-Б, 3-В, 4-Б, 5-Б, 6-Б, 7-Б, 8-Б, 9-А, 10-Б, 11-Б, 12-А, 13-Б, 14-Б, 15-А, 16-Б, 17-Б, 18-В, 19-Б, 20-Б

Тема 8: Французьке Просвітництво

1-В, 2-Б, 3-Б, 4-Б, 5-В, 6-Б, 7-Б, 8-Б, 9-Б, 10-Б, 11-В, 12-Б, 13-Б, 14-В, 15-В, 16-Б, 17-Б, 18-А, 19-Б, 20-Б

Тема 9: Німецька класична філософія

1-Б, 2-Б, 3-Б, 4-Б, 5-В, 6-Б, 7-Б, 8-А, 9-В, 10-Б, 11-Б, 12-Б, 13-Б, 14-А, 15-Б, 16-В, 17-А, 18-Б, 19-А, 20-Б

Тема 10: Огюст Конт

1-Б, 2-В, 3-Б, 4-В, 5-Б, 6-Б, 7-А, 8-Б, 9-В, 10-В, 11-Б, 12-Б, 13-В,
14-Б, 15-Б, 16-Б, 17-В, 18-В, 19-Б, 20-А

Тема 11: Герберт Спенсер

1-В, 2-В, 3-В, 4-Г, 5-В, 6-Г, 7-Б, 8-Б, 9-В, 10-В, 11-Б, 12-В, 13-В,
14-Б, 15-Б, 16-Б, 17-Б, 18-В, 19-Б, 20-В

Тема 12: Карл Маркс

1-Б, 2-В, 3-В, 4-Б, 5-В, 6-В, 7-В, 8-В, 9-Б, 10-Б, 11-Б, 12-В, 13-В,
14-Г, 15-В, 16-Б, 17-В, 18-В, 19-В, 20-В

Тема 13: Еміль Дюркгайм

1-Б, 2-В, 3-Г, 4-Г, 5-А, 6-В, 7-В, 8-В, 9-Б, 10-Г, 11-В, 12-Б, 13-Г, 14-В,
15-Б, 16-Б, 17-В, 18-Б, 19-Б, 20-В

Тема 14: Макс Вебер

1-А, 2-А, 3-В, 4-В, 5-Б, 6-Г, 7-А, 8-Г, 9-Б, 10-Б, 11-А, 12-А, 13-Б,
14-Г, 15-А

Тема 15: Георг Зіммель

1-Б, 2-В, 3-В, 4-Б, 5-В, 6-В, 7-Б, 8-Б, 9-В, 10-Б, 11-В, 12-В, 13-Б,
14-В, 15-В

Тема 16: Чиказька школа

1-А, 2-Б, 3-Б, 4-А, 5-Б, 6-Б, 7-Б, 8-А, 9-Б, 10-А, 11-Б, 12-Б, 13-Б,
14-Б, 15-Б

Тема 17: Структурний функціоналізм

1-Б, 2-В, 3-В, 4-А, 5-Б, 6-В, 7-В, 8-Б, 9-Б, 10-В, 11-А, 12-Б, 13-В,
14-В, 15-Б, 16-Б, 17-Б, 18-Б, 19-В, 20-В

Тема 18: Соціологія конфлікту

1-В, 2-Б, 3-Б, 4-Б, 5-Б, 6-Б, 7-Б, 8-Б, 9-Б, 10-Б, 11-В, 12-Б, 13-В,
14-Б, 15-В, 16-В, 17-Б, 18-В, 19-Б, 20-В

Тема 19: Символічний інтеракціонізм

1-Б, 2-В, 3-Б, 4-В, 5-А, 6-Б, 7-Б, 8-Б, 9-В, 10-Б, 11-В, 12-В, 13-Б, 14-Б, 15-Б, 16-Б, 17-Б, 18-Б, 19-Б, 20-Б

Тема 20: Альфред Шюц

1-Б, 2-Б, 3-В, 4-Б, 5-В, 6-Б, 7-В, 8-В, 9-Б, 10-Б, 11-Б, 12-В, 13-Б, 14-Б, 15-Б, 16-Б, 17-Б, 18-А, 19-Б, 20-В

Тема 21: Етнометодологія

1-Б, 2-Б, 3-Б, 4-Б, 5-Б, 6-Б, 7-Б, 8-Б, 9-Б, 10-Б, 11-Б, 12-Б, 13-Б, 14-Б, 15-Б, 16-Б, 17-Б, 18-Б, 19-Б, 20-Б

Тема 22: Критична теорія Франкфуртської школи

1-Б, 2-Б, 3-Б, 4-Б, 5-Б, 6-Б, 7-Б, 8-Б, 9-Б, 10-Б, 11-Б, 12-Б, 13-Б, 14-Б, 15-Б, 16-Б, 17-Б, 18-Б, 19-Б, 20-Б

Тема 23: Постструктуралізм і постмодернізм

1-В, 2-Б, 3-В, 4-В, 5-Б, 6-Б, 7-Б, 8-Б, 9-Б, 10-Б, 11-Б, 12-В, 13-Б, 14-В, 15-Б, 16-Б, 17-Б, 18-Б, 19-Б, 20-Б.

Тема 24: Неофункціоналізм та теорія систем

1-Б, 2-В, 3-В, 4-В, 5-В, 6-Б, 7-В, 8-Б, 9-Б, 10-Б, 11-Б, 12-В, 13-Б, 14-Б, 15-Б, 16-Б, 17-Б, 18-Б, 19-Б, 20-В

Тема 25: Сучасні напрями соціології

1-В, 2-Г, 3-Б, 4-В, 5-Б, 6-В, 7-Б, 8-Б, 9-Б, 10-В, 11-Б, 12-Б, 13-Б, 14-Б, 15-Б, 16-Б, 17-Б, 18-А, 19-Б, 20-В

Підсумковий екзаменаційний тест

1-Б, 2-Б, 3-Б, 4-В, 5-Б, 6-Б, 7-Б, 8-Б, 9-Б, 10-Б, 11-В, 12-В, 13-Б, 14-Б, 15-Б, 16-Б, 17-Б, 18-В, 19-Б, 20-Б, 21-Б, 22-Б, 23-Б, 24-Б, 25-Б, 26-Б, 27-Б, 28-Б, 29-Б, 30-Б, 31-Б, 32-Б, 33-Б, 34-Б, 35-Б, 36-Б, 37-Б, 38-В, 39-Б, 40-В, 41-Б, 42-Б, 43-Б, 44-Б, 45-Б, 46-Б, 47-Б, 48-Б, 49-Б, 50-Б, 51-Б, 52-Б, 53-В, 54-Б, 55-Б, 56-Б, 57-В, 58-Б, 59-Б, 60-Б

Навчальне видання

ШАПОШНИКОВА Ірина Василівна

**ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ:
ПРАКТИКУМ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ
РОБОЧИХ ЛИСТКІВ
ТА СИСТЕМИ ДІАГНОСТИКИ ЗНАНЬ**

Електронне видання

*для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності С5 «Соціологія»*

Випускний редактор - О. Гринюк
Дизайн обкладинки - В. Савельєва
Верстка - А. Фоменко

Формат 60х84/16.
Ум. друк. арк. 9,77. Обл.-вид. арк. 5,32.
амовлення № 01-07/21.

Відділ реалізації. Тел.: (067) 542-08-01. E-mail: info@book.sumy.ua
ПФ «Видавництво "Університетська книга»»
40000, м. Суми, площа Покровська, 6
Тел.: (0542) 65-75-85. E-mail: publish@book.sumy.ua
www.book.sumy.ua, newlearning.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7461 від 05.10.2021
Віддруковано на обладнанні ПФ «Видавництво "Університетська книга"»